

Nr 225.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 15 mars 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—36:o.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

J. B. Johansson.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDEVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Johansson anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

1:o.

Kronoegendomen 1 mantal Björka nr 1 i Stigtomta socken av Södermanlands län är utarrenderad för tiden från den 14 mars 1910 till den 14 mars 1930 emot ett årligt arrende av 1,260 kronor. Från egendomen hava

*Björka nr 1
i Söderman-
lands län.*

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 189 häft. (Nr 225.)

1

jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 29 april 1904 och den 8 juni 1923 försålt lägenheterna Hammarstugan, Johannesdal och Skogsäng samt ett obebyggt område om 3,995 hektar. I arrendet ingår ej heller egendomens särskilt för sig belägna skogsskifte, vilket från den 14 mars 1925 är överlämnat till skogsstatens förvaltning och tillagt Sörby kronopark.

Under 1927 har egendomen varit föremål för uppskattningsförrättning och besiktigats av kronojordstyckningsakkunniga.

Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Karl Thanner 1922 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen vid allmän väg 0.5 mil från Stigtomta järnvägsstation och 2 mil från Nyköping, består av tre genom främmande ägor från varandra skilda skiften, hemägoskiftet, kohagsskiftet samt förberörda skogsskifte. Egendomen har en areal av 95.326 hektar, varav 37.802 hektar tomt och åker, 10.121 hektar äng och odlingsmark, 45.363 hektar avrösningsjord och 2.04 hektar impediment. Av dessa ägor innehåller

hemägoskiftet: 18.838 hektar tomt och åker, 1.347 hektar äng, 15.069 hektar avrösningsjord och 1.346 hektar impediment eller tillhoppa 36.6 hektar,

kohagsskiftet: 18.964 hektar åker, 0.239 hektar äng, 8.535 hektar odlingsmark, 11.654 hektar avrösningsjord och 0.694 hektar impediment eller tillhoppa 40.086 hektar samt

skogsskiftet, motsvarande å kartan ägofiguren nummer 166, 18.640 hektar avrösningsjord.

Åkern består av sandblandad mylla, lermylla och något svartmylla, allt på lerbotten; betet är otillräckligt.

Odlingslån är upptaget för ett större, egendomen berörande dikningsföretag och är ännu ej amorterat. Egendomen har andel i häradsallmänning, som ger 120 kronor i årlig utdelning.

Taxeringsvärdet å egendomen har upptagits till 41,000 kronor.

Av egendomens byggnader, vilka samtliga äro belägna å hemägoskiftet med undantag av en loge, som är uppförd å kohagsskiftet, äro såväl boningshuset — en gammal kroppåstuga — som spannmålsboden, ehuru väl underhållna, dock gamla, trånga och otidsenliga, varemot ladugård, stall och logar äro på senare tider byggda samt ändamålsenliga. Dessutom finnas å gården ett boningshus om 2 rum och kök, vagnslider och vedbod, tillhöriga arrendatorn William Andersson.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att egendomen måtte styckas i tre lotter, den ene omfattande hemägoskiftet, den andra kohagsskiftet och den tredje skogsskiftet. Av dessa borde det sistnämnda skiftet, tom är beläget nära skogen till kronoegendomen Önnersta, behållas i kronans ägo, samt de bägge övriga vart för sig försälas. Härigenom undginge kronan utgifter för nybyggnad, som eljest syntes ofrånkomliga, varjämte uppodling av den befintliga odlingsmarken bleve så mycket säkrare utförd. Vid försäljningen borde för att skipa full rättvisa åt arrendatorn kronan inlösa hans byggnader, nöjaktigt reparerade, för 3,000 kronor. Härjämte torde den från egendomen förut försålda lägenheten Hammarstugan vid försäljningen förbehållas väg över ägofigurerna nr 102—105 å hemägoskiftet.

Lotten I eller hemägoskiftet, omfattande ägofigurerna å kartan nr 1—43,

43 a, 44, 44 a, 45—62, 64—75, 102—104, 104 a och 105 med ovannämnda för skiftet angivna areal minskad med på däri ingående allmän väg, ägofiguren nr 63, belöpande del impediment 0.415 hektar, har, efter inlösen av arrendatorns förberörda hus, saluvärderats till 24,000 kronor, därav 8,169 kronor för växande skog och 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning. Skulle inlösen av nämnda hus ej ske, har saluvärdet ansetts böra utgöra 21,000 kronor.

Den kohagsskiftet omfattande lotten eller lotten II, motsvarande ägofigurerna å kartan 116—146 och 154—158 med härovan för skiftet angivna areal minskad för däri intagna allmän väg, ägofiguren nr 165, med 0.426 hektar impediment, har åsatts ett saluvärde av 16,200 kronor, varav 3,213 kronor för växande skog och 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning.

Sistnämnda lott har ansetts böra säljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar. Beträffande lotten I har föreslagits, att densamma måtte på grund av att arrendatorn och hans föräldrar under en lång följd av år nedlagt förtjänstfullt arbete å egendomen hembjudas arrendatorn, som uppgivits vara spekulant.

För upplåtelsen av lotten II eller kohagsskiftet såsom åbolägenhet har föreslagits en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 20 hektoliter råg och 20 kilogram smör motsvarande enligt medelmarkegångspris för 1918—1927 452 kronor 80 öre med skyldighet tillika att inlösa kronans loge för 4,000 kronor. Åbon borde äga rätt till 15 kubikmeter husbehovsvirke årligen ävensom att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten.

Arrendevärdet för sistberörda lott har upptagits till 660 kronor och för lotten I eller hemägosskiftet till 720 kronor.

Länsstyrelsen i länet har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens yttrande och förslag men ansett, att det till försäljning ifrågasatta kohagsskiftet icke borde upplåtas såsom åbolägenhet.

Överjägmästaren har tillstyrkt försäljning av hela den nu i kronans ägo kvarvarande egendomen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava förordat försäljning av hemägosskiftet och kohagsskiftet såsom två särskilda lotter.

Överlantmätaren i länet har på given anledning förklarat, att ur jorddelningslagens synpunkt intet syntes vara att erinra mot ifrågavarande styckningsförslag.

Egendomens arrendator har i skrivelse till domänstyrelsen förklarat sig icke vara villig att inköpa egendomens huvudskifte eller lotten I för 26,000 kronor, vartill styrelsen med hänsyn till det egendomen år 1928 åsatta taxeringsvärdet, 42,100 kronor, ansett saluvärdet å sagda lott böra upptagas, men har arrendatorn förklarat sig åtnöjas med en ersättning för honom tillhöriga byggnader å egendomen med 2,000 kronor att utgå genom arrendeavdrag.

Med skrivelse den 4 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Styrelsen anser, att med hänsyn till egendomens byggnadsförhållanden kronan av densamma bör behålla allenast förenämnda såsom kronopark förvaltade skogsskifte. Då arrendatorn ansett sig ej kunna inköpa den

hemägoskiftet omfattande lotten I för det pris, styrelsen ansett lotten böra betinga vid försäljning, förordar styrelsen samma lotts försäljning å offentlig auktion, dock att de arrendatorn tillhöriga husen, vilka av domänintendenten under hand vitsordats vara för egendomen behövlige, borde ingå i försäljningen, sedan desamma av kronan övertagits från arrendatorn för en lösesumma av 2,000 kronor. Styrelsen förbehåller sig rätt att, där est ärendet ej bleve avgjort så tidigt, att lösesumman kunde gå i avräkning å arrendet för återstående delen av arrendeperioden, låta berörda belopp utgå av köpeskillingen för egendomen. Saluvärdet för sagda lott borde vid försäljning å auktion höjas med lösesumman för husen eller till 28,000 kronor. Vidare har styrelsen intet att erinra mot det för lotten II beräknade saluvärdet, ej heller mot denna lotts försäljning enligt gällande egnahemsgrunder.

Departements-
chefen.

Emot dispositionsförslaget sådant detsamma förordats av domänstyrelsen har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Björka nr 1 i Stig-
tomta socken av Södermanlands län må försäljas

dels lotten I å offentlig auktion till den högstbjudande
under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stad-
gade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars
1930,

dels ock lotten II i enlighet med gällande grunder för
upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendommar.

2:o.

Sörby nr 1 i
Söderman-
lands län.

Genom domänstyrelsens kontrakt den 29 januari 1909 är kronoegendo-
men 1 mantal Sörby nr 1 med därtill hörande utjorden Sörby nr 2 i Tuna
socken av Södermanlands län upplåten på arrende för en tid av tjugo år
från den 14 mars 1910 till den 14 mars 1930 mot årlig avgäld av 950 kro-
nor. Från arrendet har undantagits den till Sörby kronopark lagda de-
len av egendomens utmark, å en av extra jägmästaren G. Mareks von
Württemberg år 1887 upprättad karta utmärkt såsom skiftena I och II och
innehållande omkring 116 hektar skogsmark.

Den 17 april 1919 har kammarkollegium förordnat, att utjorden Sörby
nr 2 skall såsom icke vidare befintlig ur jordeboken uteslutas.

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstreckningsakkunniga
och varit föremål för uppskattningsförrättning. Av handlingarna i ären-
det, däribland en av distriktslantmätaren Gustaf Willén 1926 över i ar-
rendet inbegripna ägor av egendomen upprättad karta med beskrivning,
inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen intill Enstaberga järnvägsstation, 0,2 mil från
landsvägen Nyköping—Norrköping, 0,5 mil från Larslunds järnvägssta-
tion och 1 mil från Nyköpings stad. Den utarrenderade delen av egen-

domen har en areal av 56,07 hektar, därav 41,132 hektar tomt och åker, 0,108 hektar äng och odlingsmark, 13,132 hektar avrösningsjord och 1,098 hektar impediment.

Akerjorden utgöres mestadels av lerjord, här och var sandblandad, på lerbotten. En mindre del mosandjord finnes även. Ågorna ligga centralt omkring mangården med goda avdikningsförhållanden och utan att besväras av jordfasta stenar.

Egendomen har andel i häradsallmanning och värderas utdelningen härifrån till 120 kronor arligen.

Av åbyggnaderna, som hava varit någorlunda tillräckliga för behovet, äro uthusen gamla och mindre tidsenliga.

Kronojordstyckningssakkunniga hava anfört: Da nybyggnadsarbeten inom den närmaste framtiden förestode, torde det bliva fördelaktigare för statsverket att försälja egendomen. Egendomens arrendator, E. A. Andersson, ägde en bebyggd mindre lägenhet intill gården, och borde arrendatorn beredas tillfälle att förvärva den obebyggda, söder om den genom ågorna gående järnvägen belägna delen av fastigheten om 11,891 hektar åker och 0,067 hektar annan mark för utökning av sin lägenhet. Den återstående delen av egendomen borde uppdelas i två ungefär lika stora lotter, varvid huvudgårdens byggnader kunde fördelas mellan lotterna.

Uppskattningsmännen hava framhållit att, då flertalet hus behöfve nybyggas, det syntes oekonomiskt att bibehålla egendomen i kronans hand. Byggnadskostnaden bleve minst, om egendomen försåldes till en köpare, men å andra sidan vore styckningsplanen given om småbruk skulle tillskapas. För arrendatorn vore det ju alltid en mindre fördelaktig sak, om han ej kunde få köpa sin gamla arrendegård, som länge gått i släkten. Arrendatorn borde tillförsäkras hembuds rätt till den lott, som särskilt passade honom såsom ägare av en angränsande lägenhet, Mälby 1^a, vilken behöfve utökas. Denna lägenhet vore bebyggd och innehölle 2,42 hektar tomt och åker men saknade skog och äng.

I anslutning till vad de sakkunniga föreslagit har egendomen saluvärderats i följande å kartan närmare angivna lotter nämligen:

lotten litt. A (obebyggd); ägofigurer 1—18; areal 12,53 hektar, därav 11,891 hektar tomt och åker, 0,042 hektar äng och odlingsmark, 0,625 hektar avrösningsjord och 0,592 hektar impediment; saluvärde 7,200 kronor; arrendevärde 400 kronor, varav 40 kronor för utdelning från häradsallmanning;

lotten litt. B (delvis bebyggd); ägofigurer 19—29, 30 a, 30 b, 31—34, av 35, av 36, av 37, av 42, av 44, 45—48, av 49 a, av 49 b, 50, av 51, av 55 a, av 56 a; areal 23,669 hektar, därav 15,849 hektar tomt och åker, 0,105 hektar äng och odlingsmark, 7,352 hektar avrösningsjord och 0,363 hektar impediment; saluvärde 14,250 kronor, därav 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning och 1,145 kronor för växande skog; arrendevärde 520 kronor, varav 40 kronor för utdelning från häradsallmanning;

lotten litt. C (delvis bebyggd); ägofigurer av 35, av 36, av 37, 38—40, 41 a, 41 b, av 42, 43, av 44, av 49 a, av 49 b, av 51, 52—54, av 55 a, 55 b, av 56 a, 56 b, 57—64; areal 19,851 hektar, därav 13,392 hektar tomt och åker, 0,261 hektar äng och odlingsmark, 6,055 hektar avrösningsjord och 0,143 hektar impediment; saluvärde 10,900 kronor, därav 1,200 kronor för kapitaliserad allmänningsutdelning och 1,007 kronor för växande skog; arrendevärde 440 kronor, varav 40 kronor för utdelning från häradsallmanning.

Lotternas sammanlagda värde uppgår sålunda till 32,350 kronor. Skulle egendomen försälas i en lott, hava uppskattningsmännen ansett, att åkervärdet borde höjas från beräknade 700 kronor för lotten litt. B och 600 kronor för de övriga lotterna till 800 kronor per hektar, i följd varav saluvärdet för egendomen i dess helhet komme att höjas med 6,650 kronor eller till 39,000 kronor. Egendomens taxeringsvärde är upptaget till 44,100 kronor. Arrendevärdet för hela egendomen i nu befintligt skick har uppskattats till 1,350 kronor. Komme nybyggnad att äga rum, borde arrendet ökas med ett belopp, motsvarande ränta efter 4 procent å byggnads-kostnaden.

Uppskattningsmännen hava för att skipa rättvisa åt arrendatorn föreslagit inlösen av samtliga honom tillhöriga hus å egendomen, nämligen å lotten litt. B tvättstuga för 500 kronor och å lotten litt. C körhushus för 300 kronor, höns-hus för 600 kronor samt smedja, drängstuga och slöjdbod för 1,100 kronor, summa 2,500 kronor. Arrendatorn har i angivna hänseende förklarar, att han ej hade något att erinra mot värderingen av husen i fråga. Den honom tillhöriga vedboden vore emellertid icke medtagen. Byggnaden var vid uppskattningsstillfället dålig, men hade arrendatorn under år 1927 satt densamma i stånd, så att huset nu hade ett värde av minst 300 kronor. Vidare har arrendatorn anhållit att vid försäljningen av Sörby de för egendomen tecknade elektriska andelar i Tuna—Lunda elektriska distributionsförening måtte fördelas, så att var och en lott komme att av arrendatorn inlösa lotten tillkommande andelar. För egendomen hade tecknats 41 andelar å 50 kronor per andel, vartill komme installeringen för cirka 1,500 kronor.

Den kvantitet avträdesfoder arrendatorn hade att utan ersättning tillhandahålla tillträdaren borde lika fördelas på lotterna litt. B och C.

För upplåtelse av lotterna litt. A, B och C såsom åbolägenheter hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av för lotten litt. A 10 hektoliter råg och 10 kilogram smör, för lotten litt. B 15 hektoliter råg och 15 kilogram smör samt för lotten litt. C 12 hektoliter råg och 12 kilogram smör. Åbo borde äga rätt att vid avgäldstidens slut lösa lägenheten. Å lägenheterna litt. B och C befintliga byggnader hava värderats, vid litt. B till 8,000 kronor för kronans hus och till 500 kronor för arrendatorns hus samt vid litt. C till 2,000 kronor för arrendatorns hus, varjämte åbon borde erlægga 500 kronor för virkes- och vedvärde i kronans hus.

En av uppskattningsmännen, Erik Bager, har anmält reservation mot egendomens styckning och därvid anført: Man kunde knappast påträffa någon fastighet, som i så ringa grad lämpade sig för styckning som den ifrågavarande. Egendomen hade en synnerligen god arrondering med åbyggnaderna belägna i åkerjordens centrum. Den hade brukats i samma släkt i över 100 år, vadan alltså även starka pietetsskäl talade för bibehållande av nuvarande brukningssätt. De alternativ, som borde ifrågakomma vid arrendeperiodens slut, vore antingen försäljning i en lott med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn eller också utarrendering på sätt som hittills skett och med arrendevärdet beräknat till 1,550 kronor. Styckades egendomen, bleve försäljningspriset avsevärt lägre genom de nödvändiga nybyggnaderna på respektive försäljningslott än om egendomen försålades i befintligt skick; och det torde icke kunna förebringas några bärande skäl för att offra allmänna medel i denna omfattning för en åtgärd, som varken vore av behovet påkallad eller grundad på några

som helst praktiska motiv. — I fråga om den av domänintendenten efter uppskattningstillfället verkställda åborättsutredningen har Bager anmält, att han icke utan förnyat besök å platsen kunde bilda sig ett omdöme angående innebörden härav.

Länsstyrelsen, som icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens yttrande och förslag, har tillika anfört, att styrelsen ansåge de till försäljning ifrågasatta lotterna icke böra upplätas såsom åbolägenheter.

Jägmästaren har beräknat årsavverkningen från utmarken, 11,79 hektar produktiv mark, till 8 kubikmeter med ett värde av 30 kronor. För den händelse egendomen skulle försäljas i lotter har denna utmark fördelats å lotterna litt. B och C, därvid husbehovsvirkets värde, av jägmästaren beräknats för år till respektive 16 och 14 kronor med ett efter 5 procent kapitaliserat värde av respektive 320 och 280 kronor, ansetts ej böra ingå i värderingssumman för lotterna.

Överjägmästaren har framhållit, att oaktat närbelägenheten till Sörby kronopark för skogens skull icke ringaste anledning förefunnes att bibehålla egendomen i kronans ägo. Av jägmästaren verkställda avdrag vid skogens uppskattning för husbehovsvirkets värde, 320 kronor för lotten litt. B och 280 kronor för lotten litt. C, ansåge överjägmästaren icke riktiga.

På given anledning har *överlantmätaren* yttrat sig i fråga om styckningsförslaget, därvid han anfört.

Förslaget torde i avseende på fördelningen av egendomens avrösningsjord icke kunna anses stå i god överensstämmelse med bestämmelserna i 19 kap. 3 § fjärde stycket jorddelningslagen. För att de båda lotterna litt. B och litt. C skulle äga tillgång till husbehovsskog, hade de bort tilläggas skogsmark till sådan myckenhet, att den årliga tillväxten uppgått till omkring 25 fasta kubikmeter till vardera av lotterna, vilket påfordrat åtminstone 50 procent större skogsmarksareal än som föreslagits. Då egendomens egentliga skogsmark emellertid sedan längre tid tillbaka avskilt och förvaltades såsom kronopark, borde det kunna försvaras, att vid styckningen bortsågs från denna skogstillgång. — Vidkommande sammanläggningen av lotten litt. A med ¹¹/₃₃₆ mantal Mälby, vilken utbrutits genom ågostyckning efter laga skifte å ett skifteslag, som omfattade hela Mälby nr 1, torde detta icke kunna äga rum enligt lagen om sammanläggning av fastigheter å landet, enär fastighetsdelarna icke i enlighet med bestämmelserna i 1 § i nämnda lag inginge i samma skifteslag. Lottens belägenhet, avskild från egendomens övriga ägor genom statens järnväg, syntes dock kunna motivera dess avstyckning utan sammanläggning. — I betraktande av de synpunkter, som anförts av en utav de vid arrende- och saluvärderingen biträdande uppskattningsmännen, syntes emellertid kunna ifrågasättas, om styckningen enligt det föreliggande förslaget över huvud borde äga rum på grund av bestämmelserna i tredje stycket i ovannämnda lagrum, att styckningen skulle bereda ökade utkomstmöjligheter för den jordbrukande befolkningen eller eljest vara till gagn för jordbruksnäringen i orten. Denna fråga torde dock vara så vansklig att bedöma, att den icke kunde utgöra hinder för verkställande av styckningen enligt förslaget.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 28 december 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har för sin del anfört följande.

Styrelsen kunde icke biträda det uppgjorda styckningsförslaget. För närvarande påginge i olika delar av landet från kronans jord försäljningar av ett antal mindre lägenheter, och hade det i många fall visat sig ganska svårt att placera särskilt sådana styckningslotter, där man icke kunde räkna på eventuella innehavare såsom spekulanter, i synnerhet om nybyggnadsarbeten förestode. I varje fall funnes icke ringa tillfällen till förvärv av mindre lägenheter å kronans jord. Enligt styrelsens mening borde man därför icke genomföra styckning, där såsom i föreliggande fall omständigheterna i övrigt så bestämt talade för en annan ordning. I anslutning till de synpunkter, som uttalats av uppskattningsmannen Bager, hölle styrelsen före, att egendomen lämpligen borde i sin helhet försäljas till nuvarande arrendatorn, vilken enligt uppgift under hand från domänintendenten också gärna önskade köpa denna. Genom en dylik anordning bortföle också varje anledning att, på sätt uppskattningsmännen ifrågasatt, till kronan först inlösa arrendatorns förut berörda överloppshus och anläggningar. I detta sammanhang borde erinras, att Kungl. Maj:t genom brev den 23 maj 1919 medgivit, att de till den elektriska anläggningen i fråga om egendomen hörande fast förlagda ledningar och anslutningskontakter finge, där så av arrendatorn påfordrades, vid hans frånträdande av arrendet, dock tidigast vid nu löpande arrendeperiods slut den 14 mars 1930, i då befintligt skick av kronan inlösas jämlikt de i 2 kap. 18 § av lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom stadgade grunder. Ur ekonomisk synpunkt bleve det även i övrigt en fördel för kronan att försälja egendomen i en lott, då den påräkneliga köpeskillingen för denna med 6,650 kronor överstege sammanlagda saluvärdena för styckningslotterna. Skulle arrendatorn av någon anledning icke begagna sig av medgivandet att förvärva egendomen, ville styrelsen icke motsätta sig att försök gjordes till dennas försäljning i tre lotter enligt uppskattningsmännens förslag.

I fråga härefter om de beräknade saluvärdena ansåge styrelsen i likhet med överjägmästaren, att skogsvärdena å lotterna litt. B och C borde höjas med respektive 320 och 280 kronor. Vid blivande avstyckningsförrättning torde även lotten litt. A komma att tilldelas sin andel av häradsallmänningen. Den kapitaliserade utdelningen därifrån, 2,400 kronor, borde därför med 800 kronor ingå i värdet för en var lott. Med anledning härav komme saluvärdena att utgöra för lotten litt. A 8,000 kronor, för lotten litt. B 14,170 kronor, därav 1,465 kronor för växande skog, och för lotten litt. C 10,780 kronor, därav 1,287 kronor för växande skog. Saluvärdet för egendomen vid försäljning i en lott bleve med tillägg av skogsvärdena a litt. B och C 39,600 kronor.

Enligt bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 1 juni 1912 skulle, där upplåtelse skedde jämlikt egnahemsgrunderna, försäljningen verkställas under villkor att köparen genom köpet inträdde i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägt i förhållande till den arrendator eller brukare, som avträdde egendomen. Köpare av egnahemslott bleve sålunda utan vidare förpliktad ansvara för de anspråk på ersättning, som arrendatorn med anledning av Kungl. Maj:ts förberörda beslut angående den elektriska anläggningen vid egendomen kunde komma att framställa. Det torde emellertid vara lämpligt att i köpevillkoren särskilt angiva detta, så att eventuella spekulanter redan från början i möjligaste mån bleve i tillfälle överblicka de ekonomiska konsekvenserna av köpet.

Till följd av remiss har *lantmäteristyrelsen* den 15 februari 1929 avgivit utlåtande i ärendet.

Styrelsen har däri i huvudsak framhållit, att med hänsyn till bestämmelsen i 19 kap. 3 § 4 stycket jorddelningslagen en ytterligare tilldelning av skogsmark till ifrågavarande till försäljning föreslagna areal av kronoegendomen torde vara erforderlig. Hinder torde ej heller förefinnas för avskiljande av skogsmark i erforderlig omfattning från den del av egendomen, som nu sambrukades med Sörby kronopark.

Skulle försäljningen ske av ifrågavarande areal såsom en lott, torde sålunda böra från nyssnämnda del avskiljas så stort område, att detta jämte lotten förut tilldelad produktiv skogsmark årligen avkastade omkring 40 kubikmeter fast mått.

Skulle åter försäljningen ske i tre lotter, borde till dessa läggas så stora arealer skogsmark, att den årliga avkastningen uppginge för lotten litt. A till omkring 25 kubikmeter, för lotten litt. B till omkring 28 kubikmeter och för lotten litt. C till omkring 26 kubikmeter, allt fast mått.

Med anledning av vad lantmäteristyrelsen anført har *domänstyrelsen i förnyat utlåtande* den 11 mars 1929 föreslagit, att den för närvarande på arrende upplåtna delen av kronoegendomen måtte försäljas med tillägg, på sätt lantmäteristyrelsen ifrågasatt, av så stora områden av egendomens såsom kronopark förvaltade marker, att jorddelningslagens bestämmelser i avseende å skogstilldelningen kunde anses uppfyllda; och borde därvid domänstyrelsen bemyndigas att sedermera efter värdering slutligen fastställa respektive saluvärden.

Enär den nuvarande arrendatorn och hans släkt under över 100 år innehaft och brukat ifrågavarande egendom samt på de i övrigt av domänstyrelsen anförda skäl vill jag tillstyrka det av domänstyrelsen i dess utlåtanden framlagda förslag till lösning av frågan om dispositionen av ifrågavarande kronoegendom. Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departem.
chefen.*

antingen att den på ett arrende upplåtna delen om 56.07 hektar av kronoegendomen 1 mantal Sörby nr 1 i Tuna socken av Södermanlands län med tillägg av så stort område av den del av egendomen, som nu sambrukas med Sörby kronopark, att jorddelningslagens bestämmelser med hänsyn till skogstilldelningen kunna anses vara uppfyllda, må försäljas till nuvarande arrendatorn E. A. Andersson för en köpeskilling av 39,600 kronor jämte det belopp, vartill domänstyrelsen må fastställa värdet av mark och skog å det område, som enligt vad sålunda angivits kan komma att tilläggas försäljningslotten av Sörby kronopark, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt att lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, utan rätt för arrendatorn att av

kronan påfordra någon lösen för den elektriska anläggningen vid egendomen, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälda Andersson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva angivna del av egendomen, att förut berörda med litt. A, B och C utmärkta lotter av egendomen, en var lott med ovan angiven areal och med tillägg av så stort område av den del av egendomen, som nu sambrukas med Sörby kronopark, att jorddelningslagens bestämmelser med hänsyn till skogstilldelningen kunna anses vara uppfyllda, må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendom, med åliggande för domänstyrelsen att med avseende å vad sålunda anförts i fråga om skogstilldelningen slutligen fastställa saluvärdena för de särskilda lotterna samt dels med hembuds rätt beträffande lotten litt. A för egendomens arrendator E. A. Andersson, dels med rätt för köpare av lotterna litt. B och C till avträdesfoder i enlighet med uppskattningsmännens förslag, dels med skyldighet för köpare av lotterna litt. B och C att i mån som elektrisk anläggning finnes utförd vid lotten ansvara för de utgifter, som egendomens arrendator vid avträdet kan vara berättigad uppbära för samma anläggning, och dels med förbehåll beträffande sistnämnda två lotter att inga andra än kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningarna;

skolande köparna härjämte vara skyldiga ensamma vidkännas alla med lotts avskiljande förenade kostnader.

3:o.

Kronoegendomen $3\frac{7}{8}$ mantal Skenäs kungsgård nr 1 i Östra Husby socken av Östergötlands län innehades under åren 1894—1921 på arrende av Nils Eriksson. År 1909 uppförde denne å den till egendomen hörande ön Versholmen ett mindre boningshus, en ladugård samt några uthus. Därjämte uppodlade han ett mindre område samt planterade ett femtiotal fruktträd på ön. Då Eriksson den 14 mars 1921 lämnade arrendet av kungsgården, blev Versholmen med Versgrundet och Egnahemsholmarna jämte därtill hörande fiskerätt upplåten på arrende åt honom mot en arrendeavgift av 300 kronor, vilket arrende sedermera höjts till 335 kronor. Löpande arrendetid utgår den 14 mars 1930.

Skenäs kungsgård nr 1 i Östergötlands län.

Enligt en av förste lantmätaren Oscar Hadders år 1920 uppgjord karta innehåller Versholmen en areal om 2.271 hektar.

I en den 18 augusti 1927 ingiven skrift har Eriksson anhållit att få köpa den av honom arrenderade lägenheten med därtill hörande fiskerätt.

I detta sammanhang må erinras, att ansökningar om inköp av Versholmen tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Sålunda har Kungl. Maj:t den 2 juli 1909 och den 28 januari 1921 avslagit framställningar härom.

Tidigare ansökningar.

Vidare har vid en under år 1925 å egendomen hållen arrendeuppskattningsförrättning till behandling förelegat, bland annat, en av Eriksson till domänintendenten i länet ställd ansökning om inköp av Versholmen och därtill liggande skär. Uppskattningsmännen ansågo sig icke kunna tillstyrka bifall till framställningen huvudsakligen av det skäl, att en upplåtelse med äganderätt skulle medföra en delning genom lantmäteriförrättning av det till Skenäs hörande fiskevattnet med ty åtföljande kostnader och försämring av domänen utan motsvarande ersättning. Domänstyrelsen hemställde i likhet med övriga över ansökningen hörda myndigheter, att densamma icke borde vinna bifall. Vid frågans anmälan den 4 mars 1927 biträdde Kungl. Maj:t denna hemställan.

Emellertid kom frågan i anledning av två samma år väckta motioner, nr 337 i första och nr 454 i andra kammaren, under riksdagens prövning. I motionerna hemställdes om riksdagens medgivande till försäljning av Versholmen med därtill liggande skär och till dessa områden hörande fiskevatten enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med hembuds rätt för Eriksson. Motionärerna gjorde bland annat gällande, att Kungl. Maj:t tillmätt de skäl, som av vederbörande uppskattningsmän anförts emot försäljning av Versholmen, en större betydelse än de förtjänade. Vidare syntes det motionärerna rimligt, att en person, som med stora uppoffringar iståndsatt en lägenhet, å vilken han kunde bereda sig utkomst genom jordbruk och fiske, icke borde förmenas att tillförsäkra sig och sina barn rätten att få behålla lägenheten, såframt icke starka skäl talade däremot. Motionärerna hade kommit till den bestämda

uppfattningen, att Versholmen icke, vare sig på grund av sitt läge i förhållande till huvudgården eller andra omständigheter, vore av sådan betydelse för egendomen i övrigt, att dess försäljning kunde minska denna egendoms värde i högre grad än som motsvarades av en väl avvägd köpesumma.

Jordbruksutskottet ansåg, att myndigheterna haft goda skäl för sin uppfattning, att egendomens värde för framtiden skulle avsevärt förlora på, om dess bästa och nära intill liggande fiskevatten försåldes. Storleken av värdeminskningen vore visserligen svår att beräkna, men skulle den sannolikt icke kunna anses täckt av köpeskillingen. Med hänsyn till Versholmens gynnsamma läge från fiskesynpunkt ansåg utskottet jämväl, att en stegring av dess värde i en framtid vore sannolik, varför ingalunda syntes uteslutet, att holmen fränsåld med fiskevatten kunde bliva föremål för spekulation. Utskottet ansåg sig alltså icke böra förorda bifall till motionerna.

I enlighet med utskottets hemställan avtog första kammaren motionerna, medan andra kammaren biföll desamma.

Vid 1928 års riksdag väcktes ånyo motioner i ämnet (nr 42 i första och nr 79 i andra kammaren) med huvudsakligen enahanda innehåll som ovan nämnts. Med erinran om, att frågan om Versholmens försäljning vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning och ytterligare utredning därvid befunnits påkallad, hemställde utskottet, att motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd, vilken hemställan sedermera bifölls.

Till stöd för ifrågavarande ansökan har Eriksson åberopat ett intyg av följande lydelse:

Nu föreliggande ansökning.

»På anmodan av herr N. Eriksson, Virsholmen, ha undertecknade verkställt besiktning av fiskevattnet vid Skenäs kungsgård i Östra Husby sockers och därvid kommit till följande resultat:

Gårdens strandgräns emot Bråviken är ungefär 10 kilometer lång, under det att det fiskevatten, som vid en eventuell försäljning av Virsholmen skulle komma att tillhöra denna holme, icke skulle komma att få mer än högst en kilometers utsträckning i längd. Som det även framgår av bifogade kartblad ligger Virsholmen i östra delen av gårdens fiskevatten, vilken sedan gammalt ur fiskerisynpunkt ansetts betydligt sämre än den västra delen. I egenskap av gamla Östra-Husbybor kunna vi också intyga, att så är det verkliga förhållandet. Den västra delen av fiskevattnet har nämligen — vilket för övrigt vid ett besök på platsen genast faller i ögonen — en långgrund och för fiskets bedrivande synnerligen lämplig botten, varjämte den på grund av sitt läge är skyddad för all trafik med större båtar, vilket däremot icke alls är fallet med vattnet i Virsholmens närmaste närhet.

Östra Husby den 4 augusti 1927.

N. J. Johansson,
Kommunalnämnsordf.
Tuna Östra Husby.

J. F. Johanson,
Godman i skiftesärende.
Weflö, Ö. Husby.»

För närmare utredning av förevarande ärende har *domänstyrelsen* efter remisser avgivit utlåtanden den 26 november 1927 och den 18 januari 1929. Vid förstnämnda utlåtande har domänstyrelsen fogat yttranden av vederbörande jägmästare, överjägmästare och domänintendent ävensom av länsstyrelsen i länet.

Vidare har lantbruksstyrelsen anmodats att verkställa utredning rörande det ekonomiska värdet och betydelsen i övrigt av den i ärendet omhandlade fiskerätten. I sådant hänseende har styrelsen till Kungl. Maj:t inkommit med utlåtande den 8 november 1928 jämte därvid fogat yttrande av fiskeriintendenten Thorsten Ekman.

Jägmästaren har i sitt yttrande ansett Erikssons begäran, med hänsyn till vad i förberörda motioner anförts, böra bifallas.

Överjägmästaren har åberopat innehållet i följande utdrag av inspektionsprotokoll den 18 maj 1926.

Vad beträffar Versholmen vore det köparens önskemål dels att i köpet skulle ingå Versgrundet och Egnahemsholmarna, dels ock att i köpet skulle få ingå fiskerätt från rågången mot Färjestaden till en ungefär vinkelrätt mot fastlandets strand dragen linje omkring 50 å 100 meter öster om Versholmen. Fisket i fråga hade sannolikt ett mycket högt värde, och borde fiskerätten, i händelse att försäljning av densamma vore tänkbar, värderas av statens fiskeritjänsteman. Om fiskerätten, som överjägmästaren förmodade, ej frånsåldes, borde hela egendomen tillkommande fiskerätt undantagas från arrendet av huvudgården samt sedermera på arrende upplåtas eventuellt till den högstbjudande.

Vidare har överjägmästaren erinrat om ett av honom i förevarande fråga tidigare avgivet yttrande, vari förklarats, att mot försäljning av Versholmen intet hinder förefunnos ur skogssynpunkt, men att kronoegendomen givetvis skulle komma att avsevärt förlora på, att dess bästa fiskevatten försåldes.

Domänintendenten har hemställt, att Erikssons framställning icke måtte vinna bifall, då ifrågavarande områdes avskiljande från kronoegendomen ovillkorligen måste vara till skada för densamma.

Länsstyrelsen har i anslutning till överjägmästarens och domänintendentens yttranden avstyrkt bifall till framställningen.

Lantbruksstyrelsen har med stöd av vad fiskeriintendenten yttrat och av styrelsen verkställd undersökning givit vid handen i sitt utlåtande lämnat följande beskrivning av vattenområdet kring Versholmen och det därtill hörande fisket.

På nordsidan av Versholmen är stranden stenig. Bottnen utanför denna strand är också i allmänhet stenig och mycket ojämn. Ungefär 250 meter nordost om holmen ligga två obetydliga skär, de s. k. Egnahemsholmarna. Området mellan dessa och Versholmen är helt grunt, endast en till två meter djupt. Norr och nordost om Egnahemsholmarna sänker sig bottnen däremot hastigt till 10 meters djup och däröver.

Vattenvegetationen på nordsidan av Versholmen är mycket sparsam, och vass saknas nästan helt.

Sundet mellan Versholmen och fastlandet är mycket grunt, endast 0.7—1.4 meter djupt, med lös botten utom vid själva strandkanten av Versholmen, där botten är stenig. I sundet saknas vass.

Vid holmens västra och östra uddar är botten ävenledes hård. Vid östra ändan finnes emellertid en någorlunda väl utvecklad vass, enligt uppskattning sträckande sig cirka 50 meter ut från stranden. Vid västra änden av holmen finnes ock en mindre, gles vass. Det Versholmen omgivande vattnet erbjuder på grund av nu nämnda förhållanden icke några goda förutsättningar för fiske.

Vid fastlandsstranden av Skenäs utbreda sig däremot täta och vidsträckta vassar såväl närmast Färjestadsgränsen som ock den del av stranden, som ligger väster ut från Versholmen.

De fisksorter, som huvudsakligen äro föremål för fångst vid Versholmen, äro strömming, gädda, abborre och ål.

I omedelbar närhet av Versholmen är skötfisket efter strömming mycket obetydligt, då detta fiske enligt uppgift här i hög grad försvåras av stark strömsättning. Mesta strömmingen erhålles därför i ett notvarp vid Egnahemsholmarna. Detta varp kan dragas i tre riktningar nämligen nordväst, norr och nordost ut från dessa holmar. Vid dragning i nordostlig riktning når noten ända till gränsen mot Färjestadens fiskevatten.

Gäddfisket bedrives dels och till största delen med ryssjor, dels ock med ståndkrok. På holmens södra sida finnes plats för tre ordinära ryssjesätt.

Abborre fiskas med nät i strändernas omedelbara närhet och med krok på stengrunden något längre ut.

Ål fångas på sommaren med långrev och på hösten med ryssjor. På holmens nordvästra del finnes plats för tre ålryssjor.

Värdefullast är uppenbarligen strömmingsfisket på grund av förefintligheten av det omnämnda strömmingsnotvarpet.

Emellertid lärer fisket i det nu angivna vattenområdet kring Versholmen vara ganska obetydligt i förhållande till fisket för övrigt vid Skenäs kungsgård, vid vars stränder utmed fastlandet finnas mycket större förutsättningar för ett gott fiske.

Lantbruksstyrelsen har vidare anfört följande.

Såsom fiskeriintendenten Ekman framhållit, syntes en försäljning av ifrågavarande fiskevatten vid Versholmen icke hava någon betydelse för utarrendering av huvudgårdens fiske. Därtill vore det för ringa och beläget alltför avlägset från det i västra delen av Skenäs gårds område belägna fiskarebostället, som vore förlagt närmast den bättre delen av gårdens fiskevatten. Det enda, som skulle kunna väcka betänkligheter mot en försäljning, skulle vara förefintligheten av strömmingsnotvarpet. Då emellertid, såsom fiskeriintendenten vidare framhållit, något annat vinternotvarp ej finnes på gården och då det vidare icke kunde anses lönsamt att anskaffa särskild not för enbart Egnahemsholmsnotvarpet, syntes detta notvarp kunna försälas utan avsevärd olägenhet för huvudgårdens fiske. Fisket inom Versholmsvattnet syntes också kunna bättre utnyttjas av en särskild ägare än av innehavaren utav huvudgårdens fiske.

Ur fiskerisynpunkt syntes således några betänkligheter icke kunna resas mot försäljning av Versholmen med omgivande vattenområde.

Vid en eventuell försäljning syntes det vara nödvändigt att noga bestämma gränserna för det vattenområde, som skulle ingå i det försälda området. Fiskeriintendenten hade i sitt yttrande föreslagit, att området

skulle i söder begränsas av en linje, som ginge mitt i sundet mellan Versholmen och fastlandet och som österut fortsatte till ragangen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden för att västerut fortsätta mitt i sundet mellan Versholmens västsida och Skenäslandet och därifrån gå vidare åt norr. Utåt Bråviken skulle allt vatten mellan sistnämnda nordgående linje och gränslinjen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden tillhöra Versholmsområdet.

I stort sett syntes denna begränsning vara lämplig. Emellertid funnes vid östra delen av Skenäs strand å fastlandet en vass, som icke torde böra ingå i Versholmsområdet, varför gränsen å detta ställe syntes böra dragas så mycket längre ut än vad fiskeriintendenten Ekman ifrågasatt, att denna vass alltjämt komme att tillhöra Skenäs gård. Å andra sidan syntes vassområdet vid Versholmens östra och västra sida böra inräknas i det område, som eventuellt försåldes. Då strömmingsnotvarpet vid Egnahemsholmarna borde ingå i en eventuell försäljning och då detta vid dragning i nordostlig riktning nådde ända fram till gränsen mot Färjestaden, syntes Versholmsområdet böra gå ända fram till nämnda gräns.

Den enligt lantbruksstyrelsens förmenande lämpliga utsträckningen av ifrågavarande fiskerätt torde kunna angivas på följande sätt, åskådliggjort å bilagd kopia av den utav förste lantmätaren Hadders uppgjorda kartan över Versholmen. Från mittpunkten A på den linje, som sammanbunde udden B å Versholmens östra sida med punkten C på fastlandet sydost därom, ginge gränslinjen till en punkt D på gränsen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden, vilken punkt låge 300 meter från stranden. Från punkten A ginge gränslinjen till punkten E mitt på förbindelselinjen mellan udden F på Versholmens sydöstra sida och närmaste punkt G på fastlandet söder därom. Från punkten E ginge gränslinjen vidare till punkten H på mittpunkten av en linje, dragen mellan västra udden K av Versholmen och närmast belägna punkten L på fastlandet i sydväst. Från punkten H ginge gränslinjen åt norr. I väster skulle Versholmsområdet således begränsas av sistnämnda linje och i öster av gränslinjen mellan Skenäs och Färjestadens vattenområden. Utåt Bråviken skulle Versholmens fiskevatten sträcka sig så långt ut som Skenäs gårds nuvarande fiskevatten.

Angående värdet av fisket å det på nämnda sätt begränsade fiskevattnet hade fiskeriintendenten efter verkställd utredning anført, att ett arrende för strömmingsnotvarpet av 100 kronor per år, motsvarande en köpesumma av 2,000 kronor, skulle vara rimlig, och att arrendevärdet på det övriga fisket ej kunde vara högre än 15 å 20 kronor per år, varför detta fiskes saluvärde skulle kunna sättas till 300 å 400 kronor.

Vid granskning av fiskeriintendentens utredning hade lantbruksstyrelsen dock funnit, att dennes värdering av strömmingsnotvarpet torde vara för låg. Fiskeriintendenten hade nämligen uppgivit, att inkomsten av varje notlott växlat från 1,300 kronor under ett år, då prisen vore osedvanligt höga, till att ej hava räckt till dagspenning eller till och med blott halv dagspenning åt notdragarna. Då nu enligt fiskeriintendentens utredning antalet dagar, då noten droges, i medeltal per år skulle vara 55 och dagspenningen åt en notdragare i medeltal 4 kronor 75 öre, så skulle »halv dagspenning» per säsong belöpa sig till omkring 130 kronor. Då den, som ägde notvarpet (fiskevattnet) under alla omständigheter hade att tillgodogöra sig en lott utan avdrag, så skulle enligt fiskeriintendentens

utredning 130 kronor vara den lägsta inkomst notvarpsägaren haft av varpet.

Under de år åter, då inkomsten av en lott räckt till dagspenning och underhåll av noten men icke lämnat något överskott därutöver, vilket torde hava varit fallet under senare år, så skulle detta i allt fall motsvara en inkomst per lott av omkring 270 å 280 kronor, vilket belopp således skulle hava tillfallit notvarpsägaren (fiskevattensägaren) utan avdrag.

En årlig nettointkomst för notvarpsägaren av i medeltal 275 kronor synes lantbruksstyrelsen kunna tjäna som skäligen utgångspunkt för beräkning av varpets värde. Med en kapitalisering efter fem procent skulle notvarpets värde då kunna beräknas till 5,500 kronor.

Det övriga fisket hade, som nämnts, efter en uppskattad årsinkomst av 15 å 20 kronor av fiskeriintendenten värderats till 300 å 400 kronor. Enligt lantbruksstyrelsens mening torde detta värde skäligen kunna sättas till 300 kronor.

På grund av det anförda funne lantbruksstyrelsen, att det ur fiskerisympunkt icke torde finnas anledning till betänkligheter mot försäljning av Versholmen med omgivande vattenområde, begränsat på nu angivet sätt, och att saluvärdet för fisket inom nämnda område torde böra uppskattas till 5,800 kronor.

Domänstyrelsen har avstyrkt ansökningen, därvid styrelsen anført:

Domänstyrelsen har ansett ett av arrendeuppskattningsmännen beräknat arrendebelopp av 335 kronor vara skäligt. Enligt uppgift under hand av vederbörande överjägmästare har detta belopp för 1929 ej kunnat erhållas, då arrendatorn ansett sig stå inför ändring i dispositionsrätten.

Det vattenområde, som enligt lantbruksstyrelsens mening kunde tilläggas lägenheten Versholmen, är enligt av styrelsen vunnen upplysning icke inkräktande på det i arrendet av huvudgården ingående vattenområde och fiske.

Fisket inom det till lägenheten Versholmen ifrågasatta vattenområde har av lantbruksstyrelsen uppskattats till 5,800 kronors saluvärde. År 1926 beräknade jägmästaren värdet av å lägenheten befintlig ståndskog till 450 kronor. Värdet av marken, 2,70 hektar, huvudsakligen bestående av avrösningsjord — endast 0,275 hektar utgöres enligt senaste uppskattningsinstrument av tomt och åker — torde kunna uppskattas till 700 kronor. Sammanlagda värdet synes kunna avjämnas uppåt till 7,000 kronor.

Vid jämförelse mellan ett saluvärde å lägenheten, beräknat så som skett, och det arrende av 335 kronor, som lägenheten betingat, framgår, att lägenheten lämnar god förräntning å saluvärdet.

Vid sådant förhållande och då det läge lägenheten har i Bråviken synes styrelsen tala för dess fortsatta bibehållande åt kronan, har styrelsen ej funnit anledning ändra mening rörande lägenhetens disposition.

Styrelsen kan slutligen ej underlåta att erinra om det yttrande, som sökanden i egenskap av dåvarande arrendator av egendomen avgav i anledning av en av annan person, en fiskare i Kvarsebo, gjord ansökning att få inköpa Versholmen med rätt att begagna det omkring liggande vattnet till fiske. Ansökningen avstyrktes av arrendatorn av skäl att lägenheten genom sin omedelbara närhet av huvudgården vore synnerligen lämplig till sommarbetesplats för egendomens påläggsdjur och att fisket omkring holmen vore nästan det enda av gårdens fisken, varav han och hans arbetsfolk vid tjänliga tillfällen kunde hava nöje och förströelse med fiske för deras egen del. Ansökningen avslogs enligt Kungl. Maj:ts brev den 2 juli

1909. En ansökning av sökandens dotter Iris Eriksson om inköp av lägenheten fann Kungl. Maj:t enligt brev den 28 januari 1921 ej föranleda åtgärd.

Av den redogörelse, som jag i det föregående lämnat, torde framgå, att de betänkligheter, som mött mot försäljning av ifrågavarande område, huvudsakligen varit grundade på antagandet, att huvudegendomens värde för framtiden skulle avsevärt nedgå, om det till Versholmen gränsande fiskevattnet försåldes. Genom den av lantbruksstyrelsen verkställda undersökningen får emellertid anses fastslaget, att den ifrågasatta försäljningen icke kan utöva något nämnvärt inflytande uti berörda avseende. Vid sådant förhållande synes mig något hinder icke föreligga för bifall till framställningen från arrendatorn om inköp av Versholmen, varå denne sedan många år äger av honom uppfört boningshus med uthus. Det vattenområde, som vid upplåtelsen bör medfölja Versholmen, torde därvid kunna begränsas på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit. Saluvärdet torde i enlighet med domänstyrelsens förslag böra sättas till 7,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den till kronoegendomen $3\frac{7}{8}$ mantal Skenäs kungsgård nr 1 i Östra Husby socken av Östergötlands län hörande ön Versholmen med därintill liggande skär ävensom ett holmen och skären omgivande vattenområde inom de gränser, som av lantbruksstyrelsen föreslagits och närmare angivas å en vid dess förenämnda utlåtande såsom bilaga fogad karts-kiss, jämte därtill hörande fiskerätt må till Versholmens nuvarande arrendator, Nils Eriksson, försäljas mot en köpeskillning av 7,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år under villkor i övrigt, att fastigheten säljes i det skick, den vid tillträdet finnes, att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, utfärda köpebrev, att köparen skall svara för de å fastigheten för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, samt att köparen skall ensam vidkännas alla kostnader för avstyckning och lagfart å fånget samt andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning till säkerhet för berörda skuldförbindelse.

4:o.

Hornståve
nr 3 Präst-
gården i
Östergötlands
län.

Kronoegendomen 1 mantal Hornståve nr 3 Prästgården i Vreta Klosters socken av Östergötlands län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 1,000 kronor.

Under 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren E. C. Blombergsson år 1926 upprättad karta med beskrivning över egendomen, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 18 kilometer från närmaste stad, Linköping, och 4 kilometer från närmaste järnvägsstation, Gullberg, har en areal av 55.4472 hektar, varav 37.1639 hektar tomt och åker, 1.9685 hektar äng, 15.8798 hektar avrösningsjord och 0.435 hektar impediment.

Akerjorden, som består av dels lerjord, dels klapperstensjord och något dungjord på ler- och kalkkörbotten, är täckdikad utan plan.

Egendomen har andel i häradsallmänning och värderas utdelningen härifrån till 30 kronor årligen.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av följande å kartan angivna bostadslägenheter, nämligen:

Litt. å kartan	A r e a l h e k t a r				Saluvärde kronor	därav skogvärde kronor
	åker	äng	skogsmark	summa		
B	—	—	0.168	0.168	130:—	110:—
C	0.4919	0.0235	1.429	1.9444	580:—	310:—
D	0.085	—	0.6048	0.5398	145:—	100:—
E	0.048	—	0.339	0.387	125:—	90:—
F	0.018	—	—	0.018	10:—	—
G	0.188	—	—	0.188	115:—	—

Av tomterna äro de med litt. B, C och E betecknade obebyggda medan lotten litt. D eller Karlslund är bebyggd med bostadshus, lotten litt. F med del av ladugård och lotten litt. G med arbetaren Gerhard Lund tillhöriga åbyggnader. Lotterna litt. C—G äro belägna på ett avstånd av omkring 10 kilometer från huvudgården.

Trädgårdsmästaren G. W. Nilsson har för att kunna utöka sin nuvarande med boningshus och uthus i gott stånd bebyggda lägenhet Haga nr 1 eller litt. K å kartan, delvis inköpt från egendomen, anmält sig som köpare till lotten litt. B.

Jordbruksarbetaren Georg Lindqvist har anhållit att få inköpa lotten litt. C för att utöka sin från egendomen Hornståve Apelgård förvärvade lägenhet, Källberget, varest han ägde boningshus, källare och uthus i gott stånd.

Ånkan Maria Albertina Gustafsson har anmält sig som köpare av lotten litt. D för att utöka sin från kronoegendomen Björkö inköpta och med uthus bebyggda lägenhet Karlslund.

Jordbruksarbetaren Ture Olsson har anmält sig som köpare av lotten litt. E.

Arbetaren Wiktor Jansson har anhållit att få inköpa lotten litt. F för att utöka sin från egendomen Björkö inköpta lägenhet Eklund, och skulle däri-genom en honom tillhörig ladugårdsbyggnad komma att helt ligga på fri grund.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt bifall till framställningarna och föreslagit, att respektive lotter hembjudas sökandena samt att lotten litt. G, varå åbyggnader tillhöriga arbetaren Gerhard Lund vore belägna, måtte hembjudas denne.

Länsstyrelsen och överjägmästaren hava icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att av ett utskifte under egendomen kunde lämpligen några smärre områden fränstyckas och upplåtas för utökning av intilliggande självständiga lägenheter. Vidare kunde utan olägenhet 0.4919 hektar åker fränskiljas till lägenheten Källberget. Huvudgården hade goda och tillräckliga byggnader, varför någon vidare uppdelning icke borde ifrågakomma utan egendomen ånyo utarrenderas.

Med skrivelse den 14 december 1928 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen biträder uppskattningsmännens förslag till försäljning av förberörda sex lotter och har ej funnit något att erinra mot saluvärdena.

Även jag biträder föreliggande försäljningsförslag och hemställer sålunda, *Departements-*
att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att av kronoegendomen 1 mantal Hornståve nr 3 Prästgården i Vreta Klosters socken av Östergötlands län förberörda ägolotter litt. B, C, D, E, F och G må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upp-låtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för G. W. Nilsson till lotten litt. B, för Georg Lindqvist till lotten litt. C, för Maria Albertina Gustafsson till lotten litt. D, för Ture Olsson till lotten litt. E, för Wiktor Jansson till lotten litt. F och för Gerhard Lund till lotten litt. G.

5:o.

Kronoegendomen 1 mantal Skånstorp nr 3 i Hällestads socken av Öster-götlands län har varit utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,500 kronor. Domänstyrelsen har ombesörjt skötsel och vård av egendomen till den 14 mars 1930, varvid betingats en avgäld av 1,200 kronor. *Skånstorp nr 3 i Öster-götlands län.*

Under 1926 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga samt varit föremål för uppskattningsförrättning.

Av de inkomna handlingarna, däribland en av distriktslantmätaren E. Christoffersson år 1928 upprättad karta över egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 47 kilometer från Norrköping och 4 kilometer från närmaste järnvägsstation, Hällestad, innehåller en areal av 82.656 hektar, varav 19.0185 hektar tomt och åker, 0.5785 hektar äng och 63.061 hektar avrösningsjord. Å egendomen finnas fyra lägenheter, Vargfallet, Grusgropen, Hagalund I och Hagalund II.

Åkerjorden, som ej är täckdikad, består dels av lera på lerbotten och dels av sandmylla på sand- eller örboten. Samtliga egendomens åbyggnader äro i ganska gott stånd.

Egendomen har andel i ett dikningsföretag, Hällestadans regleringsföretag. Företaget berör endast huvudlotten och ej egendomens lägenheter.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att å egendomens skogsmark finnes tre med enskilda personer tillhöriga hus bebyggda tomtlägenheter, vilkas innehavare vid besiktningstillfället förmodades önska friköpa sina innehavda områden. De sakkunniga hava för sin del förordat en upplåtelse av lägenheterna med äganderätt, därest ansökningar i sådant syfte gjordes. I fråga om inägojorden torde, med hänsyn till den ringa arealen, anledning för staten att bibehålla denna icke föreligga, och hava de sakkunniga förordat, att denna jord med lämplig tilldelning av skog upplåtes i en lott.

Uppskattningsmännen hava i anslutning till de sakkunnigas försäljningsförslag verkställt saluvärdering.

De till försäljning ifrågasatta lotterna hava å kartan betecknats med litt. A, D, E, F och G. Dessa områden hava med nedannämnda arealer åsatts följande värden:

Litt. A. Huvudgården, ägofigurer 1—65, 82—84; areal 49.8425 hektar, varav 18.0745 hektar tomt och åker, 0.547 hektar äng och 31.221 hektar avrösningsjord. Saluvärde 45,350 kronor, varav 21,778 kronor för växande skog. Arrendevärde 760 kronor. Skulle en blivande köpare åläggas att betala de för egendomen åvilande odlingslån utgående årliga annuiteterna, borde saluvärdet å lotten minskas med dessas kapitalvärde, beräknat efter 5 procent till 8,622 kronor 74 öre.

Litt. D. Vargfallet, ägofigurer 66—68. Areal 2.2105 hektar, varav 0.362 hektar tomt och åker samt 1.8485 hektar avrösningsjord. Saluvärde 2,525 kronor, varav för växande skog 2,120 kronor. Arrendevärde 20 kronor.

Litt. E. Grusgropen, ägofigur 69. Areal 0.614 hektar avrösningsjord. Saluvärde 635 kronor, varav för växande skog 571 kronor. Arrendevärde 5 kronor.

Litt. F. Hagalund I, ägofigurer 75—80. Areal 0.8955 hektar, varav 0.459 hektar tomt och åker, 0.0315 hektar äng och 0.405 hektar avrösningsjord. Saluvärde 335 kronor, varav för växande skog 12 kronor 40 öre. Arrendevärde 20 kronor.

Litt. G. Hagalund II, ägofigurer 74 och 81. Areal 1.558 hektar, varav 0.121 hektar tomt och åker samt 1.437 hektar avrösningsjord. Saluvärde 1,030 kronor, varav 813 kronor för växande skog. Arrendevärde 10 kronor.

För upplåtelse av lotten litt. A såsom åbolägenhet hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år samt i övrigt vissa villkor.

De med litt. D—G betecknade områdena vore avsedda att upplåtas såsom bostadslägenheter och hava sålunda ej åborättsvärderats.

Egendomens arrendator, Ivar Andersson, som på arrende innehaft egendomen sedan den 14 mars 1925, har önskat förvärva huvudgårdslotten med äganderätt, och borde enligt uppskattningsmännen lotten vid försäljning hemjudas honom.

Envar av lotterna litt. D—G vore bebyggda med boningshus och uthus i

gott stånd och ägdes byggnaderna, å lotten litt. D. Vargfallet, av 60-årige Fredrik Olovsson, vilken borde hembjudas lägenheten, å lotten litt. E, Grusgropen, av 35-årige Vallentin Hellström, vilken jämväl ägde byggnaderna å byns gemensamma grustag, varför honom borde hembjudas såväl lotten litt. E som egendomens andel i nämnda grustag, å lotten litt. F, Hagalund I, av 49-årige Ernst Häggblad, vilken borde hembjudas lotten, och å lotten litt. G, Hagalund II, av 49-årige Melker Törning, vilken borde hembjudas lotten.

Uppskattningsmännen hava vidare framhållit, att vederbörande jägmästare ansett, att den för försäljning ej ifrågasatta skogsmarken, lotterna litt. B och C å kartan, vore för liten att bilda kronopark, varför antingen egendomen i dess helhet borde försäljas eller också endast förberörda lägenheter. Med anledning härav hava uppskattningsmännen hemställt, att kronan icke måtte avhända sig vare sig förberörda område litt. A, Huvudgården, eller områdena litt. B och C. Å lotten litt. B funnes ett synnerligen rikligt gruslager, lämpligt såväl till väglagning som till byggnadsändamål, vilket kunde, då i orten befintlig grustillgång uttömts, få stort värde. Lotten litt. A torde ånyo utarrenderas med optionsrätt för nuvarande arrendatorn samt lotterna litt. B och C ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till egendomens disposition.

Överjägmästaren har framhållit, att lotterna litt. B och C vore otillräckliga för att bilda kronopark samt att huvudgården jämte nämnda lotter borde bibehållas i kronans ägo. Lotterna litt. B och C jämte den egentliga skogsmarken av huvudgårdslotten borde ställas under skogsstatens förvaltning. Skulle Huvudgården litt. A försäljas, borde även lotterna litt. B och C säljas. I övrigt har överjägmästaren ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Med skrivelse den 8 mars 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

För egen del anser styrelsen, beträffande försäljning av lägenheten litt. E, Grusgropen, att därmed borde anstå, till dess Hellström förvärvat jorden till de byggnader, som han ägde å det samfällda grustaget. I likhet med uppskattningsmännen anser styrelsen skäl ej föreligga, att lotten litt. A och de med litt. B och C betecknade lotterna avhändas kronan.

I likhet med domänstyrelsen tillstyrker jag försäljning endast av lotterna litt. D, F och G. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att de med litt. D, F och G betecknade ägotterna må var för sig med ovan angiven areal försäljas från kronoegendomen 1 mantal Skånstorp nr 3 i Hällestads socken av Östergötlands län enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar under villkor därjämte, att envar köpare skall ensam vidkännas kostnaderna för avskiljande av den av honom inköpta lotten.

6:o.

Sättra nr 1 i
Östergötlands
län.

Sedan domänstyrelsen i skrivelse den 1 februari 1924 gjort framställning om försäljning av kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Sättra nr 1 i Åsbo socken av Östergötlands län, förordnade Kungl. Maj:t den 7 mars 1924, att egendomen skulle vid arrendetidens slut den 14 mars 1925 i kronans ägo bibehållas och genom styrelsens försorg ånyo utarrenderas. Med anledning härav har egendomen utarrenderats för tiden till den 14 mars 1930, därvid betingats en årlig avgäld av 940 kronor.

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga ävensom varit föremål för uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av kommissionslantmätaren V. Müntzing år 1901 upprättad, av distriktslantmätaren Ernst G. Petrelius år 1921 kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 20 kilometer från Mjölby och 9 kilometer från Strålnäs järnvägsstation, har en areal av 110.21 hektar, därav 19.907 hektar tomt och åker, 2.605 hektar äng, 87.583 hektar skogsmark och 0.115 hektar impediment. I denna areal ingå torpet Rådet, bebyggt med staten tillhöriga hus, och lägenheten Laggårhemmet, bebyggt med innehavaren Joh. Dahlqvist tillhöriga hus.

Egendomens åbyggnader äro i gott stånd med undantag av boningshuset och en bod, som behöva nybyggas.

Åkerjorden, som ligger spridd, utgöres dels av sand- och lermylla på sand-, grus- och lerbotten och dels av dyjord på dybotten. Den är delvis bemängd med jordsten och är ej täckdikad.

Egendomen har andel i häradsallmänning och värderas utdelningen härifrån till 45 kronor årligen.

Egendomens taxeringsvärde har upptagits till 29,500 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava, med framhållande att egendomen vore av mindre god beskaffenhet och redan tidigare varit ifrågasatt till försäljning, föreslagit, att egendomen för försäljning uppdelades i tre lotter, torpet Rådet, lägenheten Laggårhem och huvudgården, samt att den skogsmark, som ej ansåges böra tilldelas lotterna, bibehölles i kronans ägo för att förvaltas av skogsstaten. Ecklesiastika skogar angränsade egendomen.

Uppskattningsmännen hava i anslutning till vad de sakkunniga föreslagit verkställt saluvärdering å egendomen, därvid jämväl den till jordbrukslotterna icke erforderliga skogsmarken värderats till försäljning för sig. Lotterna äro å kartan skilda från varandra med blyertslinjer och beskrivas sålunda:

lotten litt. A, huvudgården; ägofigurer 1—67, av 68, 69—86, av 87, 88—90, av 125, 126—133, 164—173; areal 63.384 hektar, därav 14.896 hektar tomt och åker, 1.444 hektar äng, 46.929 hektar avrösningsjord och 0.115 hektar impediment; saluvärde 27,490 kronor, därav för växande skog 6,840 kronor 31 öre; arrendevärde 705 kronor;

lotten litt. B, Rådet; ägofigurer av 68, av 87, 91—124, av 125, 134—143, av 163; areal 17.461 hektar, därav 3.446 hektar tomt och åker, 0.26 hektar äng och 13.755 hektar avrösningsjord; saluvärde 6,245 kronor, därav för växande skog 2,447 kronor 20 öre; arrendevärde 85 kronor;

lotten litt. C, Skogen; ägofigurer 144, 145, av 163; areal 24.63 hektar därav 0.132 hektar åker och 24.498 hektar skogsmark; saluvärde 6,665 kronor, därav för växande skog 5,374 kronor 30 öre; arrendevärde 25 kronor;

lotten litt. D, Laggårhemmet; ägofigurer 146—162, av 163; areal 4.735 hektar, därav 1.433 hektar tomt och åker, 0.901 hektar äng och 2.401 hektar avrösningsjord; saluvärde 1,800 kronor, därav för växande skog 877 kronor 1 öre; arrendevärde 35 kronor.

I förberörda saluvärden inginge icke värdena av de andelar i egendomens del i häradsallmanning, vilka vid blivande avstyckning för egendomens uppdelning i nämnda lotter kunde komma att tilldelas dem, därvid lott eventuellt tillkommande utdelning borde kapitaliseras efter 5 procent.

Erforderliga utfartsvägar borde förbehållas de olika styckningslotterna.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att lotten litt. A hembjudes egendomens arrendator, Carl Johansson, eller, om denne ej vill förvärva densamma, försäljes å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor, att lotten litt. B hembjudes innehavaren, torparen Wiktor Nilsson, att lotten litt. C försäljes å offentlig auktion till den högstbjudande under de i berörda brev angivna villkor samt att lotten litt. D hembjudes innehavaren, förenämnde Joh. Dahlqvist.

För upplåtelse av lotten litt. B såsom åbolägenhet hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 66 kronor 44 öre, motsvarande enligt medelmarkegångspris för åren 1918—1927 värdet av 4 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn. Köpeskillingen för befintliga kronan tillhöriga byggnader har beräknats till 1,360 kronor. Åbon borde äga rätt till skogsfång av högst 10 kubikmeter årligen ävensom att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten. Innehavaren av lotten, Wiktor Nilsson, har förklarat, att han önskade förvärva området med äganderätt och ej med åborätt, vilken senare upplåtelseform uppskattningsmännen ej heller ansett sig kunna förorda.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till egendomens disposition.

Jämväl jägmästaren har förordat förslaget; dock borde enligt jägmästarens förmenande skogsloten litt. C antingen särskilt försäljas eller medfölja huvudgården, vilket senare förfarande syntes lämpligast. Den enda olägenheten därmed vore att huvudgårdens ägor komme att fördelas på två skiften men då de icke vore långt skilda från varandra vore denna olägenhet icke stor.

Överjägmästaren har icke haft annat att anmärka, än att i uppskattningsmännens förslag värdet å ungskogarna under 40 år icke medtagits, varför de av jägmästaren föreslagna ungskogsvärdena, vilka måste anses skäligen, borde tilläggas saluvärdena.

Med skrivelse den 2 juli 1928 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört:

Styrelsen biträdde förslaget om egendomens försäljning i fyra lotter. I anslutning till vad överjägmästaren anfört borde saluvärdena å lotterna litt. B och C höjas med de av jägmästaren beräknade värdena å ungskogen eller respektive 200 och 675 kronor. Saluvärdena för dessa lotter komme alltså att utgöra för litt. B 6,445 kronor och för litt. C 7,340 kronor. Jordbruks-

lotternas saluvärden borde vidare sedermera, när vid avstyckningsförrättningen fördelningen av värdet av egendomens del i häradsallmänning — vilket efter av uppskattningsmännen föreslagen grund torde kunna uppskattas till 900 kronor — å de särskilda lotterna skett, ökas med andelarnas värden. Då förenämnde Carl Johansson innehaft arrenderätten till egendomen alltsedan januari 1905, torde billigheten kräva, att han erbjödes förvärva huvudgården till uppskattat saluvärde.

Till följd av remiss har *lantmäteristyrelsen* efter inhämtande av yttrande från vederbörande överlantmätare i avgivet utlåtande den 22 december 1928 icke ansett bestämmelserna i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet lägga hinder i vägen för styckning av egendomen på sätt som av uppskattningsmännen blivit föreslaget, dock syntes av överlantmätaren gjord erinran om arealuppgifternas återgivande såsom endast ungefärliga vara värd beaktande.

Departements-
chefen.

Då frågan om försäljning av ifrågavarande egendom år 1924 var föremål för Kungl. Maj:ts prövning, hade vissa av de i ärendet hörda myndigheterna såsom för kronan förmånligare förordat egendomens bibehållande i kronans ägo. Utredningen i förevarande ärende synes dock giva vid handen, att övertvägande skäl nu tala för egendomens avyttrande.

Jag biträder dispositionsförslaget sådant det av domänstyrelsen förordats och hemställer, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Sättra nr 1 i Åsbo socken av Östergötlands län blivit fördelad i fyra lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens förslag,

dels lotten litt. A, huvudgården, må försäljas *antingen* till egendomens arrendator, Carl Johansson, för en köpeskillning av 27,490 kronor med tillägg av värdet av ägolottens del i hemmanets allmänningsandel, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att ägolotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, att köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å ägolotten utfärda köpebrev, att köparen skall svara för de å ägolotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i ägolotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemålde Johansson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva ägolotten för förberörda köpeskilling, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930,

dels lotterna litt. B, Rådet, och litt. D, Laggårhemmet, må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt beträffande den förra lotten för Wiktor Nilsson samt beträffande den senare för Joh. Dahlqvist,

dels ock lotten litt. C må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930;

med förbehåll vid samtliga försäljningarna i fråga om utfartsvägar, på sätt i ärendet ifrågasatts, samt med åliggande för domänstyrelsen att, med avseende å vad ovan anförts beträffande allmänningsandelen, efter det avstyckning verkställdts, slutligen fastställa saluvärdena för jordbrukslotterna.

7:o.

Kronoegendomen 1 mantal Holma nr 1 i Tofteryds socken av Jönköpings län är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot en årlig avgäld av 1,240 kronor. *Holma nr 1
i Jönköpings
län.*

Från arrendet har undantagits — förutom de jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 31 maj 1918 försälda lägenheterna Lilla Hallafors, Korskarret och Lilla Holma — jämväl egendomens utmark med därå belägna torpet Stora Hallafors, dock med rätt för arrendatorn att från den undantagna utmarken erhålla utsyning av husbehovsvirke samt därå åtnjuta viss betesrätt.

Torpet Stora Hallafors är av skogsstaten utarrenderat till den 14 mars 1929 mot årlig avgäld av 200 kronor och omfattar å en av t. f. extra lantmätaren A. Gyllenbåge år 1915 över egendomen upprättad karta ägofigurererna av 395, 397—431, av 435, av 436, 437, av 438, av 439, 440—442, av 443, av 447 och av 448 samt innehåller en areal av 14.924 hektar, varav 0.168 hektar tomt, 2.401 hektar åker och trädgård, 1.037 hektar äng, 11.098 hektar betes- och skogsmark samt 0.22 hektar impediment.

I en av överjägmästaren i Smålands distrikt med tillstyrkande utlåtande den 4 augusti 1927 till domänstyrelsen överlämnad skrivelse har jägmästaren i Värnamo revir, under åberopande av påbudet främjande av egnahemsbildningen, framställt förslag att berörda torp måtte försäljas, då detsamma vore överflödigt för tryggande av tillgången till arbetskraft för skogens sköt-

sel och hade ett sådant läge i förhållande till egendomen i övrigt, att dess försäljning ej skulle medföra några olägenheter ur arronderingssynpunkt. Såsom ytterligare skäl härför har anförts att, därest torpet skulle bibehållas och utarrenderas på nytt från den 14 mars 1929, uppförande av nytt boningshus därå på kronans bekostnad vore ofrånkomligt och skulle betinga en kostnad ej understigande 3,500 kronor, verkets värde oberäknat.

I anledning härav har domänstyrelsen föranstaltat dels om approximativ värdering av torpet genom vederbörande jägmästare, varvid detsamma åsatts ett saluvärde av 4,128 kronor, dels ock om fullständig värdering av torpet genom vederbörande uppskattningsmän.

Av instrument över sistnämnda förrättning, som ägt rum år 1928, inhämtas, bland annat, följande.

Torpet är beläget nära allmän väg, 0.6 mil från Vaggeryds järnvägsstation.

Åkern består huvudsakligen av knappt medelgod sandmylla på jätterbotten. Boningshuset å torpet är ganska bristfälligt och nybyggnad därav måste snart verkställas, vilket skulle medföra betydlig kostnad för kronan. Innehavaren av torpet, Gustaf Byman, äger därå belägna källare och hemlig-hus.

Torpet har saluvärderats till 4,430 kronor, varav enligt jägmästarens värdering 1,489 kronor 55 öre för växande skog. Arrendevärdet har föreslagits till 200 kronor. Torpets taxeringsvärde är 1,700 kronor.

För upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 4 hektoliter råg och 20 kilogram smör att utgå i penningar efter senast bestämda medelmarkegångspris. Köpeskillingen för befintliga kronan tillhöriga byggnader har beräknats till 1,000 kronor. Åbon borde tillika äga rätt till husbehovsvirke 8 kubikmeter fast mått till reparationer, vedbrand, stängsel och slöjd samt dessutom efter anvisning ris och grenar i mån av tillgång ävensom virke till nybyggnader i mån av tillgång. Vid upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet utan rätt för åbon att inlösa området har värdet å byggnaderna uppskattats till 800 kronor.

Innehavaren av torpet har förklarat sig önska förvärva torpet med äganderätt.

Uppskattningsmännen hava, då bemäldes Byman innehaft arrendet sedan år 1900 och skött torpet väl samt odlat en del av åkern, föreslagit, att torpet måtte hembjudas honom såsom jordbruksegnahemslägenhet och att köpeskillingen måtte fördelas på sex år med räntefrihet under sagda tid.

Överjägmästaren, som icke haft något att erinra mot den av uppskattningsmännen verkställda värderingen, har tillstyrkt förslaget om torpets försäljning.

Länsstyrelsen har heller icke framställt erinran mot föreslagna arrende- och saluvärden samt lämnat av uppskattningsmännen föreslagna villkor för upplåtelse under åborätt utan anmärkning.

Vederbörande *överlantmätare* har meddelat, att hinder icke torde möta för avstyckning av torpet med hänsyn till de enligt 1926 års lag om delning av jord å landet gällande bestämmelser för avstyckning.

Med skrivelse den 10 november 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid biträtt uppskattningsmännens förslag om försäljning av torpet Stora Hallafors såsom jordbruksegnahemslägenhet, dock har styrelsen ansett köpeskillingen böra av köparen erläggas i den ordning, som om sådan försäljning vore stadgat. Styrelsen har tillika meddelat, att det beträffande torpet upprättade arrendekontraktet blivit förlängt under ett år till den 14 mars 1930.

Jag tillstyrker domänstyrelsens förslag att ifrågavarande torp försäljes i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att torpet Stora Hallafors må med ovan angivet område fränskiljas kronoegendomen 1 mantal Holma nr 1 i Tofteryds socken av Jönköpings län och med tillträdesrätt den 14 mars 1930 försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Gustaf Byman.

8:o.

I skrivelse den 27 februari 1926 har domänstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att från den då till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 840 kronor utarrenderade kronoegendomen 1/2 mantal Hult nr 1 och 2 Öster- och Västergård i Rogberga socken av Jönköpings län måtte försäljas lägenheten Lunden enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar och under vissa villkor i övrigt. Med anledning av remiss den 20 maj 1926, jämlikt vilket handlingarna i ärendet återstälts till domänstyrelsen för att tagas i övervägande vid fullgörande av det styrelsen den 30 april 1926 givna uppdrag att verkställa utredning om under styrelsens vård ställda kronoegendomars lämplighet för styckning till mindre jordbruk, har frågan om egendomens disposition gjorts till föremål för ytterligare utredningar.

*Hult nr 1
och 2 Öster-
och Väster-
gård i Jön-
köpings län.*

Med skrivelse den 14 december 1928 har sedermera domänstyrelsen ånyo underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat samtliga till ärendet hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Fritiof Andersson 1925 kopierad karta över inägorna samt yttergränserna omkring utmarken till egendomen med beskrivning.

Av nämnda handlingar inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 4 kilometer från Tenhults järnvägsstation, omfattar en areal av 138.385 hektar, därav 41.489 hektar tomt, åker och trädgård, 7.952 hektar äng och odlingsmark, 85.709 hektar avrösningsjord och 3.235 hektar impediment.

Egendomens åker utgöres av dels medelgod sandmylla på grusbotten och dels mossodlingar. Mossjorden utgör nära hälften av arealen eller 17.341 hektar. Mossen är frostländig och avloppsförhållandena för vattnet äro svåra.

Byggnaderna vid huvudgården äro till största delen goda och tillräckliga för behovet.

Å egendomen finnas lägenheterna Anderstorp, Nygärdet, Oxhagen och Lunden.

Över egendomen är framdragen en smalspårig bana från Tenhults station till Spexryds gruvor. Jämlikt resolution den 13 oktober 1922 har Stenkvill-Klinte Kraftaktiebolag medgivits tillstånd att under vissa villkor hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Vid förrättning år 1925 hava *uppskattningsmännen* föreslagit, att lägenheten Lunden med ett å förberörda karta med röd linje avgränsat område, omfattande en areal av 13.2335 hektar, därav 6.793 hektar tomt och åker, 3.261 hektar äng, 2.934 hektar skogsmark och 0.2455 hektar impediment, skulle försäljas till lägenhetens innehavare, arbetaren R. Romedal. Områdets saluvärde uppskattades till 5,725 kronor, därav 700 kronor för växande skog.

Innehavaren av lägenheten Anderstorp, P. A. Björkqvist, hade anhållit att få inköpa sagda lägenhet med något tillägg i jord utöver innehavet. Med hänsyn till belägenheten inuti egendomens skog ansågo uppskattningsmännen emellertid olämpligt försälja lägenheten ifråga.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka besiktigat egendomen under 1926, hava anfört följande.

De sakkunniga hade icke annat att erinra mot den föreslagna upplåtelsen av lägenheten Lunden än att uppdelningen av jorden mellan huvudgården och styckningslotten ej blivit den lämpligaste. Enligt de sakkunnigas förmenande borde det avses från huvudgården men helt nära byggnaderna vid Lunden belägna, med ägofigurerna nr 130, 133 och 136 å förberörda karta utmärkta åkerområde om 3.21 hektar tilläggas lägenheten samt den del av den för styckningslotten tillstyrkta mark, som vore belägen söder om huvudgårdens byggnader, tillföras huvudgården. De sakkunniga föresloge därför, att lägenheten Lunden måtte erhålla de ändrade gränser, som å kartan förslagsvis utmärkts med linjen a—b—c—d—e—a, varigenom lägenheten komme att erhålla ungefär samma inägoareal, som av uppskattningsmännen tillstyrkts. Med anledning av ansökningar av ägarna till husen å lägenheterna Nygärdet och Anderstorp föresloge de sakkunniga vidare, att sagda lägenheter måtte frånstyckas med respektive omkring 1 hektar åker och 0.5 hektar skogsmark samt 0.5 hektar åker och 0.5 hektar skogsmark. Med hänsyn till beskaffenheten av byggnaderna vid huvudgården inbjöde egendomen i övrigt icke till vidare styckning, och förordades huvudgården till förnyad utarrendering.

Med anledning av vad de sakkunniga sålunda anfört har ny saluvärdering hållits å egendomen den 4 maj 1927. Vid denna förrättning hava *uppskattningsmännen* föreslagit försäljning av de till upplåtelse ifrågasatta lotterna med följande områden och saluvärden.

Lägenheten Lunden, omfattande å kartan ägofigurerna nr 63—69, av 70, av 71, av 86, av 87, 88—106, av 107, 108, av 109, av 112, av 121, 122—136, av 137, av 138 och av 139 med en areal av 18.5835 hektar, därav 0.075 hektar tomt, 6.073 hektar åker, 3.812 hektar äng, 8.45 hektar betes-

och skogsmark samt 0.1735 hektar impediment. Saluvärde 7,570 kronor, varav för växande skog 2,272 kronor. Arrendevärde 195 kronor.

Salu- och arrendevärdena hava, med hänsyn till att ägofigurerna 63—69 ej medtagits i värderingen, fastställts till angivna belopp.

Lägenheten Anderstorp, omfattande å kartan ägofigurerna nr av 140, av 141, 142—146 och av 147 med en areal av 1.758 hektar, därav 0.088 hektar tomt, 0.643 hektar åker, 0.032 hektar äng, 0.946 hektar betes- och skogsmark samt 0.049 hektar impediment. Saluvärde 1,215 kronor, varav för växande skog 211 kronor. Arrendevärde 50 kronor.

Lägenheten Nygårdet, omfattande å kartan ägofigurerna 76—81, av 82, av 83, 84—85, av 86, av 107, av 111, 115, av 116, 117—119, av 139 och av 147 med en areal av 2.632 hektar, därav 0.179 hektar tomt, 1.785 hektar åker, 0.299 hektar äng, 0.225 hektar betes- och skogsmark samt 0.144 hektar impediment. Saluvärde 1,555 kronor, varav för växande skog 54 kronor. Arrendevärde 75 kronor.

För upplåtelse av lägenheterna såsom åbolägenheter med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit vissa villkor.

Vid försäljning av lägenheten Anderstorp borde Smålands Kraftaktiebolag förbehållas rätt att hava över lägenheten framdragna elektriska ledningar kvarstående å lägenheten. Förbehåll borde vidare göras om rätt för brukaren av huvudgården att fritt använda en över lägenheten Nygårdet, öster om dess åbyggnader befintlig väg till den söder om lägenheten liggande åkern.

Lägenheten Lunden borde upplåtas såsom jordbruksegnahemslägenhet och de övriga såsom bostadsegnahemslägenheter. Innehavarna av de olika lägenheterna hava förklarat sig önska förvärva desamma med äganderätt enligt uppskattningsmännens förslag.

Sedan nämnda saluvärdering ägt rum har till domänstyrelsen inkommit en ansökning från Wiktor Johansson, Hult, Tenhult, vari denne under förmälan att han vore ägare till egendomen Hult, Mellangården, anhållit att få inköpa den del av ifrågavarande kronoegendom, som vore belägen i dess västra del och som huvudsakligen bestode av odlade och oodlade vattendränkta mossar. Såsom skäl härför har Johansson framhållit, att denna del av egendomen på tre sidor omslöttes av honom tillhöriga ägor samt att svårigheter ifråga om begagnande av vägar över hans ägor från denna del av kronoegendomen uppstått.

Med anledning av sistberörda ansökning har ny saluvärdering å egendomen hållits den 26 oktober 1927.

Uppskattningsmännen hava härvid framhållit, att berörda mosskifte vore så lågt beläget i förhållande till den avloppskanal, som vore avsedd att bortleda vatten från detsamma, att skiftet icke utan betydliga kostnader kunde torrläggas. För närvarande kunde ej mer än hälften nödtorftigt brukas som åker. Återstoden vore snarare kärr- och betesmark än åker. Skiftet vore långt beläget från gården, och vägen dit ginge över mossar samt vore så sank, att den ej kunde befaras med häst och vagn på sommaren utom under torka. Då skiftet hade ringa värde för gården, föresloges, att detsamma försåldes till Wiktor Johansson.

Beträffande huvudgården hava uppskattningsmännen framhållit, att åbygg-

naderna vore i relativt gott skick och att behov av nybyggnad icke för närvarande föreläge. Då någon särskild anledning till värdeökning ej kunde påräknas för gården och ägoområdets gränser blivit betydligt försämrade därigenom att två lägenheter, som vore avsedda att försälgas, vore belägna helt och hållet inom egendomen och den tredje delvis inom densamma, hava uppskattningsmännen föreslagit, att jämväl inägorna jämte skogs- och betesmark till den gräns mot skogsmarken, som vore angiven å kartan med röd linje, upplättes till försäljning samt saluvärderat nämnda delar av egendomen, vilka omfatta följande områden:

Huvudgården, omfattande å kartan ägofigurerna nr 1—62, av 70, av 71, 72—75, av 82, av 83, av 86, av 87, av 107, av 109, 110, av 111, av 112, 113, 114, av 116, 120, av 121, av 139, av 140, av 141, av 147 och av 148 med en areal av 32.018 hektar, varav 0.374 hektar tomter, 13.397 hektar åker, 3.398 hektar äng, 13.908 hektar betes- och skogsmark samt 0.641 hektar impediment. Saluvärde 29,025 kronor, varav för växande skog 7,180 kronor 12 öre samt för andel i samfällid mossmark 200 kronor. Arrendevärde 600 kronor.

Mosskiftet, omfattande å kartan ägofigurerna nr 149—189, med en areal av 48.516 hektar, varav 18.963 hektar åker, 27.761 hektar betes- och skogsmark samt 1.792 hektar impediment. Saluvärde 5,600 kronor, varav 1,071 kronor 16 öre för växande skog. Arrendevärde 200 kronor.

För upplåtelse av Huvudgården såsom åbolägenhet med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit vissa villkor.

Beträffande Mosskiftet hava uppskattningsmännen, då detta område till läge och beskaffenhet vore sådant, att det icke kunde användas såsom enskild brukningsdel och för detta ändamål bebyggas, framhållit, att upplåtelse under åborätt ej torde kunna ifrågakomma, varför åborättsvärdering å detta område ej företagits.

Vid upplåtelse av de till försäljning föreslagna lotterna borde förbehåll göras därom, att befintliga vägar finge användas för de olika lotternas behov, samt att Smålands Kraftaktiebolag borde förbehållas rätt att hava framdragna elektriska ledningar över egendomen kvarstående å Huvudgården samt lägenheten Anderstorp.

Sedan såväl arrendatorn av Huvudgården, Carl Svenson, som bemålde Wiktor Johansson erhållit kännedom om ovanstående värden, har Johansson förklarar sig önska förvärva Mosskiftet med äganderätt till föreslaget pris. Egendomens arrendator har meddelat, att han helst önskade arrendera hela egendomen med rätt likväl för innehavarna av lägenheterna Lunden, Anderstorp och Nygårdet att få inköpa envar den av honom innehavda lägenheten på sätt uppskattningsmännen föreslagit, men att han, för den händelse gården komme att försälgas, vore villig att inlösa densamma för det åsatta saluvärdet. Dessutom ansåge sig arrendatorn hava företrädesrätt till inköp av Mosskiftet.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att arrendatorns önskan att få inköpa Mosskiftet delvis torde vara beroende på, att denne förutsåge betydlig utgift till annan tillträdare för brister å diken, då dessa vore ganska bristfälliga. Då emellertid arrendatorns ekonomiska förhållanden torde vara sådana, att han ej utan betydlig skuldsättning kunde fullgöra likviden för Huvudgården samt då härtill komme, att bemålde Johansson vore en driftig jordbrukare, som sannolikt komme att sätta mossodlingen i stånd, i den mån detta vore möjligt, och området vore beläget intill Johanssons inägoskifte

men utgjorde ett utskift till kronoegendomen, hava uppskattningsmännen föreslagit, att Huvudgården med område enligt styckningsförslaget måtte hembjudas arrendatorn och Mosskiftet Johansson, därvid köpeskillingen borde fördelas på sex år med räntefrihet under nämnda tid.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

I infortrat yttrande har *överlantmätaren* i länet förklarar, att hinder för avstyckning av ifrågavarande områden ej torde möta.

I förenämnda skrivelse den 14 december 1928 har *domänstyrelsen*, som föranstaltat om skötsel och vård av egendomen till den 14 mars 1930, anfört följande.

Styrelsen hade ej funnit något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till disposition av egendomen, dock att upplåtelse under åborätt ej kunde ifrågakomma för lägenheterna Nygårdet och Anderstorp, vilka enligt förslaget skulle vara att anse såsom bostadslägenheter.

Beträffande saluvärdena å Huvudgården, jordbrukslägenheten Lunden och Mosskiftet hemställde styrelsen — som av en av extra lantmätaren Oskar Arvidsson den 25 februari 1928 upprättad arealuppgift inhämtat, att egendomen äger andel i samfällad mark till Hults by, utgörande 53.129 hektar, varav på kronoegendomen belöper omkring 26.564 hektar, vilken andel av uppskattningsmännen tillagts huvudgården och värderats till 200 kronor — att saluvärdena måtte bestämmas, sedan vid blivande avstyckningsförrättning å egendomen fastställts, huru egendomens andel i nämnda samfällighet skulle fördelas.

Styrelsen förordade jämväl ifrågasatt hembuds rätt dels för egendomens arrendator Carl Svenson, som innehaft egendomen på arrende sedan den 14 mars 1917, beträffande Huvudgården, dels för Viktor Johansson beträffande Mosskiftet, dels ock för respektive innehavare av lägenheterna Lunden, Anderstorp och Nygårdet beträffande av dem nu innehavda lägenheter. Angående den del av egendomen, som ej vore föreslagen till försäljning, omfattande å kartan ägofigurerna av 137, av 138, av 139, av 140 och av 148 med en areal av 34.886 hektar, föresloge styrelsen, att den ställdes under skogsstatens vård att förvaltas såsom kronopark.

Domänstyrelsens försäljningsförslag synes mig kunna godtagas. Frågan om dispositionen av den till försäljning icke föreslagna delen av kronoegen- *Departements-*
chefen. domen torde framdeles få bliva föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hult nr 1 och 2 Öster- och Västergård i Rogberga socken av Jönköpings län blivit i enlighet med uppskattningsmännens förslag fördelad i sex ägolotter,

dels Huvudgården må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Carl Svenson, för en köpeskillning av 29,025 kronor, efter eventuell reducering av detta belopp i anledning av uppdelning av saluvärdet å egendomens andel i samfällad mark, att

erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och med en sjättedel varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats å lotten, utfärda köpebrev, *att* lotten skall, därest den vid blivande avstyckning kommer att utgöra stamfastighet, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, *att* andra än kronan tillhöriga byggnader och anläggningar å lotten ej ingå i försäljningen, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med lottens avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Svenson ej begagnar sig av medgivandet att förvärva ägolotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1930, *dels* Mosskiftet må försäljas

antingen till Wiktor Johansson för en köpeskillning av 5,600 kronor, eventuellt med tillägg av värdet av ägolottens del i egendomens andel i samfällad mark, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och med en sjättedel varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* lotten skall, därest den vid blivande avstyckning kommer att utgöra stamfastighet, i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med lottens avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Johansson ej begagnar sig av medgivandet att förvärva skiftet, å offentlig auktion till den högst-

bjudande under de i nämnda brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1930,

dels ock lägenheterna Lunden, Anderstorp och Nygärdet må var för sig med ovan angivet område försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar, med förbehåll att endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i försäljningen samt med hembuds rätt för R. Romedal till lägenheten Lunden, P. A. Björkqvist till lägenheten Anderstorp och Fredrik Johansson till lägenheten Nygärdet,

med åliggande för domänstyrelsen att, med avseende å vad ovan anförts beträffande egendomens andel i samfällad mark, efter det avstyckning verkstälts slutligen fastställa saluvärdena å Huvudgården, Mosskiftet och lägenheten Lunden

samt under förbehåll beträffande samtliga lotter om rätt till vägar på sätt ovan föreslagits och beträffande Huvudgården samt lägenheterna Lunden och Anderstorp om rätt för Stenkville-Klinte Kraftaktiebolag och Smålands Kraftaktiebolag att hava över dessa lotter framdragna elektriska ledningar kvarstående.

9:o.

Genom remiss den 19 januari 1926 har Kungl. Maj:st anbefallt domänstyrelsen att avgiva utlåtande över en ansökning av Wendela Andersson rörande inköp av torplägenheten Ljusadal å kronoparken Björkeryd i Härlunda socken av Kronobergs län.

*Björkeryd
nr 1 i Krono-
bergs län.*

Sedermera har Gustaf Peterson Thor hos domänstyrelsen anhållit att få inköpa huvudgården Björkeryd under nämnda kronopark.

Med anledning härav har domänstyrelsen — med bifogande av förenämnda ärenden tillhörande handlingar, däribland instrument upprättat vid av vederbörande domänintendent med biträde av uppskattningsmän samt vederbörande jägmästare och distriktslantmätare på styrelsens föranstaltande år 1927 verkställd saluvärdering och värdering för upplåtelse med åborätt ävensom två av extra lantmätaren Harry Wingren över försäljningsområdena år 1928 upprättade kartor med tillhörande handlingar — till Kungl. Maj:st inkommit med utlåtande den 30 januari 1929.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Jämlikt brev den 5 maj 1899 har Kungl. Maj:st förordnat, att indragna sergeantsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Björkeryd nr 1 skulle från den 14 mars 1901 ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Egendomen har förvaltats under benämningen kronoparken Björkeryd. Enligt Kungl.

Maj:ts beslut den 6 februari 1920 har indragna sergenteambostället $\frac{1}{2}$ mantal Häradsmåla nr 1 förenats med ifrågavarande kronopark.

Egendomen är belägen omkring 2 mil från Alshults järnvägsstation.

Huvudgården Björkeryd omfattar en areal av 77.515 hektar, varav 4.142 hektar fastmarksåker, 4 hektar mossodlingar, 14.849 hektar äng och gärdesbackar, 35.996 hektar skogsmark och 18.528 hektar annan avrösningsjord.

Å området finnas boningshus i försvarligt skick, källare och ladugårdsbyggnad i gott skick samt vedbod och vagnbod i bristfälligt skick.

Fastmarksåker utgöres av medelgod, mycket starkt stenbunden sandmylla på jätterbotten. Mossodlingen består av lätt dy, bemängd med stubbar och stenar. Den kan ej fullständigt utdikas utan att den intilliggande sjön sänkes. Ängen är mycket stenig och av medelgod beskaffenhet samt betet knappast tillräckligt till vinterfödda kreatur.

Å området befintlig skog är tillräcklig för gårdens behov. Skogen omfattar 2,257 kubikmeter, varav 1,483 kubikmeter tall och gran, 185 kubikmeter ek och 589 kubikmeter övrig lövskog.

Enligt ett för tiden från den 14 mars 1925 till den 14 mars 1930 gällande arrendekontrakt är gården utarrenderad till Gustaf Peterson Thor mot en årlig avgäld av 400 kronor. Thor har innehaft arrendet sedan den 14 mars 1923.

Saluvärdet har vid förberörda förrättning uppskattats till 21,360 kronor, därav för växande skog 12,627 kronor, och arrendevärdet till 375 kronor.

Torpet Ljusadal omfattar en areal av 16.815 hektar, varav 2.919 hektar åker, 1.085 hektar äng, 12.581 hektar skogsmark och 0.23 hektar annan avrösningsjord.

Samtliga åbyggnader tillhöra arrendatorn. Åkern består huvudsakligen av mossodlingar av medelgod beskaffenhet. Skogstillgången å torpet utgör omkring 526 kubikmeter, varav 254 kubikmeter barrskog och 272 kubikmeter lövskog. Densamma anses tillräcklig för torpets behov.

Sedan förutvarande arrendatorn av torpet Ljusadal, Anders Sunesson, avlidit, har det till den 14 mars 1930 gällande arrendekontraktet från och med den 14 mars 1926 transporterats å dennes dotterdotter Hedvig Pettersson. Sökanden Wendela Andersson är dotter till förenämnde Sunesson och mor till Hedvig Pettersson. Sunesson hade innehaft torpet sedan år 1872 samt uppodlat och bebyggt detsamma. Årliga arrendet utgör för närvarande 95 kronor. Saluvärdet har uppskattats till 3,920 kronor och arrendevärdet till 95 kronor.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt försäljning av ifrågavarande områden såsom jordbruksegenheter med hembuds rätt för Gustaf Peterson Thor å huvudgården Björkeryd och för Wendela Andersson å torpet Ljusadal med räntefria avbetalningar för köparna under sex år. Kronan borde därvid förbehållas rätt att fritt använda å områdena befintliga vägar. Sedan Thor och Andersson erhållit kännedom om den av uppskattningsmännen verkställda värderingen, hava de förklarat sig önska förvärva områdena såsom jordbruksegenheter. Andersson har förut i brev till vederbörande jägmästare den 1 november 1926 anhållit, att köpebrev å torpet måtte utfärdas för hennes dotter Hedvig Pettersson.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare tillstyrka försäljning av områdena, då dessa ej äro behöfliga för kronoparkens skötsel.

Överlantmätaren anser hinder ej föreligga för områdenas avskiljande enligt bestämmelserna i 19 kapitlet i lagen om delning av jord å landet.

Länsstyrelsen har icke funnit något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Jämväl *domänstyrelsen* har i sitt förenämnda utlåtande tillstyrkt försäljningen i enlighet med uppskattningsmännens förslag. Torpet Ljusadal borde emellertid hembjudas Hedvig Pettersson.

Jag biträder försäljningsförslaget samt tillstyrker hembuds rätt för Thor till huvudgården och för Hedvig Pettersson till torpet Ljusadal. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att ifrågavarande områden av 1/2 mantal Björkeryd nr 1 i Härlunda socken av Kronobergs län, omfattande enligt här förut åberopade av extra lantmätaren H. Wingren år 1928 upprättade kartor med tillhörande handlingar en sammanlagd areal, huvudgården Björkeryd av 77.515 hektar och torpet Ljusadal av 16.815 hektar, må avstyckas från stamfastigheten samt var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar med tillträdesdag den 14 mars 1930 och med rätt för Gustaf Peterson Thor att erhålla hembud å huvudgården Björkeryd och Hedvig Pettersson att erhålla hembud å torpet Ljusadal, under villkor beträffande vartdera området, att kronan medgives rätt att fritt begagna å detsamma befintliga vägar samt att köparen ensam vidkännes kostnaden för avstyckning, lagfart och andra med köpet förenade utgifter.

10:o.

Kronoegendomen 3 mantal Kronobergs kungsgård nr 1 i Växjö socken av Kronobergs län var till den 14 mars 1928 utarrenderad i 15 särskilda arrendelotter mot en årlig sammanlagd avgäld av 5,160 kronor. Domänstyrelsen har efter nämnda tid ombestyrjt de 15 arrendelotternas skötsel till den 14 mars 1930.

*Kronobergs
kungsgård
nr 1 i Krono-
bergs län.*

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1925. Av det vid förrettningen upprättade instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en över egendomen av vice kommissionslantmätaren Sven Svensson år 1902 upprättad och av distriktslantmätaren friherre Axel von Otter år 1925 kompletterad karta med två beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 0.6 mil från Växjö stad.

Egendomens hela areal utgör 635.861 hektar, därav 104.767 hektar tomt och åker, 26.107 hektar äng och odlingsmark, 499.158 hektar avrösningsjord och 5.829 hektar impediment. Arealen fördelar sig å de 15 särskilda arrendelotterna sålunda:

Lottens nr	Lottens namn	Areal hektar					Arrendeavgäld kronor	
		tomt och åker	äng och odlings- mark	avrös- nings- jord	impedi- ment	summa	1908— 1928	1928— 1930
1	Huvudgården	53.214	6.056	25.052	1.008	85.325	2,750	1,800
2	Stora Pene	4.694	0.855	0.680	0.095	6,274	270	270
3	Lilla Pene	6.009	0.631	2.718	0.286	9.644	230	230
5	Stora Fjäll	3.479	0.217	1.713	0.075	5.484	125	170
6	Stora Nybygget	3.435	0.890	0.141	0.074	4.540	160	190
7	Lilla Nybygget	2.869	0.868	0.314	0.062	3.613	115	145
8	Lilla Fjäll	1.739	4.292	0.326	0.064	6.421	115	115
9	Nydala	2.546	0.834	1.447	0.107	4.934	125	250
10	Lilla Hult	2.723	1.008	1.214	0.048	4.993	220	220
11	Stora Hult	3.102	6.138	0.306	0.052	9.598	200	200
12	Skönborg	2.406	1.008	0.688	0.016	4.113	120	120
13	Trädgård	3.055	1.036	1.274	0.031	5.396	120	120
14	Stora Smäcken	2.249	0.804	6.744	0.050	9.847	160	160
15	Lilla Smäcken	2.413	1.372	0.430	0.028	4,243	150	150
16	Trädgård, gårdsplan m. m.	1.938	0.103	0.214	0.421	2.676	300	300
	Summa	95.371	26.107	43.211	2.412	167.101	5,160	4,440

Egendomens övriga ägor utgörande i huvudsak den egentliga utmarken är underställd skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

I ovanstående arealuppgift äro ej inräknade lotten nr 4 Lugnet, vilken enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1912 upplåtits på obegränsad tid och utan avgift till Kronobergs läns landsting för dess sanatorieanläggning, lägenheterna Evedal och Evedals hälsobrunn, båda försälda till Växjö stad, samt ett område upplåtet till Växjö—Åsheda—Hultsfreds järnväg.

Å dels den under skogsstatens förvaltning ställda utmarken dels ock de särskilda arrendelotterna finnas 19 med vederbörande innehavare tillhöriga hus bebyggda tomtområden, nämligen Framnäs, Skogsbo, Marieberg, Hyddan, Gemla, Månsabo, Strandstugan eller Mältan, Furuklint, Ekudden, Nissebo, Kullen, Stugan, Helgåsa, Enebacken, Björkkullen, Sjövik, Signesberg, Hällbo samt det efter uppskattningstillfället nytillkomna tomtområdet Kalvudden.

Egendomens åkerjord består till största delen av medelgod sandmylla på alv- eller grusbotten. Den är mycket besvärad av jordfast sten och på vissa ställen även av rös. Dessutom finnes till huvudgården 4.334 hektar mossodling av medelgod beskaffenhet.

Vid uppskattningstillfället hade ansökningar inkommit från innehavarna av arrendelotterna nr 13 och 16 samt samtliga tomtområden med undantag av Skogsbo och Marieberg att få förvärva sina respektive innehav.

Arrendelotterna nr 13 och 16 samt tomtområdet Framnäs, vilka äro belägna mitt inuti inägoskiftet i omedelbar närhet av huvudgårdens åbyggnader, lämpade sig, enligt uppskattningsmännens åsikt, ej till avstyckning från egendomen, på grund varav uppskattningsmännen ej ansett sig kunna förorda dessa områdens försäljning.

De tomtområden, vilka avses i övriga ansökningar om tomtförvärv, utgöras enbart av sommarbostäder. På grund av de höga saluvärden, som beräknas kunna erhållas för dessa naturskönt invid Helgasjön belägna tomtområden, hava uppskattningsmännen, trots desamma ej kunna anses vara egnehemsbildande i egentlig mening, tillstyrkt deras försäljning.

Som efterfrågan om förvärvande av tomtlägenheter från egendomen även framdeles kan förväntas, hava uppskattningsmännen, för att från början åstadkomma en enhetlig plan vid upplåtelse av tomtområden från egendomen, i samråd med vederbörande distriktslantmätare upprättat ett styckningsförslag upptagande 31 stycken till avstyckning och försäljning föreslagna tomtområden.

De arrendelotter, som beröras av styckningsförslaget ifråga äro Stora och Lilla Smäcken samt Stora och Lilla Hult.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under år 1926 besiktigat egendomen, hava tillstyrkt försäljning av de av uppskattningsmännen föreslagna 31 tomtområdena samt dessutom föreslagit, att de å egendomens sydvästra del belägna arrendelotterna nr 2 och 3 samt 5—9 även borde frångiljas egendomen. Den till lotterna brukade åkern jämte någon jord från huvudgården ävensom avrösningsjord borde på lämpligaste sätt uppdelas mellan lotterna.

Ytterligare upplåtelser från egendomen hava de sakkunniga icke ansett böra ifrågasättas.

På grund av de sakkunnigas styckningsförslag har domänstyrelsen låtit föranstalta om ny saluvärdering å egendomen, vilken värdering ägt rum under år 1927.

Av det instrument, som i anledning härav upprättats, framgår, att *uppskattningsmännen* i enlighet med de sakkunnigas förslag verkställt uppskattning å arrendelotterna nr 2 och 3 samt 5—9, att uppskattningsmännen föreslagit, att tomtområdet Skogsbo, som å alla sidor vore omgivet av de av de sakkunniga till försäljning föreslagna arrendelotterna även borde försäljas, samt att samtliga innehavare av arrendelotterna nr 2—3 och 5—9 ävensom tomtområdet Skogsbo anhållit att få förvärva sina respektive områden med äganderätt.

Samtliga försäljningslotter hava å kartan inritats med röda gränslinjer.

Försäljningslotterna hava, med nedan angivna arealer, åsatts följande arrende- och saluvärden, därvid överjägmästarens värdering av växande skogen legat till grund:

Nr	Försäljningslottens be- teckning å kartan		Areal hektar				Arrende- värde kronor	Saluvärde kronor		
	litt.	n a m n	tomt och åker	äng och odlings- mark	avrös- nings- jord	impedi- ment		summa	summa	därav för växande skog
b		Hyddan	0.834	—	0.062	—	0.396	5 % å salu- värdet	792:—	—
c			0.245	0.048	0.004	—	0.297		3,594:—	—
d			0.081	0.275	—	—	0.356		640: 80	—
e			0.250	0.277	0.084	—	0.611		1,299: 80	—
f			0.218	0.280	0.161	—	0.639		1,186: 20	—
g			0.111	0.172	0.306	—	0.589		1,060: 20	—
h			0.313	0.010	0.302	—	0.625		1,125:—	—
j			0.078	—	0.522	—	0.595		714:—	—
k		Månsabo	0.173	—	0.350	—	0.523		784: 50	—
l			0.226	0.085	0.352	0.028	0.691		1,243: 80	—
m		Gemla	0.316	—	0.336	—	0.652		1,173: 60	—
n		Strandstugan	0.335	—	0.026	—	0.561		1,009: 80	—
o			0.050	—	0.225	—	0.375		562: 50	—
p		Furuklint	0.578	—	0.134	—	0.712		1,281: 60	—
q		Ekudden	0.978	—	—	—	0.978		2,249: 40	—
r			—	0.009	0.269	—	0.278		139:—	—
s		Nissebo	0.356	0.046	0.054	—	0.456		912:—	—
t			—	—	0.495	—	0.495		247: 50	—
u		Kullen	0.554	0.110	0.054	—	0.748		1,496:—	—
v		Stugan	0.462	—	0.068	—	0.525		945:—	—
x			0.405	0.084	0.008	—	0.497	298: 20	—	
y			0.173	0.329	—	—	0.502	1,004:—	—	
z		Helgåsa	0.164	—	0.053	—	0.217	390: 60	—	
å		Enebacken	0.488	0.037	0.095	—	0.615	1,107:—	—	
ä			0.490	0.021	0.031	—	0.542	1,884:—	—	
ö			0.376	0.476	—	0.017	0.869	5,238:—	—	
aa		Björkkullen	0.579	0.018	0.144	0.005	0.746	1,342: 80	—	
ab			0.324	0.261	0.032	—	0.617	1,419: 10	—	
ac		Sjövik	0.504	0.025	0.021	—	0.550	1,375:—	—	
ad		Signesberg	0.704	—	0.086	—	0.790	1,580:—	—	
ae		Hällbo	0.307	—	0.104	—	0.411	822:—	—	
2 a		Stora Pene	4.694	0.821	8.657	0.095	14.267	255:—	9,355:—	4,358: 13
3 b		Lilla Pene	4.267	0.621	7.063	0.225	12.176	290:—	8,670:—	2,867: 26
5 f		Stora Fjäll	4.967	0.711	7.097	0.075	12.850	250:—	5,880:—	1,471: 39
6 e		Stora Nybygget	4.659	1.013	6.060	0.074	11.806	260:—	10,825:—	6,007: 89
7 d		Lilla Nybygget	3.991	0.961	4.935	0.062	9.949	215:—	7,663:—	3,683: 74
8 c		Lilla Fjäll	4.551	0.711	4.997	0.116	10.375	350:—	12,290:—	5,273: 88
9 g		Nydala	5.003	1.148	6.246	0.201	12.598	300:—	9,875:—	3,141: 34
h		Skogsbo	0.116	—	0.084	—	0.200	10:—	200:—	57: 69

För upplåtelse av arrendelotterna nr 2—3 och 5—9 samt tomtområdet Skogsbo såsom åbolägenheter hava uppskattningsmännen föreslagit vissa avgälder.

Innehavaren av arrendelotten nr 15 Lilla Smäcken, Emil Johansson, har i en till domänstyrelsen insänd ansökning anhållit, att föreslagna tomtupplåtelser från den av honom innehavda lotten icke måtte beviljas, utan att han måtte även framdeles få arrendera densamma i dess nuvarande skick.

Övriga innehavare av de arrendelotter, som beröras av styckningsförslaget, hava ej haft något att erinra mot detsamma.

Kronoegendomen är intressent i ett avdikningsföretag, vilket avser torrläggning av mark inom Växjö socken. Vid försäljning av de styckningslotter, som beröras av nämnda torrläggningsföretag, borde förbehåll göras om skyldighet för blivande köpare att erlægga den del av kostnaden för företaget ifråga, som belöper å respektive styckningslotter.

Förbehåll borde även göras dels för blivande köpare av styckningslotter om rätt att anlägga och nyttja de vägar, som finnas angivna å förberörda karta, dels för kronan om rätt att fritt begagna nämnda vägar, dels ock för Katarina Johansson om rätt att vid försäljning av tomtområdet litt. d hava den av henne nu bebodda å området belägna byggnaden kvarstående så länge hon brukar och bebor densamma.

Överjägmästaren har ej haft annat att erinra mot försäljningsförslaget än att han ansett, att med tomtupplåtelser från arrendelotten Lilla Smäcken för närvarande borde anstå samt att nämnda lott tillsammans med arrendelotterna nr 2 Stora Pene och nr 12 Skönborg skulle avsättas till skogsarbetartorp.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot försäljningsförslaget.

Överlantmätaren i länet har tillstyrkt styckningsförslaget.

Med skrivelse den 26 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen tillstyrker försäljningsförslaget i dess helhet. Överjägmästarens förslag om anstånd tills vidare med tomtupplåtelser från arrendelotten nr 15 Lilla Smäcken för denna lotts avsättande till skogsarbetartorp anser styrelsen ej nödvändigt eller vara med kronans intresse förenligt. Mot de åsatta saluvärdena har styrelsen ej något att erinra. Beträffande sättet för styckningslotternas försäljning anser styrelsen, att arrendelotterna böra försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter samt tomtområdena under villkor att köpeskillingarna skola erläggas kontant vid tillträdet.

Jag biträder försäljningsförslaget sådant det av domänstyrelsen förordats och hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att, sedan från kronoegendomen 3 mantal Kronobergs kungsgård nr 1 i Växjö socken av Kronobergs län avstyckats ifrågavarande lotter i huvudsaklig överensstämmelse med uppskattningsmännens år 1927 upprättade förslag,

Kungl. Maj:ts proposition Nr 225.

dels arrendelotterna nr 2 Stora Pene, nr 3 Lilla Pene, nr 5 Stora Fjäll, nr 6 Stora Nybygget, nr 7 Lilla Nybygget, nr 8 Lilla Fjäll och nr 9 Nydala må var sig upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med skyldighet för köpare att erlægga den del av kostnaden för ett kungsgården berörande avdikningsföretag inom Växjö socken, som belöper å respektive försäljningslotter, samt med rätt för köpare att anlägga och nyttja de vägar, som finnas angivna å den av distriktslantmätaren friherre von Otter år 1925 kompletterade kartan över kungsgården i vad dessa vägar beröra respektive försäljningslotter, dock med rätt för kronan att fritt begagna dessa vägar,

dels de med innehavarna tillhöriga byggnader försedda tomtområdena litt. b, k, m, n, p, q, s, u, v, z, å, aa, ac, ad, ae och Skogsbo må till respektive innehavare försäljas mot områdena åsatta saluvärden och beträffande vart och ett av dessa områden under villkor i övrigt *att* köpeskillingen erlægges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen i länet, som har att å området utfärda köpebrev, *att* området får tillträdas den 14 mars 1930 i det skick det då finnes, *att* köparen skall erlægga den del av kostnaden för ett kungsgården berörande avdikningsföretag inom Växjö socken, som belöper å området, *att* köparen äger rätt anlägga och nyttja de vägar, som finnas angivna å ovan omförmälda karta över kungsgården i vad dessa vägar beröra området, *att* kronan äger fritt begagna nämnda vägar, *att* köparen skall svara för de området författningsenligt efter tillträdet åliggande utskylder, *samt att* köparen ensam skall vidkännas lagfarts- och andra med köpet förenade utgifter,

dels ock de övriga i styckningsförslaget ingående tomtområdena litt. c, d, e, f, g, h, j, l, o, r, t, x, y, ä, ö och ab må försäljas mot köpeskillingar ej understigande de respektive tomtområden åsatta saluvärden och beträffande samtliga områden under villkor i övrigt som ovan angivits beträffande de med innehavarna tillhöriga byggnader försedda tomtområdena, skolande Katarina Johansson vid försäljning av tomtområdet litt. d tillförsäkras rätt att hava den av henne nu bebodda, å området belägna byggnaden kvarstående så länge hon bebor densamma.

11:0.

Genom brev den 31 oktober 1902 förordnade Kungl. Maj:t, att indragna Varaböke nr 1 i Göteryds socken av Kronobergs län skulle vid arrendeperiodens utgång den 14 mars 1905 bibehållas i kronans ägo och ställas under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Den 21 april 1927 beslöt domänstyrelsen, att ifrågavarande egendom skulle förvaltas såsom kronopark under benämningen kronoparken Varaböke.

Sedan fråga uppstått om försäljning av huvudgården å nämnda kronopark, har gårdens arrendator J. R. Berg förklarat sig önska inköpa densamma.

Med anledning härav har på domänstyrelsens föranstaltande och efter förordnande av länsstyrelsen i Kronobergs län domänintendenten i länet med biträde av uppskattningsmän samt vederbörande jägmästare och distriktslantmätare upprättat förslag till försäljning med saluvärdering av lämpligt område av ifrågavarande egendom.

I skrivelse den 13 februari 1929 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren A. G. Landström över försäljningsområdet år 1928 upprättad karta.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Det till försäljning föreslagna området utgör kronoparkens norra del och är beläget omkring 7 kilometer från Elmhults köping. Områdets areal omfattar 54.867 hektar, därav 5.427 hektar fastmarksåker, 4.151 hektar mossodlingar, 10.773 hektar äng och odlingsmark, 23.837 hektar skogs- och betesmark, 9.77 hektar högmosse, 0.444 hektar vägar och 0.465 hektar övrigt impediment.

Å egendomen finnas boningshus med källare, gammalt men i försvarligt skick, samt ladugårdsbyggnad, innehållande fähus, stall, svinhus, loge med lador och vagnbod, i gott skick.

Åkerjorden är av medelgod beskaffenhet. Fastmarksåkern är mycket stenbunden samt mossodlingarna svåra att utdika och delvis stenbundna.

Skogs- och hagmarken är av god bonitet. Ståndskogen omfattar 730 kubikmeter, varav 216 kubikmeter barrskog och 514 kubikmeter lövskog, huvudsakligen björk och ek.

Gården är för tiden till den 14 mars 1930 utarrenderad till J. R. Berg mot en årlig avgäld av 350 kronor. Berg har innehaft arrendet sedan år 1902.

Taxeringsvärdet har upptagits till 12,700 kronor.

Området har saluvärderats till 14,935 kronor, därav 5,189 kronor för skog. Arrendevärdet har uppskattats till 500 kronor.

Uppskattningsmännen, vilka även verkställt värdering för upplåtelse som åbolägenhet, tillstyrka försäljning av området med hembuds rätt för arrendatorn J. R. Berg. Förbehåll borde därvid göras om rätt för kronan att använda å området befintliga vägar. Sedan Berg erhållit kännedom om värderingen, har han förklarat sig önska förvärva egendomen med äganderätt.

Vederbörande överlantmätare anser, att hinder icke föreligger för områdets avskiljande genom avstyckning.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens föreliggande förslag.

Skogsstatstjänstemännen ävensom domänstyrelsen tillstyrka försäljningen, dock att domänstyrelsen har beräknat saluvärdet å försäljningsområdet till allenast 12,500 kronor.

Departements-
chefen.

I överensstämmelse med myndigheternas förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område av $\frac{1}{2}$ mantal Varaböke nr 1 i Göteryds socken av Kronobergs län, omfattande enligt här förut åberopade av distriktslantmätaren A. G. Landström år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning en sammanlagd areal av 54.867 hektar, må avstyckas från stamfastigheten och försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesdag den 14 mars 1930 och med rätt för nuvarande arrendatorn J. R. Berg att erhålla hembud, samt under villkor i övrigt, att kronan medgives rätt att fritt begagna å området befintliga vägar.

12:o.

Marstad nr 3
och 4 i
Kalmar län.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Marstad nr 3 och 4 i Djursdala socken av Kalmar län är utarrenderad till den 14 mars 1931 mot ett årligt arrende av 845 kronor.

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstycknings-sakkunniga och under 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning.

Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren Olof Dahm genom kopiering och sammanställning av 1908 års karta av Oskar Götherström och 1871 års laga skifteskarta samt erforderlig komplettering genom nymätning år 1927 upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 7 kilometer från Södra Vi järnvägsstation, har en areal av 171 hektar, varav 41.779 hektar tomt och åker, 5.999 hektar äng, 122.265 hektar skogsmark och 0.957 hektar impediment. I denna areal ingår det 2 kilometer från huvudgården belägna torpet Kröningsberg.

Flertalet byggnader vid huvudgården äro nya och tillräckliga för behovet. De å torpet varande byggnaderna, vilka tillhöra kronan, äro även tillräckliga för torpets behov; boningshuset och svinhuset i gott skick, de övriga användbara.

Åkerjorden består av cirka hälften fastmark och hälften mossjord. Fastmarksjorden är huvudsakligast lerblandad svartmylla eller ren sandjord, dels på ler- dels på grusbotten. Mossjorden, vilande på grusbotten, är av medelgod beskaffenhet.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att torpet Kröningsberg utan men för huvudgården kunde fränskiljas egendomen, varvid torpet borde tilldelas en areal av cirka 3.66 hektar åker och 2.679 hektar äng jämte lämpligt område avrösningsjord. Då byggnaderna vid huvudgården vore av god beskaffenhet och fullt tillräckliga för dennas areal, hava de sakkunniga förordat huvudgården till förnyad utarrendering ostyckad.

Uppskattningsmännen hava ansett, att någon anledning att jämlikt gällande författningar uppdelas huvudgården för upplåtande av jordbrukslägenheter under åborätt icke föreläge. Torpet Kröningsberg däremot lämpade sig väl för avstyckning till eget hem, och hava uppskattningsmännen i likhet med förenämnda sakkunniga föreslagit, att huvudgården måtte bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas samt att torpet Kröningsberg måtte försäljas. Området för torpet anges å kartan med en streckad begränsningslinje A—B—C och omfattar ägofigurerna 95—128 med en areal av 24 hektar, varav 3.889 hektar tomt och åker, 1.284 hektar äng, 18.727 hektar skogsmark och 0.1 hektar impediment. Saluvärdet har uppskattats till 11,200 kronor, varav för växande skog 7,290 kronor 17 öre, samt arrendevärdet till 200 kronor.

För upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld av 9 hektoliter råg och 1 kilogram smör att utgå i penningar efter senast bestämda 10-åriga medelmarkegångspris. Åbon borde tillika äga rätt till vedbrand och hägnadsvirke för lägenhetens behov i mån av tillgång. Lösensumman för kronans byggnader har uppskattats till 1,300 kronor eller ungefär halva brandförsäkringsvärdet.

Torpet borde upplåtas såsom jordbruksegnahemslägenhet.

Författningens enlig hembuds rätt till torpet ägde i detta fall ej någon, men hade vid uppskattningsförrättningen såväl arrendatorns av kronoegendomen hemmavarande, ogifta dotter, 55-åriga Hilma Karolina Adén som nuvarande torpinnehavaren G. A. H. Pettersson, vilken innehaft torpet sedan den 14 mars 1927, var för sig gjort framställning om att med hembuds rätt få köpa torpet till skäligt pris. Ingen av dem ville emellertid övertaga detsamma med åborätt.

Vid försäljningen borde förbehåll göras om rätt för köpare att begagna nuvarande utfartsvägen över egendomen samt köparen åläggas att gällda hälften av kostnaderna för uppförande av nya rågångshägnader i gränsen A—B—C. Andra hälften skulle bekostas av skogsstaten.

Vederbörande *jägmästare* framhöll vid uppskattningsförrättningen, att som ifrågakvarande egendom med liten areal skogsmark vore belägen i revirets utkant med 2 mil till närmaste domänverket tillhörig skog, egendomen ej lämpade sig som förvaltningsobjekt för verket. Skulle torpet Kröningsberg försäljas, bleve återstoden såsom förvaltningsobjekt än sämre, i anledning varav jägmästaren ansåge, att egendomen i dess helhet borde styckas och försäljas.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag om avstyckning och försäljning av torpet Kröningsberg samt förnyad utarrendering av egendomen i övrigt ävensom framhållit, att egendomen ej lämpade sig till styckning och att, då utmarken vore av ej obetydlig omfattning, 103 hektar inberäknat till betesvallar avsedda områden, och med för avsättning av skogsprodukter relativt gynnsamt läge, det vore skäl att i kronans ägo bibehålla egendomen med undantag av nämnda torp.

Med skrivelse den 11 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid biträtt förslaget, att från egendomen måtte försäljas torpet Kröningsberg såsom jordbruksegnahemslägenhet, dock att styrelsen med hänsyn till det jämförelsevis avsevärda skogsanslaget till lägenheten och dess beskaffenhet anser saluvärdet å lägenheten böra höjas till 12,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

För egen del tillstyrker jag torpet Kröningsbergs försäljning i enlighet med domänstyrelsens förslag och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Marstad nr 3 och 4 i Djursdala socken av Kalmar län må försäljas torpet Kröningsberg med ovan angivna areal om 24 hektar enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för köpare att begagna nuvarande utfartsvägen över egendomen samt med skyldighet för köpare att gälda hälften av kostnaderna för uppförande av nya rågångshägnader i gränsen A—B—C å förenämnda av extra lantmätaren Olof Dahm år 1927 upprättade karta över egendomen.

13:o.

*Gryssebo nr 1
i Kalmar län.*

Den i Fågelfors socken av Kalmar län belägna kronoegendomen 1 mantal Gryssebo nr 1 har med undantag av de till kronopark avsatta områden, som äro belägna dels söder om den å en av distriktslantmätaren O. E. Johansson 1918 över egendomens inägor upprättad karta helsträckade röda linjen A—B och dels norr om den å samma karta helsträckade röda linjen C—D—E—F, varit utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,200 kronor. Domänstyrelsen har uppdragit åt länsstyrelsen i länet att ombesörja egendomens skötsel och vård under ett år från sistnämnda dag.

Under 1926 har arrendeegendomen varit föremål för uppskattningsför rättning och besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga. Av de inkomna handlingarna, däribland förberörda karta med beskrivning ävensom av bemålde Johansson 1926 och 1927 uppgjorda förslag till styckning av egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 12 kilometer från Högsby stationssamhälle, består av huvudgården och tvenne torp, benämnda Smedstorpet och Lilla Gryssebo, och har en areal av 214.258 hektar, varav 35.422 hektar åker, 24.683 hektar äng, 153.439 hektar avrösningsjord och 0.714 hektar impediment.

Åkerjorden består ungefär till hälften av starkt sjunkna och stenbundna mossar på ler- eller grusbotten, vilka lida mycket av för högt vattenstånd. Andra hälften utgör stenbundna fastmarksjordar av klapper- och sandmylla på rödsandsbotten, överallt besvärade av en mängd stora stenar och stenrös.

Uppskattningsmännen hava i fråga om den framtida dispositionen av egendomen ansett, att för beredande av egna hem här förefunnes synnerligen lämpliga möjligheter och att härför särskilt talade, att egendomen med dess starkt stenbundna marker icke alls lämpade sig för storjordbruks maskindrift, att egendomens byggnader inom ett par decennier måste i det närmaste helt ombyggas, vilket skulle draga kostnader, vida överstigande arrendeavgifterna, och att ett bibehållande av huvudgården med avsöndring av torpen snarare skulle försämra än förbättra egendomens räntabilitet, enär stathus måste tillkomma och öka egendomens nybyggnadskostnad. Med avseende härå och då sannolikt köpare funnes till såväl torpen som till huvudgården, den senare fördelad i två lotter, hava uppskattningsmännen uppgjort förslag till styckning av hela den på arrende upplåtna delen av egendomen, däribland de s. k. Kohagen, Fårhagen och Kolsjöängarna, i fyra i uppskattningsinstrumentet närmare angivna lotter, nämligen

litt. A, norra huvudlotten, med en areal av 80.935 hektar, varav 11.009 hektar åker, 4.131 hektar äng, 65.683 hektar avrösningsjord och 0.132 hektar impediment, och med ett saluvärde av 11,372 kronor 58 öre, vartill komme värdet av växande skog;

litt. B, torpet Smedstorp, med en areal av 35.132 hektar, varav 3.42 hektar åker, 4.102 hektar äng, 27.544 hektar avrösningsjord och 0.066 hektar impediment, och med ett saluvärde av 4,525 kronor 4 öre, vartill komme värdet av växande skog;

litt. C, södra huvudlotten, med en areal av 66.81 hektar, varav 15.296 hektar åker, 10.393 hektar äng, 40.745 hektar avrösningsjord och 0.376 hektar impediment, och med ett saluvärde av 13,700 kronor 90 öre, vartill komme värdet av växande skog; samt

litt. D, torpet Lilla Gryssebo, med en areal av 31.361 hektar, varav 5.697 hektar åker, 6.057 hektar äng, 19.467 hektar avrösningsjord och 0.14 hektar impediment, och med ett saluvärde av 5,797 kronor 62 öre, vartill komme värdet av växande skog.

I förestående saluvärden ingå, såsom ovan nämnts, ej värdena av den å lotterna befintliga ståndskogen. Denna skog, som huvudsakligen bestode av ung och medelålders blandad skog samt en icke obetydlig del gamla ekar, överstege lotternas behov av byggnadsvirke, stängsel och vedbrand m. m., men borde utan olägenhet före försäljningen kunna reduceras genom lämplig gallringsstämpling.

Egendomen har på arrende innehafts av C. W. Danielsson från den 14 mars 1926 och brukas nu, sedan Danielsson avlidit, av dennes stärbhus, varvid egendomens skötsel handhaves av sonen Einar Karlsson. Denne och brodern Gunnar Karlsson hava uttalat önskan att få friköpa var sin huvudlott av egendomen. Såvida bröderna Karlsson författningsenligt

icke kunde erhålla hembuds rätt vid försäljningen, hava uppskattningsmännen ansett, att tillstånd borde utverkas, alldenstund de genom faderns fränfälle stode såsom försörjare av en stor familj.

Smedstorpet innehaves av P. J. Johansson, som innehaft torpet sedan 1923. Dennes son Gustaf Johansson har med faderns medgivande anhållit att få friköpa torpet.

Torpet Lilla Gryssebo innehaves av Karl Nilsson, som innehaft torpet sedan 1910 och ingivit ansökan om att få friköpa detsamma.

I händelse egendomen komme att ånyo utarrenderas hava uppskattningsmännen föreslagit, att nuvarande arrendatorn, förenämnde C. W. Daniels-sons stärbhus, måtte, oavsett att stärbhuset författningsenligt icke ägde optionsrätt, likväl tillerkännas sådan rätt. Egendomen vore av naturen stenbunden och tungbrukad och hade på grund av dåliga byggnader och täta ombyten av arrendatorer kommit än mera i vanrykte, varför det enligt uppskattningsmännens mening borde bliva svårt att på en arrendeauktion få ett antagligt anbud.

Kronojordstyckningssakkunniga hava förordat uppskattningsmännens styckningsförslag.

Länsstyrelsen har hemställt, att egendomen måtte styckas och försäljas.

Överjägmästaren har anfört bland annat:

Med hänsyn till utmarkens storlek komme den ifrågasatta förhandsavverkningen av virke att bliva rätt omfattande och komme även försäljningen av virket att medföra vissa svårigheter, då vid avverkningen måste följa rätt mycket ek, som marknaden svårligen kunde absorbera. Då till försäljning föreslagen mark angränsade kronoparken Virstad samt de föreslagna försäljninglotterna ej behöfde så stora utmarksområden som föreslagits, ansåge överjägmästaren, att större delen av utmarken borde bibehållas i kronans ägo. Sålunda borde kronan behålla större delen av förenämnda Kohagen, Fårhagen och Kolsjöängarna, vadan försäljningen borde omfatta all mark söder om Gryssebosjön samt en linje mellan denna sjös östligaste vik och Kolsjön. Härvid måste lotterna litt. A och C sammanslås till en försäljningslott, som skulle något ökas med mark, som nu hänförs till lotten litt. D, då denna senare lott ej kunde behöva 19,467 hektar avrösningsjord. Smedstorpet, lotten litt. B, komme härvid att ligga inom kronoparksområdet och borde möjligen därför ej försäljas. Dock ansåge överjägmästaren det medföra ringa olägenhet om även Smedstorpet försälldes, dock med mindre avrösningsjord än som föreslagits.

På föranstaltande av domänstyrelsen har domänintendenten i samråd med överjägmästaren under år 1927 verkställt förrättning för upprättande av nytt förslag rörande försäljning av egendomen tillhörande mark med iakttagande därav att försäljningsområdena icke tillades mera skog, än som finge anses oundgängligen erforderligt.

Av vad vid sistnämnda förrättning förekommit inhämtas bland annat följande.

Överjägmästaren hade ytterligare styrkts i sin uppfattning om olämpligheten av att försälja hela egendomens utmark. Kring Smedstorpet funnes vacker värdefull skog. I Kohagen och Fårhagen vore skogen mindre värdefull men marken vore mycket stenbunden till bergig. Områdena vore därför ej lämpliga som beteshagar. Marken å Kolsjöängarna vore

även delvis storstenig till bergbunden; endast obetydliga områden kunde lämpligen användas som beteshagar. På det egentliga inägområdet funnes jämförelsevis mycket värdefull skog. En del åkrar vore rätt dåliga samt låge insprängda mellan skogbeväxta backar. I anslutning till dessa uttalanden har vid förrättningen föreslagits försäljning av det område av egendomen, som å kartan skilts från egendomen i övrigt medelst gröna linjerna a—b—c—d—f och A—e—B, uppdelat i två lotter, Gryssebo huvudgård och torpet Lilla Gryssebo, å kartan skilda från varandra medelst gröna linjen d—e. Alla övriga till det på arrende upplåtta området hörande in- och utägor, däribland Smedstorpet, borde bibehållas i kronans ägo och förenas med Virstads kronopark.

De till försäljning sålunda föreslagna två lotterna omfatta enligt en av bemälda O. E. Johansson år 1927 upprättad beskrivning

lotten Gryssebo huvudgård ägofigurerna 1—5, 5 a, 6—11, av 12, 13—15, 17—19, 19 a, 20—134, av 135, 136—140, av 141, av 142, av 144, av 145, av 151, av 212, av 213, av 214, av 215, av 216, 439—445, av 446, 447, 448 samt 451—454 med en areal av 74.666 hektar, därav 20.105 hektar åker, 17.45 hektar äng, 29.105 hektar avrösningsjord och 8.006 hektar impediment. Saluvärde 36,600 kronor, därav för växande skog 19,003 kronor 21 öre, varvid avdrag för ränteförlust under eventuell avverkningstid för viss äldre skog verkställdes med 2,225 kronor 87 öre. Arrendevärde 790 kronor;

lotten torpet Lilla Gryssebo ägofigurerna av 12, 16, 395—438, 449, 450 och 455 med en areal av 35.186 hektar, därav 4.735 hektar åker, 1.622 hektar äng, 12.38 hektar avrösningsjord och 16.449 hektar impediment. Saluvärde 8,035 kronor, därav för växande skog 3,627 kronor 86 öre. Arrendevärde 225 kronor.

Nuvarande arrendatorn av egendomen, C. W. Danielssons stärbhus, har, enligt uppgift av domänintendenten, anhållit, att äldste sonen Einar Karlsson måtte tillerkännas hembuds rätt vid huvudgårdens försäljning. Domänintendenten har tillstyrkt denna anhållan, då änkan Danielsson sutte i jämförelsevis små omständigheter med stor familj samt hävdade egendomen väl. Enär det icke vore osannolikt, att stärbhusdelägarna på grund av den egna arbetsstyrkan skulle föredraga att köpa huvudgården med växande skog utan den ifrågasatta reduceringen av ekskogen, syntes det domänintendenten lämpligt, om de kunde få tillfälle själva avgöra, hurvida de önskade köpa huvudlotten med eller utan den ifrågasatta ståndskogsreduceringen. Innehavaren av torpet Lilla Gryssebo ägde författningsenlig optionsrätt till torpet. Ingen av spekulanterna önskade upplåtelse under åborätt.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot den nya värderingen.

Vid prövningen av ärendet den 16 december 1927 fann *domänstyrelsen* i likhet med *kronojordstyckningsakkunniga*, vilka ånyo hörts i ärendet, icke annat att erinra mot det nya försäljningsförslaget, än att jämväl torpet Smedstorp lämpligen skulle kunna fränskiljas med viss av styrelsen angiven snävare begränsning.

Därefter har *överjägmästaren* på given anledning till domänstyrelsen inkommit med förslag till försäljning av Smedstorpet och därvid framhållit följande.

Torpet borde på grund av förhandenvarande förhållanden erhålla den figur, som angäves å en av skogstaxatorn i Smålands och Södra distrikten,

R. Dahlberg, i mars 1928 uppgjord croquis och därå betecknats med litt. A + B, eventuellt enbart litt. B. Området litt. A vore nämligen beväxt med ganska värdefull skog, och vore marken stenbunden och mindre lämplig som betesmark. För den händelse torpet skulle försäljas, borde torporrådet lämpligast omfatta endast litt. B. Det kunde ej vara lämpligt att försälja värdefull skog, som köparens ekonomiska ställning ej tillåte honom att behålla. Arrendatorn av Smedstorpet önskade ej köpa torpet, då han fruktade att därigenom komma i ekonomiska svårigheter, och hade arrendatorn skriftligen förklarat, att han önskade arrendera torpet. Om Smedstorpet komme att försäljas, uppstode inne i kronoparken en enklav, som tillhörde enskild person. En dylik enklav vore i allmänhet mindre önskvärd och kunde giva anledning till tvister. I föreliggande fall skulle olägenheterna bliva särskilt svåra, då huvudavforslingsvägen ginge genom försäljningslotten samt på grund av terrängförhållandena virke från kringliggande kronan tillhörig skog måste framforslas över den försälda ägolottens mark. För kronoparken vore därför en försäljning synnerligen olämplig. Då härtill komme, att torparen ej önskade köpa torpet utan hellre ville kvarsitta som arrendator, ville överjägmästaren för sin del avstyrka torpets försäljning.

För en eventuell försäljning särskilt för sig av en del av den värdefulla ekskogen å de till upplåtelse tillstyrkta områdena före områdenas försäljning har överjägmästaren låtit utmärka och värdera dessa ekar. Enligt värderingsinstrumentet uppgår värdet av ekarna till vid huvudgården 7,056 kronor 54 öre och vid Lilla Gryssebo 1,280 kronor 35 öre.

Domänintendenten har sedermera inkommit med förslag till villkor för upplåtelse under åborätt av torpet Lilla Gryssebo.

I skrivelse den 26 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Styrelsen förordar upplåtelse av egendomens huvudgård om 74.666 hektar och torpet Lilla Gryssebo om 35.186 hektar. I fråga om saluvärdena har styrelsen icke annat att erinra än att avdrag för ränteförlust under avverkningstiden för viss äldre skog vid huvudgården icke bort äga rum. I följd härav borde saluvärdet å huvudgårdslotten fastställas till 38,830 kronor, därav 21,229 kronor 8 öre för växande skog. Enligt styrelsens mening hade lotterna erhållit tillräcklig skogstilldelning för deras nyttjande såsom jordbruk. Den ifrågasatta försäljningen särskilt för sig av viss ekskog å lotterna före lotternas försäljning har styrelsen icke ansett sig böra vidtaga. Vad den ifrågasatta förköpsrätten beträffar, föreläge, framhåller styrelsen, här icke sådana skäl, som ansetts böra fordras för medgivande av dylik rätt (jämför propositionen 166 1927 sid. 6 och 7 samt kronojordsakkunnigas betänkande den 17 oktober 1928 sid. 94 och 180). Då emellertid saluvärdet, 38,830 kronor, för den såväl med avseende å jord som byggnader dåliga huvudgårdslotten vore fullt godtagbart, ville styrelsen för sin del icke motsätta sig, att den av uppskattningsmännen och domänintendenten så livligt förordade och av länsstyrelsen utan erinran lämnade förköpsrätten medgäves vid försäljningen. Styrelsen ville härutinnan erinra, hurusom Kungl. Maj:t med riksdagen vid försäljningen av kro-noegendomen Tun nr 2 Hagen i Skaraborgs län medgivit förköpsrätt oak-tat icke författningsenlig rätt till option föreläge vid en eventuell förnyad utarrendering av egendomen (jfr. prop. 210/1928 p. 50).

Med hänsyn till den föreliggande utredningen och då försäljning av Smedstorpet knappast torde för närvarande bära ifrågakomma, ansluter jag mig till domänstyrelsens försäljningsförslag. Vid försäljning av huvudgården torde jämlikt förslaget hembud bära medgivas Einar Karlsson. Till torpet Lilla Gryssebo torde innehavaren äga hembuds rätt. Frågan om dispositionen av egendomen i övrigt torde jag framdeles få anmäla till Kungl. Maj:ts prövning.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen 1 mantal Gryssebo nr 1 i Fågelfors socken av Kalmar län må försäljas

dels Gryssebo huvudgård med en areal av 74.666 hektar

antingen till Einar Karlsson mot en köpeskillning av 38,830 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillningen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillningen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånet och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemäde Karlsson icke begagnar sig av den honom medgivna förköpsrätten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdes rätt för köpare den 14 mars 1930,

dels ock torpet *Lilla Gryssebo* med en areal av 35.186 hektar enligt gällande grunder för upplåtande av egna hemslägenheter från kronoegendomar.

14:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Röinge nr 6 i Stoby socken av Kristianstads län har varit upplåten på arrende för en tid av tjugu år, räknat från den 14 mars 1908 mot en årlig avgäld av 910 kronor. Efter den 14 mars 1928 har domänstyrelsen ombesörjt egendomens skötsel för en tid av två år eller till den 14 mars 1930, därvid den årliga avgälden fastställdes till 1,000 kronor.

*Röinge nr 6
i Kristian-
stads län.*

Uppskattningsförrättning har å egendomen hållits under år 1925. Av instrumentet häröver med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Oscar Hobroh från 1904 års karta över egendomen kopierad och år 1925 kompletterad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, förlagd i fem skiften, hemskiftet, markskiftet, ljungskiftet, torvjordsskiftet och landvinningsskiftet, är belägen cirka 20 kilometer från staden Hässleholm.

Egendomen omfattar en areal av 123.26 hektar, därav 72.549 hektar åker och tomt, 49.27 hektar skogs- och betesmark och 1.441 hektar impediment.

Åkern å hemskiftet och ljungskiftet består delvis av mycket stenbunden sand- och grusmylla och delvis av mossjord, den senare dock ganska vattensjuk. Å markskiftet är åkerjorden, delvis bestående av lermylla på lerbotten, av god beskaffenhet men även därstädes på grund av dåliga avdikningsförhållanden vattensjuk. Betesmarken är delvis skogsodlad.

Byggnaderna å egendomen äro med undantag av ladugården gamla. Nybyggnad tarvas av bryggghus och svinhus.

Å ljungskiftet har upplåtits en lägenhet omfattande 15.987 hektar, därav 14.034 hektar åker, 1.75 hektar betesmark och 0.203 hektar impediment. Lägenheten, som brukas av Nils Lejon, är bebyggd med honom tillhöriga hus.

Egendomen är åsatt ett taxeringsvärde av 40,000 kronor.

Vid den uppskattningsförrättning, som, efter vad ovan nämnts, hölls under år 1925, hemställde bemålde Lejon att få med äganderätt förvärva ovanberörda lägenhet och föreslogo förrättningsmännen försäljning till eget hem av lägenheten med något utökat område. Egendomen i övrigt förordades till förnyad utarrendering.

Kronojordstyckningssakkunniga hava emellertid, efter besiktning år 1926 å egendomen, med hänsyn till de nybyggnader som erfordrades, förordat egendomens försäljning efter uppdelning i tre lotter, nämligen det bebyggda ljungskiftet, den obebyggda delen av markskiftet samt egendomen i övrigt.

Uppskattningsmännen anmodades med anledning härav att taga egendomens disposition under förnyat övervägande, och uppgjordes under år 1927 ett förslag, enligt vilket *uppskattningsmännen*, i överensstämmelse med kronojordstyckningssakkunnigas anvisningar, föreslå egendomens försäljning efter uppdelning i tre med litt. A—C angivna lotter med areal och saluvärden, som framgå av nedanstående tablå:

Litt. och ägofigurer	A r e a l h e k t a r				S a l u v ä r d e k r o n o r	
	åker	skogs- och betesmark	impediment	summa	summa	därav för växande skog
A 1—71, 130—152 bebyggd	36.218	9.871	0.267	46.356	32,760	4,701: —
B 153—269 bebyggd	17.992	6.458	0.282	24.672	5,300	763: —
C 72—129 obebyggd	18.899	32.941	0.892	52.232	14,500	3,332: 78

Uppskattningsmännen hava förordat försäljning av lotterna enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegen-

domar, med hembuds rätt å lotten litt. A för nuvarande arrendatorn av egendomen, Jöns Svensson, och å lotten litt. B för Nils Lejon.

För eventuell upplåtelse under åborätt av ägilotterna hava uppskattningsmännen i instrumentet angivit särskilda bestämmelser avseende, vad angår lotten litt. C, en upplåtelse tid av 20 år med rätt för åbon att därefter tillösa sig lägenheten samt under villkor i övrigt att åbon skall äga tillgodogöra sig den skog, som enligt jägmästarens beprövande kan uttagas därstädes, och att avgälden beräknas till 446 kronor 36 öre motsvarande värdet av 34.4 hektoliter råg att lösas efter markegångstaxa.

Ovanstående värden å växande skog överensstämma med av vederbörande jägmästare åsatta värden, mot vilka överjägmästaren intet haft att erinra.

Överjägmästaren tillstyrker försäljning av hela egendomen.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bifall till uppskattningsmännens förslag rörande egendomens försäljning i tre lotter.

Jämväl *domänstyrelsen* har biträtt uppskattningsmännens försäljningsförslag, dock att styrelsen icke ansett lotten litt. A böra försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar utan föreslagit, att densamma måtte hembjudas nuvarande arrendatorn Jöns Svensson mot åsatt försäljningsvärde, 32,760 kronor, att erläggas under 6 år. Skulle arrendatorn icke på nämnda villkor önska förvärva ägilotten borde densamma utbjudas å offentlig auktion.

Emot förslaget sådant detsamma av domänstyrelsen förordats har jag icke annan erinran än att lotten litt. C synes böra upplåtas under åborätt. Jag får fördenskull hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

*Departements-
chefen.*

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Röinge nr 6 i Stoby socken av Kristianstads län blivit uppdelad på sätt ovan angivits i ovanberörda med litt. A—C angivna lotter,

dels lotten litt. A må med i huvudsak ovan angivet område försäljas

antingen till egendomens nuvarande arrendator Jöns Svensson mot en köpeskilling av 32,760 kronor, att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes i det skick den vid tillträdet befinner, *att* köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärda köpebrev, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titel allmänt frälse, *att* köparen svarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *samt att* köparen

ensam vidkännes alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse

eller, därest bemålde Svensson icke begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva ägolotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930,

dels lotten litt. B må med i huvudsak ovan angivet område försäljas i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Nils Lejon,

dels ock lotten litt. C må upplåtas såsom åbolägenhet jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter ävensom i övrigt under de förut för åborättsupplåtelse föreslagna villkor.

15:o.

*Gladsax nr 28
i Kristian-
stads län.*

I en till domänstyrelsen insänd ansökning har Per Persson, innehavare av den å utmarken till kronoegendomen $\frac{7}{16}$ mantal Gladsax nr 28 i Gladsax socken av Kristianstads län belägna, med nr 5 betecknade arrendelotten, anhållit om tillstånd att inköpa nämnda lott jämte en med nr 4 betecknad lott. Sistnämnda arrendelott innehaves av Anna Persson, vilken i ansökningen bifogad skrift förklarar sig vilja avstå från arrenderätten till lotten under förutsättning, att Per Persson finge inköpa densamma.

Domänstyrelsen har i ärendet låtit infordra yttranden av vederbörande överjägmästare och jägmästare samt domänintendenten, varjämte länsstyrelsen i länet avgivit utlåtande.

Med överlämnande av samtliga handlingar i ärendet, däribland en av lektorn vid skogshögskolan A. Amilon under åren 1915—1916 upprättad karta över utmarken till kronoegendomen, har domänstyrelsen med utlåtande den 21 december 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Av handlingarna inhämtas i huvudsak följande.

Kronoegendomen $\frac{7}{16}$ mantal Gladsax nr 28 är utarrenderad till den 14 mars 1939 mot en årlig avgäld av 1,800 kronor. Egendomens utmark, varå de båda arrendelotterna äro belägna, är från ärendet av egendomen undantagen och underställd skogsstatens omedelbara vård och förvaltning.

De båda lägenheterna, som angränsa varandra, omfatta å förberörda karta ägofiguren nr 38 och innehålla tillsammans en areal av omkring 0.84 hektar tomt och åker.

Arrendelotterna äro belägna i utkanten av skogsmarken på långt avstånd från huvudgården och kunna utan men för egendomen i övrigt avstyckas från densamma.

Marken utgöres av synnerligen mager grusjord.

Å arrendelotten nr 5 har sökanden låtit uppföra ett boningshus och ett mindre uthus. Lotten nr 4 är obebyggd.

Arrendelotterna äro utarrenderade till den 14 mars 1932 mot årliga arrendavgälder av 5 kronor för lotten nr 5 och 10 kronor för lotten nr 4.

Sökanden har erbjudit sig erlægga en köpeskilling av 500 kronor för båda lotterna tillsammans, vilket belopp av såväl *jägmästaren* som *domänintendenten* ansetts motsvara lotternas sammanlagda saluvärden.

Överjägmästaren och *länsstyrelsen* hava tillstyrkt bifall till ansökningen.

För egen del har *domänstyrelsen* ej något att erinra emot de båda lotternas försäljning till sökanden mot en köpeskilling av inalles 500 kronor.

Även jag förordar försäljningsförslaget och hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att från kronoegendomen $\frac{7}{16}$ mantal Gladsax nr 28 i Gladsax socken av Kristianstads län må till Per Persson försäljas de med nr 4 och 5 betecknade ägolorterna, omfattande å förberörda karta ägofiguren nr 38, mot en köpeskilling av 500 kronor samt under villkor i övrigt, att köpeskillingen kontant erlægges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen i länet, som har att å området utfärda köpebrev, att ägolorterna må tillträdas den 14 mars 1930 i det skick de då finnas, att köparen skall svara för de ägolorterna författningsenligt efter tillträdet åliggande utskylder, samt att köparen ensam skall vidkännas lagfarts- och andra med köpet förenade utgifter.

16:o.

Kronoegendomen $4\frac{3}{4}$ mantal Lövestads kungsgård nr 46 i Lövestads socken av Malmöhus län har varit utarrenderad på 20 års tid till den 14 mars 1927 mot en årlig avgäld av 3,100 kronor, varefter domänstyrelsen ombesörjt skötsel och vård av egendomen under tiden till den 14 mars 1930.

*Lövestads
kungsgård
nr 46 i Malmö-
hus län.*

I arrendet ingår icke, förutom annat, till kronopark avsatt del av egendomen. Denna del omfattar en areal av omkring 205 hektar.

Egendomen har under 1924 och 1927 varit föremål för uppskattningsförrättningar samt under 1926 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga.

Av instrumenten över nämnda förrättningar jämte övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Egron Sundberg år 1924 upprättad karta över den del av ägorna till egendomen, som innehaves och brukas av arrendatorer, jämte tillhörande beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 35 kilometer från Ystad och 2 kilometer från Lövestads järnvägsstation samt i omedelbar närhet av kyrka och skola, omfattar en areal av 126.211 hektar, därav 112.851 hektar tomt, trädgård och åker, 9.941 hektar äng, 2.179 hektar torvmosse och 1.24 hektar impediment. Å egendomen finnas tre torplägenheter och två bostadslägenheter. I förenämnda areal ingå två till Lövestads kommun jämlik Kungl. Maj:ts brev den 14 juni 1907 upplåtna områden för kyrkogård och skolträdgård om respektive 0.95 hektar och 0.124 hektar.

Egendomens åker består huvudsakligen av klapper- och grusmylla på grusbotten. I de lägre belägna utdikade kärrhålur och utjämnade torvmossar, som torrlagts för odling, utgöres jordmänen av svartmylla eller förmultnad torvjord. Endast i de nordöstra skiftena är myllan något djupare och alven mindre torr, eljest mager och torr. Särskilt skiftena i sydvästra delen äro mycket myllfattiga och torra samt lämnande obetydliga skördar, varför ägofiguerna nr 77, 83—85 och 90 å kartan utlagts till flerårig vall för betesändamål.

Uppskattningsmännen hava vid förrättningen 1924 föreslagit

dels att följande å kartan angivna områden måtte försälas såsom egna-hemslägenheter, utan hembuds rätt för viss person, nämligen:

Litt. å kartan	Areal hektar	Saluvärde kronor	Litt. å kartan	Areal hektar	Saluvärde kronor
a	0.0485	610	d	0.07	700
b	0.0528	660	e	0.07	700
c	0.07	700	f	0.07	700

dels att följande lägenheter måtte försälas såsom egna-hemslägenheter med hembuds rätt för respektive innehavare:

Ägofigur å kartan nr	Areal hektar	därav åker hektar	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor	Innehavare
41	0.157	—	1,570	50	Ingeborg Hansson
94—104, 106—111	6.274	5.8	3,700	200	Per Olsson
124—128	4.19	4.127	2,510	160	Johan Henriksson

dels ock att Lövestads församling medgives rätt att emot en köpeskilling av 2,375 kronor, att erläggas kontant vid tillträdet, förvärva ägofigur nr 51 å kartan, innehållande en areal av 0.475 hektar, till utvidgning av kyrkogård.

Egendomen i övrigt har arrendevärderats till 2,970 kronor.

Förberörda lägenhetsinnehavare förklarade vid uppskattningsförrättningen, att de önskade inköpa av dem brukade lägenheter. Lövestads församling hade begärt att få utvidga sin nya kyrkogård med förberörda ägofigur nr 51 samt att få inköpa en äng, ägofigur nr 15, utan uppgivet ändamål. Församlingen återtog sedermera ansökningen i vad den avsåg ägofigur nr 15. Ansökningar hade vidare inkommit från fem personer om förvärv av byggnadstomter samt från Erik Hansson, Tomelilla, att få köpa cirka 8 hektar jord. Dessutom hade innehavaren av bostadslägenheten ägofigur nr 13, Nils Mårtensson, samt innehavaren av torplägenheten ägofiguerna nr

87—89, Magnus Sundius, förklarar sig villiga att inlösa av dem bebodda lägenheter. Uppskattningsmännen hava ansett Erik Hanssons ansökan sakna fog samt att Mårtenssons lägenhet, med hänsyn till dess instängda läge, och Sundius' lägenhet, vars brukningsdel vore mycket svagt bebyggd och omsluten av mark, som borde kvarbliva under kronoegendomen. fortfarande borde bibehållas i kronans ägo.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens berörda förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava biträtt uppskattningsmännens förslag till försäljning av lägenheter men tillika föreslagit, att bemålde Sundius skulle, om han så önskade, få inköpa förberörda av honom innehavda lägenhet samt att lägenheternas arealer i möjligaste mån måtte utökas med tillägg av åkerjord, som nu brukades till huvudgården. Den återstående delen av egendomen borde upplåtas på nytt arrende under tio år, under vilken tid endast oundgängligen nödvändiga reparationer måtte medgivas till utförande. Mot slutet av nämnda tid torde behov av ytterligare tomtmark vid egendomen föreligga och borde egendomen då kunna göras till föremål för vidare uppstyckning i småbruk.

Med anledning av vad kronojordstyckningssakkunniga sålunda anfört anhöll domänstyrelsen, att länsstyrelsen måtte föranstalta om komplettering av uppskattningsförslaget i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, jämte åborättsvärdering av de till försäljning föreslagna jordbrukslägenheterna.

På grund härav hava uppskattningsmännen år 1927 och 1928 avgivit förnyade yttranden i ärendet.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att den av Sundius innehavda lägenheten, omfattande ägofigurerna nr 87—89 å kartan med en areal av 3.492 hektar åker, borde utökas med ägofigurerna nr 83—86 om tillhoppa 3.738 hektar. Dessutom borde lägenheten tillförsäkras utfartsväg över huvudegendomens mark- och skogsväg, ägofigurerna nr 69 och 81. Saluvärdet för den sålunda utökade lägenheten, ägofigurerna nr 83—89, om sammanlagt 7.23 hektar har uppskattats till 3,965 kronor. Lägenhetens arrendevärde, som tidigare uppskattats till 120 kronor, ansåges efter den föreslagna utvidgningen böra sättas till 220 kronor. Sundius hade sedan 1908 innehaft, bebott och brukat lägenheten samt ägde de å lägenheten befintliga två byggnaderna, boningshus och uthuslänga, vilka icke befunno sig i tillfredsställande skick.

Per Olssons nuvarande lägenhet, som han sedan 1900 innehaft, bebott och brukat, borde utökas till förut föreslagen areal, 6.274 hektar. Därå befintliga byggnader, boningshus och uthus, voro gamla men i gott skick och för lägenhetens behov tillräckliga samt ägdes av Olsson.

Den av Johan Henriksson innehavda lägenheten, som omfattade ägofigurerna nr 124—128, borde utökas med ägofigurerna nr 120 och 121 om 3.4 hektar jämte ett avloppsdike betecknat såsom ägofigur nr 123. Lägenheten komme därigenom att erhålla en areal av omkring 7.6 hektar. Saluvärdet för det utvidgade området har uppskattats till 4,500 kronor. Arrendevärdet till 220 kronor. Henriksson innehade, bebodde och brukade lägenheten sedan 1908. Han ägde byggnaderna därå, boningshus och två uthuslängor, vilka voro gamla men synnerligen väl vårdade och för den brukade arealen tillräckliga.

För upplåtelse av lägenheterna såsom åbolägenheter hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år samt i övrigt vissa villkor.

Uppskattningsmännen hava föreslagit försäljning av nu nämnda tre jordbrukslägenheter enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med hembuds rätt för respektive innehavare, som förklarar sig önska genom köp förvärva lägenheterna i nu föreslagen omfattning.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot uppskattningsmännens ifrågavarande förslag.

Överlantmätaren i länet har i infortrat yttrande meddelat att, såvitt kunde bedömas utan undersökning å ort och ställe, något väsentligt hinder för styckning av egendomen på angivet sätt icke syntes föreligga. Emellertid borde enligt överlantmätarens mening den hälft av avloppsdiket i gränsen mot hemmanet Heingetorp, som å kartan betecknats med ägofigur nr 129, inräknas i diket angränsande Henrikssons och Sundius' lägenheter med 0.082 hektar till Henrikssons lägenhet och 0.073 hektar till Sundius' lägenhet och, då det å kartan med ägofigur nr 122 betecknade diket även vore egendomens enskilda äga, gränsen mellan sagda lägenheter följa mitten av diket, varigenom deras areal komme att ökas med respektive 215 och 150 kvadratmeter. Lägenheterna komme därigenom att bestå, Henrikssons lägenhet av ägofigurerna nr 120, 121, av 122, 123—128 och av 129 med en areal av 7.7455 hektar, därav 7.527 hektar åker, 0.063 hektar äng och 0.1555 hektar impediment, samt Sundius' lägenhet av ägofigurerna nr 83—89, av 122 och av 129 med en areal av 7.318 hektar, varav 7.167 hektar åker, 0.052 hektar äng och 0.099 hektar impediment.

Med skrivelse den 8 mars 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

För egen del har styrelsen ej något att erinra mot uppskattningsmännens förslag till försäljning av lägenheter, förbemålde Johan Henrikssons och Magnus Sundius' lägenheter med ändrade arealer enligt överlantmätarens förslag, eller mot de lägenheterna åsatta arrende och saluvärderna, i vilka sistnämnda värden beträffande berörda två lägenheter ändring ej syntes påkallad av arealökningen.

Frågan om dispositionen av kronoegendomen i övrigt jämte därmed sammanhängande spörsmål rörande förbättring av byggnaderna å densamma har domänstyrelsen, med biträdande av vad domänintendenten i avgivet yttrande ifrågasatt, icke ansett böra bliva föremål för prövning i samband med nu föreliggande försäljningsförslag.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder försäljningsförslaget på sätt detsamma blivit av domänstyrelsen tillstyrkt samt hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $4\frac{3}{4}$ mantal Lövestads kungsgård nr 46 i Lövestads socken av Malmöhus län må försäljas

dels de med litt. a, b, c, d, e och f å förberörda karta betecknade lägenheterna med angivna arealer var för sig enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från vissa kronoegendomar,

dels de av Ingeborg Hansson, Magnus Sundius, Per Olsson och Johan Henriksson innehavda lägenheterna med areal och gränser i enligt med föreliggande av domänstyrelsen förordade förslag var för sig enligt nyss-nämnda grunder och med förbehåll beträffande Sundius' lägenhet om rätt till begagnande av en ägofigurerna nr 69 och 81 omfattande mark- och skogsväg,

dels ock ett ägofiguren nr 51 å meromnämnda karta omfattande område om 0.475 hektar till Lövestads församling för en köpeskilling av 2,375 kronor att erläggas kontant vid tillträdet den 14 mars 1930 till länsstyrelsen i länet, som har att, sedan köpeskillingen vederbörligen erlagts, utfärda köpebrev å området samt under villkor i övrigt, att församlingen ensam skall vidkännas de med områdets avskiljande och lagfart å fänget samt övriga därmed förenade kostnader.

17:o.

Kronoegendomen 1 668/1000 mantal Hjälmskult nr 1 litt. Aa i Allerums socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot årligt arrende av 4,450 kronor.

*Hjälmskult
nr 1 i Malmö-
hus län.*

1927 har egendomen besiktigats av kronojordstycknings-sakkunniga, och har 1928 uppskattningsförrättning å egendomen hållits i vederbörlig ordning. Av de ärendet tillhörande handlingarna, däribland en av distriktslantmä-taren Ludvig Engzell 1927 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 10 kilometer från Hälsingborg samt 7 kilo-meter från Ödåkra och 9 kilometer från Kattarps järnvägsstationer, inne-håller förutom samfällda diken och vägar en areal av 209.925 hektar, därav 177.385 hektar tomt och åker, 29.542 hektar äng och 2.998 hektar impe-diment.

Byggnaderna äro för egendomen fullt tillräckliga, goda och synnerligen omsorgsfullt underhållna. Någon restaurering och modernisering av arbetar-bostäderna har dock synts påkallad, varvid bättre ekonomihus till dessa delvis ansetts erforderligt. En sådan anordning borde emellertid kunna utföras utan större kostnader. Inlösen av en del egendomens arrendator tillhöriga hus och anläggningar har ifrågasatts för en kostnad av 2,750 kronor.

Kronojordstycknings-sakkunniga hava anfört:

Sju å egendomen befintliga var för sig bebyggda bostadslägenheter kunde lämpligen frånskiljas och försäljas. I egendomens östra del borde tre sär-

skilda mindre jordbruk utläggas. En var av jordbrukslotterna borde tilldelas cirka 7.5 hektar åker. Av lotterna vore en fullt bebyggd, under det att de två övriga saknade hus. Eventuellt kunde den ena obebyggda lotten tilldelas husen vid en av de till försäljning ifrågasatta, lotten angränsande bostadslägenheterna. För att kunna fullt ekonomiskt utnyttja byggnaderna vid huvudgården tålde arealen icke någon ytterligare beskärning. Egen- domen borde med undantag av sålunda till försäljning föreslagna tio lägen- heter bibehållas och ånyo utarrenderas.

Med anledning av inkomna ansökningar och på grund av förhållandena i övrigt hava *uppskattningsmännen* föreslagit försäljning av följande lägen- heter, av vilka de obebyggda bostadslägenheterna och jordbrukslägenheterna äro upptagna i en av distrikslantmätaren Engzell den 24 oktober 1928 upp- rättad beskrivning, nämligen:

Bostadslägenheter:

Beteckning å kartan	Areal hektar	Saluvärde kronor	Arrendevärde kronor	Innehavare
Fig. 54	0.325	2,275	80	Olof Nilsson
„ 55	0.178	1,335	40	Elof Jönsson
„ 77	0.073	438	16	Sven Johan Pettersson
„ 84	0.255	637: 50	24	Mathilda Pihl
litt. X 1	0.250	2,000	40	— „ —
„ X 2	0.251	2,008	40	— „ —
„ X 3	0.251	1,506	40	— „ —

De fyra förstnämnda lägenheterna äro försedda med hus tillhöriga inne- havarna, vilka förordats erhålla hembuds rätt vid försäljning. Lägenheterna litt. X 1, X 2 och X 3 äro obebyggda och borde i första hand utbjudas såsom egnahemslägenheter till mindre bemedlade eller, om sådana speku- lanter icke anmälde sig, eljest försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande, varvid köpeskillingen borde erläggas kontant.

Det å kartan med ägofiguren nr 82 utmärkta området om 3.3 ar borde utläggas till gemensam väg för lägenheterna figuren nr 84 och litt. X 3.

Jordbrukslägenheter:

Litt. a om 8.786 hektar, därav 8.661 hektar åker, 0.093 hektar äng och 0.032 hektar impediment; saluvärde 11,400 kronor; arrendevärde 525 kronor.

Lotten är obebyggd och har sedan länge delvis brukats av mångårige kördrängen vid huvudgården, Fritz Pettersson, vilken äger en tidigare från egendomen försäld, vid lottens ena hörn belägen och såsom 1¹⁴ betecknad bostadslägenhet och nu anhållit att få köpa lotten i fråga. Vid bostads- tomten äger Pettersson icke blott boningshus utan även uthusbyggnader, vilka i stort sett äro tillräckliga för lotten litt. a. Pettersson borde tiller- kännas hembuds rätt vid lottens försäljning.

Litt. b om 8.526 hektar, därav 8.415 hektar åker, 0.062 hektar äng och 0.049 hektar impediment; saluvärde 11,100 kronor; arrendevärde 475 kronor.

Inom lotten ligger en av jordbruksarbetaren Gotthilv Nilsson disponerad bostadslägenhet, ägofiguren nr 96, varå Nilsson äger boningshus och en mindre ekonomibyggnad. Nilsson har anhållit att få köpa lägenheten och

ett område däromkring för att bilda en självständig jordbrukslägenhet. Då Nilsson sedan lång tid tillbaka hade sitt arbete å den närbelägna kronoegendomen Hjälmshult litt. Ab med Horsahagen samt gjort sig känd för arbetsamhet och god vandel, hava uppskattningsmännen tillstyrkt, att lotten litt. b i sin helhet försäljes med hembuds rätt för Nilsson.

Litt. c om 7.39 hektar, därav 7.025 hektar åker, 0.162 hektar äng och 0.203 hektar impediment; saluvärde 10,300 kronor; arrendevärde 500 kronor.

Denna lott är obebyggd. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att lotten försäljes enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter med rätt för köpare att erlægga köpeskillingen genom avbetalningar.

För upplåtelse av jordbrukslotterna såsom åbolägenheter med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäldstid av 20 år med en avgäld i spannmål, en tredjedel råg, en tredjedel korn och en tredjedel havre, av 30 hektoliter för lotten litt. a, 27 hektoliter för lotten litt. b och 27 hektoliter för lotten litt. c.

Slöjdaren Martin Svensson, vilken å det med ägofiguren nr 74 å kartan utmärkta området utan särskilt tillstånd innehar en tillbyggnad vid sydvästra gaveln av det till kronoegendomen hörande och som arbetarbostad använda s. k. Damhuset, har anhållit att få förvärva denna husplats jämte kringliggande trädgårdstappa. Denna ansökning har av uppskattningsmännen avstyrkts. Den lilla husdelen, som tolererats tidigare såsom undantagslägenhet åt Martin Svenssons avlidna moder, hade numera intet självständigt berättigande och vore obekvämt för kronoegendomens del, belägen inuti denna och sammanhängande med en dess arbetarbostad. Svensson ägde själv och bebodde ett större hus i byn och utthyrde lägenheten å kronoegendomen åt annan person.

Till egendomen hör ett vid Öresund beläget strandskifte om 2.528 hektar, vilket på grund av sin goda belägenhet mellan sundet och landsvägen och ej fullt 1 kilometer från Vikens samhälle kunde ifrågasättas till försäljning. För kronoegendomen hade emellertid området värde för tång- och grushämtning. Det avgörande skälet för områdets bibehållande tillsvidare vore emellertid, att strandremsan just här icke ännu börjat exploateras för bebyggande. Det kunde därför förväntas, att markvärdet efter 20 år stigit betydligt.

Arrendevärdet för egendomen med undantag av till försäljning ifrågasatt mark har uppskattats till 6,170 kronor.

Vederbörande *lantmätare* har ansett, att de till avstyckning föreslagna områdena borde beredas utfartsvägar dels genom servitut å stamfastigheten å platser, där väg för närvarande begagnades, och dels å en genom de till avstyckning föreslagna jordbrukslotterna ledande väg, varjämte områdena borde beredas rätt till andel i den fastigheten tillhörande andelen i allmänna vägen. Områdenas avskiljande föranledde icke något behov av ny väg för stamfastigheten. Enligt lantmätarens förmenande förekomme intet, som kunde anses utgöra hinder för den ifrågasatta avstyckningen, vilken alltså borde anses stå i överensstämmelse med föreskrifterna i 19 kapitlet 3 § i lagen om delning av jord å landet.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens försäljningsförslag. Vid sådant förhållande har länsstyrelsen ansett särskilda till domänintendenten ingivna köpeanbud, nämligen av Karl Åkesson å ett jordområde av omkring 7.5 hektar av den s. k. fäladsjorden och av Tage Jönsson å tomt nr 90, icke böra föranleda någon åtgärd.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 26 januari 1929 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, biträder det uppgjorda dispositionsförslaget. Innehavarna av de bebyggda bostadslägenheterna torde enligt styrelsens förmanande hava författningsenlig rätt till hembud vid försäljningen av dessa lägenheter. Sådant rätt torde jämväl böra tillförsäkras Fritz Pettersson till jordbrukslägenheten litt. a och Gotthilv Nilsson till jordbrukslägenheten litt. b. Den å kartan med ägofiguren nr 82 utmärkta vägen om 0.033 hektar torde lämpligen böra tilläggas jordbrukslägenheten litt. a med skyldighet för innehavaren att till begagnande såsom väg upplåta området ifråga. I övrigt anser styrelsen, att vid den lantmäteriförrättning, som komme att hållas för lotternas frånskiljande, borde tillses, att lotterna tillförsäkrades erforderliga utfartsvägar. Köparna borde ensamma vidkännas alla med lägenhets avskiljande från huvudgården förenade kostnader samt respektera den Allerumsortens elektriska energiförening enligt Kungl. Maj:ts resolution den 22 juni 1921 medgivna rätten att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

*Departements-
chefen.*

Mot föreliggande försäljningsförslag har jag icke att framställa annan erinran än att jordbrukslägenheten litt. c synes böra upplåtas under åborätt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att från kronoegendomen 1 668/1000 mantal Hjälms-hult nr 1 litt. Aa i Allerums socken av Malmöhus län må i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar försäljas ovan omförmälda till upplåtelse förordade sju bostadslägenheter samt jordbrukslägenheterna litt. a och litt. b, envar med förut angivet område, dock beträffande jordbrukslägenten litt. a med tillägg av förberörda vägområde om 0.033 hektar, med särskild hembuds rätt för Fritz Pettersson till jordbrukslägenheten litt. a och för Gotthilv Nilsson till jordbrukslägenheten litt. b ävensom med skyldighet för innehavaren av jordbrukslägenheten litt. a att till begagnande såsom väg upplåta det i lägenheten ingående för sådant ändamål avsedda område; skolande samtliga köpare ensamma vidkännas alla med lägenhets avskiljande förenade kostnader ävensom respektera den Allerumsortens elektriska energiförening medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen,

dels ock att från samma kronoegendom må upplåtas jordbrukslägenheten litt. c såsom åbolägenhet jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt

enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter ävensom i övrigt under de för åborätt förut angivna villkor och med skyldighet att respektera omförmälda rätt till elektriska ledningar på sätt angivits.

18:o.

Kronoegendomen 366/1000 mantal Hjälmskult nr 1 litt. Ab med lägenheten Horsaahagen nr 1 — gemensamt benämnd Mariedal — i Allerums socken av Malmöhus län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 3,960 kronor.

*Hjälmskult
nr 1 m. m. i
Malmöhus
län.*

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga samt under 1928 varit föremål för uppskattningsförrättning. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Ludvig Engzell 1927 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 13 kilometer från Hälsingborg och 5 kilometer från Kattarps järnvägsstation, innehåller en areal av 133.245 hektar, därav 129.060 hektar åker, 1.231 hektar äng och odlingsmark samt 2.954 hektar impediment.

Abyggnaden är i huvudsak för egendomen tillräcklig, god och väl underhållen. Då emellertid endast funnes plats för sju arbetarfamiljer och inga rum för ogifta arbetare stode till buds, förefunnes enligt uppskattningsmännens mening ett visst behov av nybyggnad härutinnan. Dessutom vore kostallet något trångt, varför uppskattningsmännen ansett en utvidgning för ett tiotal djur i sinom tid lämplig.

Å egendomen finnes ett torp, Horsaahuset nr 6, som å kartan omfattar ägofigurerna nr 65, 66 och 67 med en areal av 6.58 hektar, därav 6.51 hektar tomt, trädgård och åker, 0.03 hektar äng och odlingsmark samt 0.04 hektar impediment. Torpet är bebyggt med kronan tillhöriga boningshus och stallänga ävensom innehavaren Nils Persson tillhöriga en mindre tillbyggnad mellan boningshuset och stallängan samt en särskild uthuslänga med svinstall, huggbod och vedbod. Byggnaderna äro gamla men i ganska gott skick och för den brukade arealen tillräckliga. Nils Persson är född å torpet 1853 och har efter sina föräldrar brukat detta sedan 1904.

Kronojordstyckningssakkunniga hava framhållit, att torpet Horsaahuset nr 6 syntes dem lämpligen kunna fränskiljas egendomen och för sig försäljas. Torpet borde tilldelas lämplig areal, icke understigande 10 hektar. Huvudgården hade enligt de sakkunnigas mening fullt tillräckliga byggnader och borde därför ej ytterligare beskäras. De sakkunniga förordade, att egendomen bibehölles och ånyo utarrenderades.

I anledning av ansökning av förenämnde Nils Persson att få förvärva torpet med äganderätt hava *uppskattningsmännen* föreslagit försäljning av torpet med hembuds rätt för honom. Torpets saluvärde har uppskattats till 12,000 kronor, och har arrendevärdet beräknats till 450 kronor. För upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området hava uppskattningsmännen föreslagit vissa villkor. På därom framställd förfrågan har Nils Persson förklarat sig föredraga att förvärva torpet med äganderätt, därest köpeskillingen icke överstege 12,000 kronor.

På av länsstyrelsen given anledning hava *uppskattningsmännen* i fråga om de sakkunnigas förslag att torpets areal icke borde understiga 10 hektar anfört i huvudsak följande:

Uppskattningsmännen hade noga övervägt de sakkunnigas förslag men funnit sig icke kunna förorda annat än det av dem förut framlagda förslaget. Nils Persson, som vore ogift, hade endast begärt att få köpa den av honom brukade jordarealen och önskade icke mera jord än vad han och systemen kunde bruka. Egendomens mark i övrigt vid samma sida som torpet hörde till det sist täckdikade efter ett sammanhängande system, vars upprätthållande i någon mån skulle försvåras genom en markuppdelning. Därest ovillkorligen mera jord skulle frånsäljas egendomen, borde detta ur arronderingssynpunkt lämpligast ske i egendomens motsatta sida. Där kunde eventuellt bildas en ny jordbrukslott om 10 hektar. Emellertid vore befintliga byggnader goda och tillräckliga under en ny tioårsperiod, varför icke nu borde ifrågasättas vidare styckning med därav följande ny skiftesindelning för egendomen, vars arrendeavgift enligt uppskattningsmännens förslag blivit betydligt förhöjd.

Vidare har till domänintendenten inkommit ansökning från hemmansägaren Gustav Persson å Lilla Skoghus per Mjöhult om köp av ett område av egendomen. Sökandens fastighet innehölle 10.5 hektar och bestode av två vitt skilda områden, det ena om 3 hektar med gårdsbyggnaden och det andra väster om och upp till kronoegendomen, där en 3 å 4-dubbel gärdesgård i en mångfald krökar utgjorde rågången. Sökanden anhölle nu att få förvärva en jordremsa av kronoegendomen, som vore belägen mellan sistnämnda område och ett större floddike. *Uppskattningsmännen* hava icke ansett anledning föreligga att splittra egendomen, då man därigenom icke skapade någon ny brukningsdel, och hava avstyrkt ansökningen.

Arrendevärdet för kronoegendomen med undantag av det till försäljning tillstyrkta torpet har föreslagits till 6,800 kronor.

Länsstyrelsen har icke funnit anledning till erinran mot det föreliggande förslaget.

Med skrivelse den 26 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen har med biträdande av uppskattningsmännens förslag hemställt, att ifrågavarande torp måtte försäljas enligt grunderna för upplåtande av egnahemslägenheter.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder förrättningsmännens förslag och hemställer fördens skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att torpet Horsahuset nr 6 må med ovan angiven areal om 6.58 hektar från kronoegendomen 366/1000 mantal Hjälms hult nr 1 litt. Ab med lägenheten Horsahagen nr 1 — gemensamt benämnd Mariedal — i Allersums socken av Malmöhus län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

19:o.

Sedan i ansökning den 12 augusti 1925 Lars Emil Johansson anhållit att få inköpa den av honom brukade delen av arrendelotten Ollered å kronoparken Nösslingehöjden i Nösslinge socken, Hallands län, har Kungl. Maj:t jämlikt beslut den 23 september 1926 bemyndigat domänstyrelsen att låta på statens bekostnad uppgöra förslag till försäljning av nämnda arrendelott antingen odelad i en försäljningslott i huvudsaklig överensstämmelse med ett av överjägmästaren med alternativ I betecknat förslag eller ock styckad i två lotter i huvudsaklig överensstämmelse med ett av överjägmästaren med alternativ III betecknat förslag samt i vederbörlig ordning verkställa uppskattning av saluvärdet av de till försäljning ifrågasatta lotterna.

*Ollered
Gummesgård
nr 1 under
kronoparken
Nösslinge-
höjden i
Hallands län.*

I anledning härav har domänstyrelsen, sedan på styrelsens föranstaltande upprättats förslag till försäljning med saluvärdering av lämpligt område av ifrågavarande lägenhet, till Kungl. Maj:t inkommit med utlåtande den 28 februari 1929 och därvid överlämnat vid nämnda förrättning upprättat instrument ävensom övriga handlingar i ärendet, däribland kopior av två av distriktslantmätaren Gustaf Norlin över försäljningsområdet år 1927 upprättade kartor med avskrift av tillhörande beskrivning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Försäljningsområdet utgör del av förra hospitalshemmanet 1 mantal Ollered Gummesgård nr 1, som jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 23 januari 1891 under 1893 ställts under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Den 20 augusti 1897 förordnade kammarkollegium, att ifrågavarande med flera hemman skulle, med bibehållande i jordeboken till framtida efter rättelse av deras gamla namn, därstädes och i kronans handlingar i övrigt upptagas under benämning av kronoparken Nösslingehöjden nr 1.

Med hänsyn till lägenhetens storlek, form och läge samt befintliga åbyggnaders storlek och beskaffenhet bör området enligt *uppskattningsmännens* förmenande säljas ostyckat i en lott. Vid uppdelning i två lotter skulle lotterna erhålla för liten areal av brukbar jord, varjämte kostnaderna för uppförandet av nödiga byggnader skulle bli alltför betungande.

Lägenheten är belägen i en utkant av nämnda kronopark.

Arealen utgör 32.03 hektar, därav 8.582 hektar tomt och åker m. m., 3.316 hektar äng samt 20.132 hektar avrösningsjord. Därjämte finnes inom lägenhetens gränser 1.349 hektar, varav 0.197 hektar grustag och 1.152 hektar vägar, allt avsett att utgöra samfällad mark för försäljningsområdet och den lott av hemmanet, som är avsedd att bibehållas i kronans ägo.

Åkerjorden består av dels mossodlingar dels ock sandmylla på sand- och grusbotten, delvis stenig och vanligen i torrt läge. Ängsmarken lämnar bete men knappast någon slätter.

Å lägenheten finnas boningshus, gammalt men i försvarligt skick, samt två ladugårdar, varav den ena är uppförd 1918 och i gott skick och den andra förfallen och delvis instörtad. Dessutom finnas några mindre, fallfärdiga hus, vilka användas till ved- och redskapsbodar.

Av avrösningsjorden utgöras omkring 8.6 hektar av mossar och kärr samt 11.5 hektar av skogs- och hagmarker, steniga och bergbundna samt

beväxta med gles skog av huvudsakligen ek och björk. Virkesförrådet omfattar omkring 546 kubikmeter.

Lägenheten är för tiden från och med den 14 mars 1928 till den 14 mars 1929 gemensamt utarrenderad till Lars Emil Johansson och Carl August Johansson mot en årlig avgäld av 200 kronor, varav den förre betalar 125 kronor och den senare 75 kronor. Enligt bestämmelse i kontraktet disponeras den nya ladugården av Lars Emil Johansson. Denne disponerar därjämte nedre våningen i boningshuset, varemot Carl August Johansson disponerar den gamla ladugården samt boningshusets vindsvåning jämte rätt till sambruk av kök, källare och förrådsrum. Åkertegarna äro skiftade mellan de båda brukarna, och en var av dem brukar sin del. Brukningsdelarna omfatta ej sammanhängande områden utan på spridda ställen belägna tegar.

De båda arrendatorerna hava från och med den 14 mars 1916 gemensamt innehåft arrendet av lägenheten. Dessförinnan har sedan lång tid tillbaka deras förfäder innehåft nämnda arrende. Carl August Johansson är halvbroder till Lars Emil Johanssons fader, Johan Em. Larsson, vilken ännu lever och bor hos sonen. De båda halvbröderna äro söner av samma mor, Johan Em. Larsson i hennes tidigare gifte med dåvarande innehavaren av lägenheten, Lars Jönsson, och Carl August Johansson i ett senare gifte.

Saluvärdet å området har uppskattats till 8,200 kronor och arrendevärdet till 260 kronor.

Vederbörande *överlantmätare* anser, att området bör avskiljas från stamfastigheten genom avstyckning på sätt stadgas i 19 kapitlet jorddelningslagen.

Uppskattningsmännen, vilka även verkställt värdering för upplåtelse av lägenheten under åborätt, tillstyrka försäljning av densamma odelad med hembuds rätt för Lars Emil Johansson. Denne är född 1879 samt äger alla förutsättningar att sköta ett mindre jordbruk. Carl August Johansson, som är änking samt född 1859, synes däremot ej besitta sådana förutsättningar. Den av Lars Emil Johansson brukade jorden är ock bättre hävdad än den av Carl August Johansson brukade.

Uppskattningsmännen hava föreslagit såsom villkor för försäljningen, att köparen till Carl August Johansson under dennes livstid upplåter de bostadsutrymmen i gårdens boningshus, som Carl August Johansson hittills disponerat, samt därjämte under samma tid tillhandahåller honom fri vedbrand i färdighugget skick och dagligen 2 liter oskummad nymjolk.

Lars Emil Johansson har förklarat sig önska inköpa lägenheten till förenämnt pris av 8,200 kronor samt på av uppskattningsmännen i övrigt föreslagna villkor. Även Carl August Johansson önskar inköpa lägenheten antingen odelad eller ock den av honom brukade delen. Han är icke villig att vid eventuell försäljning av hela lägenheten till Lars Emil Johansson godtaga av uppskattningsmännen föreslagna undantag utan önskar en ersättning i ett för allt av 2,000 kronor.

Länsstyrelsen har tillstyrkt bifall till uppskattningsmännens förslag.

Jämväl *domänstyrelsen* anser, att lägenheten bör försäljas odelad samt på av uppskattningsmännen i övrigt angivna villkor.

*Departements-
chefen.*

Jag finner ej anledning till erinran mot ifrågavarande försäljning och hemställer fördens skull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område av 1 mantal Ollered Gummesgård nr 1 i Nösslinge socken av Hallands län, omfattande enligt här förut åberopade av distriktslantmätaren Gustaf Norlin år 1927 upprättade kartor — förutom inom områdets gränser belägna 1.349 hektar, avsedda att utgöra samfälld mark för samma område och den del av hemmanet, som skall i kronans ägo bibehållas — en ytvidd av 32.03 hektar, må avstyckas från stamfastigheten och med å lägenheten befintliga, kronan tillhöriga byggnader försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegen- domar med tillträdesdag den 14 mars 1930 och med rätt för arrendatorn Lars Emil Johansson ett erhålla hembud, samt under villkor i övrigt, att köparen till Carl August Johansson under dennes återstående livstid upplåter de bostadsutrymmen i gårdens boningshus, som den senare hittills disponerat, samt därjämte under samma tid tillhandahåller honom fri vedbrand i färdighugget skick för eget behov och dagligen 2 liter oskummad nymjölk.

20:o.

Hos Kungl. Maj:t har Sven Johan Larsson anhållit om tillstånd att inköpa den av honom innehavda arrendelotten Lilla Körshult å kronoparken Nösslingehöjden i Nösslinge socken av Hallands län.

Lilla Körshult nr 1 under kronoparken Nösslingehöjden i Hallands län.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 september 1926 bemyndigat domänstyrelsen att låta på statens bekostnad uppgöra förslag till styckning av nämnda arrendelott i huvudsaklig överensstämmelse med ett av överjägmästaren avgivet förslag avseende försäljning av viss del av lotten samt att i vederbörlig ordning verkställa uppskattning av saluvärdet å det till försäljning ifrågasatta området.

Med skrivelse den 28 februari 1929 har domänstyrelsen, sedan på styrelsens föranstaltande domänintendenten i länet med biträde av uppskattningsmän samt vederbörande jägmästare och distriktslantmätare upprättat förslag till försäljning med saluvärdering av lämpligt område av ifrågavarande lägenhet, underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat vid nämnda förrättning upprättat instrument ävensom övriga handlingar i ärendet, däribland kopior av två av distriktslantmätaren Gustaf Norlin över försäljningsområdet år 1927 upprättade kartor med avskrift av tillhörande beskrivning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Försäljningsområdet utgör del av förra hospitalshemmanet 1 mantal Lilla Körshult nr 1, som jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 23 januari 1891

under år 1893 ställts under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning. Den 20 augusti 1897 förordnade kammarkollegium, att ifrågavarande med flera hemman skulle, med bibehållande i jordeboken till framtida efterrättelse av deras gamla namn, därstädes och i kronans handlingar i övrigt upptagas under benämning av kronoparken Nösslingehöjden nr 1.

Den nu ifrågavarande lägenheten är belägen i en utkant av ifrågavarande kronopark, 15 kilometer från Rolfstorps järnvägsstation och 29 kilometer från Varberg.

Arealen utgör 28.35 hektar, varav 8.051 hektar tomt och åker m. m., 6.353 hektar äng och 13.946 hektar avrösningsjord. Därjämte finnes inom lägenhetens gränser 0.576 hektar, varav 0.17 hektar grustag och 0.406 hektar vägar, allt avsett att utgöra samfärdad mark för försäljningslotten och den lott av hemmanet, som är avsedd att bibehållas i kronans ägo.

Åkerjorden består av mossodlingar av rätt god beskaffenhet samt höglänta, tämligen stenfria åkrar av mylla på sand- och grusbotten. Ängsmarken lämnar i huvudsak endast bete.

Å lägenheten finnas boningshus, gammalt men i försvarligt skick, ladugård med utbyggt svinhus, uppförd 1914, samt vedbod, gammal och av föga värde. Dessutom finnes en förfallen ladugård, som användes till diverse ändamål.

Av avrösningsjorden utgöres omkring 4 hektar av mossar och kärr, 5 hektar av hagmark, mycket stenbunden samt bevuxen med äldre lövträd, 3.5 hektar av bergbunden skogsmark med spridda äldre lövträd samt 1.4 hektar av ljungmark. Virkesförrådet omfattar omkring 520 kubikmeter, huvudsakligen ek och björk.

Lägenheten är för tiden till den 14 mars 1929 utarrenderad till Sven Johan Larsson mot en årlig avgäld av 280 kronor. Larsson har sedan år 1913 arrenderat lägenheten och därunder väl hävdat densamma. Dessförinnan har under en lång följd av år arrendet innehafts av hans fader och förfäder.

Saluvärdet har uppskattats till 9,000 kronor och arrendevärdet till 300 kronor.

Uppskattningsmännen, vilka även verkställt värdering för upplåtelse av lägenheten under åborätt, hava tillstyrkt försäljning av densamma med hembuds rätt för arrendatorn Larsson.

Vederbörande *överlantmätare* har ansett, att området bör avskiljas från stamfastigheten genom avstyckning på sätt stadgas i 19 kapitlet jorddelningslagen.

Länstyrelsen förordar uppskattningsmännens förslag.

Domänsstyrelsen har förordat lägenhetens försäljning enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter.

*Departements-
chefen.*

Jag finner ej anledning till erinran mot ifrågavarande försäljning och hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande område av 1 mantal Lilla Körshult nr 1 i Nösslinge socken av Hallands län, omfattande enligt här förut åberopade av distriktslantmätaren G. Norlin år 1927 upprättade kartor — förutom inom lägenhetens gränser belägna 0.576 hektar, avsedda att

utgöra samfällid mark för försäljningslotten och den lott av hemmanet, som skall i kronans ägo bibehållas — en ytvidd av 28.35 hektar, må avstyckas från stamfastigheten och med å lägenheten befintliga, kronan tillhöriga byggnader försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesdag den 14 mars 1930 och med rätt för nuvarande arrendatorn Sven Johan Larsson att erhålla hembud.

21:o.

Kronoegendomen 4 mantal Asklosters kungsladugård nr 1 i As socken av Hallands län var till den 14 mars 1927 utarrenderad mot ett årligt belopp av 3,400 kronor. Enligt länsstyrelsens kontrakt den 14 mars 1927 har egendomen upplåtits å arrende intill den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 6,500 kronor. Efter sistnämnda tidpunkt har domänstyrelsen ombestyrkt egendomens skötsel och vård under ytterligare ett år.

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1925. Av det över förrättningen uppgjorda instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av extra lantmätaren Carl Erik Sjödel år 1924 upprättad karta över egendomen jämte beskrivningar, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen invid Asklosters järnvägsstation å västkustbanan, 15 kilometer från Varberg och 7 kilometer från Derome järnvägsstation å Varberg—Borås järnväg, har en sammanlagd areal av 332.5855 hektar, därav 192.5175 hektar tomt och åker, 36.525 hektar äng, 97.089 hektar avrösningsjord samt 6.454 hektar impediment.

Av ovanstående areal är 56.191 hektar, därav 1.798 hektar åker, avsatt till kronopark, och av åkerarealen utgöres 21.5455 hektar av från egendomen försälda lägenheter och exproprierad mark för järnvägens framdragande över egendomen, vadan totalarealen för den i arrendet ingående marken utgör 254.849 hektar. Omkring en åttondel av det i arrendet ingående området utgöres av en bergfylld ö i Kattegatt, benämnd Herten, belägen cirka 6 kilometer väster om Asklosters järnvägsstation.

Arrendegården är i avsaknad av skog.

Vid egendomen finnas 7 torp, benämnda Ryggorna nr 1, Ryggorna nr 2, Nytorpet, Bäckabro, Stället, Trekanten och Bystaden. Samtliga torp äro likartat bebyggda med kronan tillhöriga hus, nyuppförda under tidsperioden 1908—1922. Därjämte finnes å egendomen en mindre lägenhet benämnd Bryggeberg, bebyggd med en innehavaren tillhörig stuga.

Vid uppskattningstillfället hade ansökningar inkommit från innehavarna av tre av ovannämnda torp samt lägenheten Bryggeberg att få friköpa sina respektive innehav. Förutom nämnda ansökningar hade inkommit 30 ansökningar att få förvärva tomtområden från egendomen. Som de flesta av dessa sistnämnda ansökningar avsåge att få inköpa strandområden utmed den å egendomens nordliga gräns framflytande ån Viskan samt utmed Klosterfjorden, hava *uppskattningsmännen*, med hänsyn till att kronan såsom ägare till egendomens markområde i nuvarande omfattning jämväl ägde och behärskade fiskerätten vid de angränsande vattnen, vilket särskilt beträffande

Asklosters
kungsladugård nr 1 i
Hallands län.

laxfiskets bedrivande vore av stor betydelse, funnit dessa ansökningar icke böra bifallas.

Innehavarna av de tre torpen och lägenheten Bryggeberg, vilka anhållit få friköpa sina respektive innehav, hava förklarat att, därest försäljning av deras områden ej ansåges lämpligt, de önskade bibehållas vid bruksningsrätten till desamma.

Enligt uppskattningsmännens åsikt borde från egendomen ej upplåtas annan mark än sådan, som avsåge bildandet av mindre bostadstomter invid Åsklosters järnvägsstation.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 8 juni 1906 hava invid nämnda järnvägsstation utlagts 22 tomtområden. Som dessa områden visat sig begärliga och ett totalt av de ansökningar, som vid nu hållna arrendeuppskattning inkommit om markförvärv avsåge sådana bostadstomter, hava uppskattningsmännen tillstyrkt dessa ansökningar och i samråd med vederbörande lantmätare utlagt 14 nya bostadstomter invid järnvägsstationen utmed allmänna landsvägen.

Kronojordstyckningssakkunniga, vilka under år 1926 besiktigat egendomen, hava icke haft något att erinra emot försäljning av ovannämnda 14 bostadstomter. Som de ansett, att ett fränskiljande av de sju å egendomen varande torpen väl läte sig göra, hava de föreslagit, att jämväl torpen måtte försäljas med lämplig fördelning av den till torpen nu brukade jorden och med tillägg av någon odlad jord från huvudgården. Även lägenheten Bryggeberg borde enligt de sakkunniga försäljas till dess nuvarande innehavare. Därjämte hava de sakkunniga förordat en av snickaren Henrik Karlsson, vilken innehade en invid egendomens gräns å främmande mark bebyggd lägenhet om 1.25 hektar åker och någon skogsmark, gjord ansökning att, för utökning av Karlssons nuvarande lägenhet, från egendomen av den närmast hans lägenhet belägna delen avstycka ett cirka 1.5 hektar stort åkerområde. Ytterligare upplåtelser från egendomen hava de sakkunniga ej ansett böra ifrågasättas.

På grund av de sakkunnigas styckningsförslag har domänstyrelsen låtit föranstalta om ny saluvärdering å egendomen, vilken ägt rum under år 1928.

Av det instrument, som i anledning härav upprättats, jämte därtill hörande beskrivning, framgår, att de 14 invid Åsklosters järnvägsstation utlagda tomtområdenas arealer något minskats för anläggning av två tvärvägar emellan dem, att, i enlighet med de sakkunnigas förslag, de sju torpens områden utvidgats med all den gårdens åkerjord, som funnes i torpens närhet, därvid två av torpen måst tilldelas jord i tvenne skiften för att ej behöva framtvinga flyttning av hus och trädgårdsanläggning, att, i enlighet med bestämmelserna i nya jorddelningslagen, till bete för torpens kreatur avsatts en gemensam betesplats utmed havsstranden, att storleken av vart och ett av torpens område beräknats sålunda, att torpen sinsemellan skulle bliva fullt likvärdiga, beroende på jordens beskaffenhet, att samtliga innehavare av torpen och lägenheten Bryggeberg önskade med äganderätt förvärva sina respektive innehav, jämväl med utvidgat område, samt att uppskattningsmännen tillstyrkt hembuds rätt åt innehavarna, vilka samtliga vore därtill berättigade.

Försäljningslotternas gränser hava å kartan inlagts med röda linjer. Det till försäljning åt snickaren Henrik Karlsson föreslagna området har å kartan betecknats sasom »Lägenhet vid Åsbrovägen». Lägenheten Bryggeberg, vars namn ej är utsatt å kartan, omfattar å densamma ägofiguren nr 204.

Uppskattningsmännen hava med nedanstående arealer äsatt försäljningslotterna följande arrende och saluvärden, därvid i de sju torpens saluvärden inberäknats värdet av andelen i den gemensamma betesmarken.

Namn eller beteckning å kartan	Innehavarens namn	Areal hektar					Arrendevärde kronor	Saluvärde kronor
		tomt och åker	äng	avrösningsjord	impediment	Summa		
Ryggorna nr 1.....	B. A. Karlsson	5.745	0.012	0.067	0.04	5.864	360	9,000
Ryggorna nr 2.....	L. Johan Andersson	6.183	—	0.213	0.016	6.412	360	9,000
Nytorpet	Alfred Gustavsson	5.78	0.267	—	—	6.047	360	9,000
Bäckabro	Viktor Christenson	5.368	0.52	0.152	—	6.04	360	9,000
Stället	Herder Johansson	5.827	0.251	0.235	0.072	6.385	360	9,000
Trekanten	Joh. B. Ericksson	5.586	0.075	0.388	—	6.049	360	9,000
Bystaden	Anders Karlsson	7.256	0.069	—	—	7.325	360	9,000
Den för torpen gemensamma betesmarken		—	5.002	3.833	—	8.835	—	—
Lägenheten vid Åsbrovägen	Henrik Karlsson	1.354	0.145	—	—	1.529	70	1,700
Bryggeberg, omfattande ägofigur nr 204	Addick Karlsson	0.062	—	—	—	0.062	6	155
Obebyggda tomtområden vid järnvägsstationen								
Litt. a		0.14	0.012	—	—	0.152	12	1,060
» b		0.151	0.018	—	—	0.149	12	1,040
» c		0.1315	0.018	—	—	0.1495	12	1,040
» d		0.129	0.02	—	—	0.149	12	1,040
» e		0.128	0.021	—	—	0.149	12	1,120
» f		0.133	0.025	—	—	0.158	12	1,190
» g		0.1358	0.025	—	—	0.1635	12	1,140
» h		0.1515	0.018	—	—	0.1695	12	1,180
» i		0.156	0.018	—	—	0.174	12	1,210
» k		0.152	0.016	—	—	0.17	12	1,190
» l		0.15	0.018	—	—	0.168	12	1,170
» m		0.151	0.018	—	—	0.169	12	1,180
» n		0.193	0.016	—	—	0.209	12	1,460
» o		0.196	0.018	—	—	0.214	12	1,490
» x och y vägar		0.1895	0.012	—	—	0.2015	—	—

För upplåtelse under åborätt med rätt för åbo att efter 20 år inlösa området hava uppskattningsmännen föreslagit vissa villkor.

Vid nu senast förrättade uppskattning å egendomen hade åtta ansökningar, därav en till chefen för jordbruksdepartementet insänd, till domänstyrelsen den 24 oktober 1927 remitterad ansökning om förvärvande av markområden från egendomen inkommit. Samtliga dessa ansökningar hava av uppskattningsmännen avstyrkts under motivering, att såväl uppskattningsmännen som kronojordstyeckningssakkunniga vore fullt ense därom, att från Åskloster för närvarande ej borde fränskiljas andra områden än de ovan angivna.

Vid försäljning av styckningslotterna hava följande vägservitut föreslagits, nämligen att köpare av torpen Ryggorna nr 1, Ryggorna nr 2, Stället, Trekanten och Bäckabro skulle äga rätt använda vägen från landsvägen till kronoparken, bestående av å kartan upptagna ägofigurerna nr av 270 och av

301, att köpare av samtliga torp skulle äga rätt använda befintliga vägen från landsvägen förbi skolhustomten till betesmarken, bestående av ägofigurerna nr av 232 och 234, ävensom rättighet att använda vägen till strandbetet, bestående av ägofigurerna nr 187 och 188 a, att köpare av lägenheten Bryggeberg samt torpet Bystaden skulle äga rätt att till väg använda ägofigurerna nr 223 och av 232, samt att köpare av torpen Stället och Nytorpet skulle äga rätt till gemensam väg genom befintlig järnvägsövergång från landsvägen fram till ägofiguren nr 290, bestående av ägofigurerna nr av 277, av 287 och av 288.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra emot det vid senaste uppskattning upprättade försäljningsförslaget.

Med skrivelse den 22 februari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

För egen del förordar styrelsen det sist uppgjorda försäljningsförslaget. I likhet med såväl kronojordstyeckningssakkunniga som uppskattningsmännen anser styrelsen ytterligare avstyeckningar utöver de föreslagna ej böra ifrågasättas. Mot styeckningslotterna åsatta saluvärden har styrelsen ej något att erinra.

*Departements-
chefen.*

Skäl synas icke föreligga till avstyeckningar från kronoegendomen i vidare mån än det sist uppgjorda försäljningsförslaget innehåller. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan från kronoegendomen 4 mantal Asklosters kungsladugård nr 1 i Ås socken av Hallands län avstyeckats ovanberörda sju torp med gemensamt betesområde, två lägenheter och fjorton tomter i överensstämmelse med uppskattningsmännens år 1928 uppgjorda förslag,

dels samma torp med gemensamt betesområde samt lägenheten Bryggeberg må var för sig försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med rätt för köpare av torpen Ryggorna nr 1, Ryggorna nr 2, Stället, Trekanten och Bäckabro att använda den med ägofigurerna nr av 270 och av 301 å den i ärendet företedda kartan betecknade vägen från landsvägen till kronoparken, för köpare av samtliga torp att använda ej mindre den med ägofigurerna nr av 232 och 234 betecknade vägen från landsvägen förbi skolhustomten till betesmarken än även den med ägofigurerna nr 187 och 188 a betecknade vägen till strandbetet, för köpare av lägenheten Bryggeberg och torpet Bystaden att till väg använda ägofigurerna nr 223 och av 232 samt för köpare av torpen Stället och Nytorpet till gemensam väg, bestående av ägo-

figurerna nr av 277, av 287 och av 288, genom befintlig järnvägsövergång från landsvägen fram till ägofiguren nr 290,

dels det »lägenheten vid Åsbrovägen» benämnda område må till snickaren Henrik Karlsson försälas mot en köpeskilling av 1,700 kronor samt under villkor i övrigt, *att* köpeskillingen erlägges senast å tillträdesdagen och inbetalas till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart köpeskillingen erlagts, å området utfärda köpebrev, *att* området får tillträdas den 14 mars 1930 i det skick det då finnes, *att* köparen skall svara för de området författningsenligt efter tillträdet åliggande utskylder, *samt att* köparen ensam skall vidkännas alla med lagfart å fänget och andra med köpet förenade utgifter,

dels ock domänstyrelsen må bemyndigas försälja de invid Asklosters järnvägsstation belägna, med litt. a—o betecknade 14 tomtområden mot köpeskillingar ej understigande de respektive tomtområden åsatta saluvärden och beträffande samtliga områden under villkor i övrigt, som ovan angivits beträffande det med »lägenheten vid Åsbrovägen» benämnda området.

22:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Sätinge nr 3 Lars Börjesgård i Hanhals socken av Hallands län var genom domänstyrelsens kontrakt den 16 augusti 1907 upplåten å arrende till den 14 mars 1928 mot en årlig avgäld av 800 kronor. Styrelsen har efter nämnda tid ombestyrjt egendomens skötsel till den 14 mars 1930 mot ett arrende av 1,300 kronor för år.

Å egendomen har under 1926 hållits arrendeuppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning med tillhörande handlingar, däribland en över egendomen av e. lantmätaren Carl Erik Sjödel år 1925 upprättad karta med beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 2.5 kilometer från Fjärås järnvägsstation och 8 kilometer $\frac{1}{4}$ från Kungsbacka stad, har en areal av 35.955 hektar, därav 0.844 hektar tomt, 20.044 hektar åker, 0.397 hektar äng och 14.67 hektar avrösningsjord.

Torp eller lägenheter finnas ej å egendomen.

Egendomen, som till sin storlek motsvarar ett ordinärt bondejordbruk, lämpade sig icke, enligt *uppskattningsmännens* åsikt, för styckning till bildande av mindre jordbruk. Åbyggnaderna vore tillräckliga för egendomens behov. Uppskattningsmännen föreslogo på grund härav, att egendomen fortfarande borde bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas.

Sätinge nr 3
Lars Börjes-
gård i
Hallands län.

Egendomen åsattes ett årligt arrendevärde av 1,300 kronor.

Efter besiktning av egendomen hava emellertid *kronojordstyckningssakkunniga* icke ansett anledning föreligga att bibehålla denna jämförelsevis obetydliga egenom i kronans ägo. Som jorden till ej ringa del vore av ganska styv beskaffenhet hava de sakkunniga icke förordat styckning av egendomen utan föreslagit egendomens försäljning i en lott.

I anledning av de sakkunnigas försäljningsförslag har domänstyrelsen låtit föranstalta om saluvärdering å egendomen. Av det uppskattningsinstrument, som i anledning härav under år 1928 blivit upprättat, framgår, att *uppskattningsmännen* åsatt egendomen ett saluvärde av 33,000 kronor, därav för växande skog 1,500 kronor. Uppskattningsmännen hava hemställt, att egendomens nuvarande arrendator, David Börjesson, som förklarar sig vilja med äganderätt förvärva egendomen och vilken enligt uppskattningsmännens åsikt skött egendomen på ett synnerligen förtjänstfullt sätt, måtte erhålla optionsrätt vid egendomens försäljning. Börjesson har innehaft arrenderätten till egendomen sedan år 1918 och hans fader före honom sedan år 1902.

Överjägmästaren har ej haft något att erinra emot det skogen åsatta saluvärdet samt har även i övrigt tillstyrkt försäljningen.

Länsstyrelsen har tillstyrkt, att egendomen måtte försälas mot den av uppskattningsmännen föreslagna försäljningssumman, 33,000 kronor.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 2 november 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har icke haft något att erinra emot det egendomen åsatta saluvärdet eller mot dispositionsförslaget i övrigt.

Departements-
chefen.

Med instämmande i försäljningsförslaget hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Sätinge nr 3 Lars Börjesgård i Hanhals socken av Hallands län må försälas, *antingen* till arrendatorn David Börjesson för en köpeskilling av 33,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars vart och ett av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att egendomen försäles i det skick den vid tillträdet finnes, att köpeskillingen erlägges till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, utfärda köpebrev å egendomen, att köparen svarar för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, samt att köparen ensam vidkännes alla med lagfart å fånget samt andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälda Börjesson icke begagnar sig av nämnda medgivande att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930.

23:o.

Kronoegendomen 1 mantal Olovstorp nr 1 i Åsaka socken av Älvsborgs län var genom domänstyrelsens kontrakt den 13 september 1907 utarrenderad till den 14 mars 1928 mot ett årligt arrende av 867 kronor. Efter berörda tidpunkt har styrelsen genom länsstyrelsen låtit ombesörja egendomens skötsel och vård emot enahanda avgäld till den 14 mars 1930.

*Olovstorp nr 1
i Älvsborgs
län.*

Under 1925 och 1927 har egendomen varit föremål för uppskattningsförrättningar och har egendomen under 1926 besiktigats av kronojordstyecknings-sakkunniga.

Av de inkomna handlingarna, däribland en av distriktslantmätaren C. G. Taube år 1925 kompletterad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är förlagd i två skiften, hemskitet och utskiftet, är belägen 22 kilometer från Vänersborg, 15 kilometer från Trollhättan och 3 kilometer från Åsaka station å Trollhättan—Nossebro järnväg.

Egendomen innehåller enligt förenämnda beskrivning en areal av 152.7718 hektar, därav 58.636 hektar tomt och åker, 3.691 hektar äng, 79.888 hektar skogs- och betesmark och 10.5568 hektar impediment.

Å egendomens hemskitte finnas lägenheterna Olovstorpsmad och Alemaden, belägna söder om huvudgården å respektive 0.2 och 0.8 kilometers avstånd från densamma ävensom lägenheten Kroken, belägen öster om huvudgården på ett avstånd från densamma av 1.2 kilometer.

Lägenheten Olovstorpsmad brukas av C. A. Pettersson, som är ägare till lägenhetens byggnader. Lägenheten Alemaden brukas av Carl August Hansson, vilken jämväl är ägare till byggnaderna å lägenheten. Lägenheten Kroken är bebyggd med hus tillhörande kronoegendomens nuvarande arrendator, J. A. Karlsson.

Vid den uppskattningsförrättning, som hölls år 1925 för uppgörande av förslag för egendomens förnyade utarrendering, framlades förslag att försälja samtliga å hemskitet varande lägenheter, därvid *uppskattningsmännen* hemställde, att lägenheterna Olovstorpsmad och Alemaden skulle hembjudas därtill berättigade brukarna av samma lägenheter C. A. Pettersson och Carl August Hansson samt lägenheten Kroken J. A. Karlsson, som, enligt vad ovan nämnts, ägde lägenhetens åbyggnader.

Sedan *kronojordstyeckningssakkunniga* efter tagen del av uppskattningsmännens dispositionsförslag förordat utökning av de lägenheterna Olovstorpsmad och Alemaden tillhörande skogsarealerna, hava uppskattningsmännen erhållit i uppdrag att till domänstyrelsen inkomma med nytt dispositionsförslag.

Vid en av *överlantmätaren* verkställd granskning av nämnda förslag utröntes emellertid, att lägenheten Kroken icke utan ytterligare tilldelning av skogsmark skulle kunna från egendomen avstyckas, till följd varav lägenhetens område utökats och de nya gränserna för detsamma å kartan utmärkts med röda gränslinjer. Gränslinjerna för lotterna Olovstorsmad och Alemaden äro å samma karta utmärkta för den förstnämnda med blå och för den senare med röda linjer.

Försäljningslotternas areal och saluvärden framgå av nedanstående tabell.

L ä g e n h e t	A r e a l h e k t a r					Saluvärde kronor	därav för skog kronor
	åker och tomt	äng	skogs- och betes- mark	impedi- ment	Summa		
Olovstorsmad	6.121	0.877	7.089	0.881	13.968	8,500	3,776
Alemaden.....	5.557	1.818	8.723	0.671	16.269	9,600	4,948
Kroken	2.786	0.186	5.980	0.166	9,018	5,220	3,358

För upplåtelse av lotterna under åborätt hava uppskattningsmännen föreslagit en avgäld beräknad efter ett tioårigt medelmarkegångspris för lägenheten Olovstorsmad å 7 hektoliter råg, 7 hektoliter havre och 9 kilogram smör, för lägenheten Alemaden å 7 hektoliter råg, 7 hektoliter havre och 7 kilogram smör och för lägenheten Kroken 5 hektoliter råg, 5 hektoliter havre och 5 kilogram smör.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra mot lägenheternas försäljning.

Med skrivelse den 16 februari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen anser, att samtliga lägenheter böra med ovan angivna områden upplåtas i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för egendomens nuvarande arrendator till lägenheten Kroken.

*Departements-
chefen.*

Jag finner ej anledning till erinran mot domänstyrelsens försäljningsförslag, enligt vilket arrendatorn av kronoegendomen skulle erhålla hembuds rätt till lägenheten Kroken, vartill han författningsenligt icke torde vara berättigad; och hemställer jag fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ovan omförmälda tre lägenheter må var för sig med arealer och till saluvärden, som ovan angivits, från kronoegendomen 1 mantal Olovstorp nr 1 i Åsaka socken av Älvsborgs län försäljas i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för J. A. Karlsson å lägenheten Kroken.

24:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hallby nr 4 Storegården i Vänersnäs socken av Skaraborgs län har varit utarrenderad för tiden till den 14 mars 1929, men har domänstyrelsen gått i författning om egendomens skötsel och vård under ytterligare ett år till den 14 mars 1930. Från arrendet hava undantagits dels för folkskolans i Vänersnäs församling räkning från egendom avsöndrad jord, dels ock en på grund av Kungl. Maj:ts brev den 24 september 1920 försäld lägenhet, som å en av lantmäteriauskultanten G. Linde år 1918 kopierad och kompletterad karta över egendomen omfattar ägofigurerna nr 136 och 149 med en areal av 0.359 hektar åker och tomt.

Hallby nr 4
Storegården
i Skaraborgs
län.

Förstberörda undantag från arrendet grundar sig därpå, att enligt Kungl. Maj:ts brev den 8 maj 1874 på ansökning av församlingens skolråd efter riksdagens hörande (skr. nr 18) medgivits, att ett jordområde, vilket funnes angivet å en propositionen i ärendet (nr 27) bifogad karta över ifrågasatt kronoegendom, dåvarande överjägmästarbostället Hallby Storegården, samt innehållande en areal om 5 kvadratrevar 60 kvadratstänger av den bostället tillhörande marken och beläget utmed allmänna landsvägen i närheten av sjön Dettern, finge för all framtid från bostället avsöndras för att användas av församlingen till byggnadsplats och planteringsland för en ifrågasatt ny skola inom församlingens sydvästra del mot förbindelse för församlingen dels att låta den avsöndrade jorden av lantmätare uppmätas, å karta avfattas och beskrivas, dels att kring lägenheten uppföra och för framtiden underhålla lämpligt stängsel, därest sådant av vederbörande påyrkades, dels ock att såsom avgäld för lägenheten till stambemmanets innehavare årligen betala 9 kronor 34 öre.

I en till riksdagen den 16 mars 1928 avlåten proposition, nr 210, föreslog Kungl. Maj:t, under punkt 47, riksdagen medgiva att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hallby nr 4 Storegården i Vänersnäs socken av Skaraborgs län blivit genom lantmäteriförrättning uppdelad i lotter i anslutning till vad domänstyrelsen förordat, *dels* det område om 3.302 hektar av Änghagsskiftet, som å en år 1918 upprättad karta omfattade ägofigurerna nr 135, 137—148 och 150—158 måtte försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för O. J. Krumlinde, *dels ock* egendomen i övrigt med undantag jämväl av förut försälda delen av Änghagsskiftet måtte försäljas å offentlig auktion under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor. Beträffande de skäl, som lågo till grund för berörda förslag, tillåter jag mig *hänvisa till omförmälda proposition.*

I anledning av förslaget väcktes inom andra kammaren en motion, nr 476, vari hemställdes, *dels* att förenämnda område om 3.302 hektar av Änghagsskiftet måtte vid försäljning hembjudas arbetaren Karl A. Engström, Tegen, Margreteberg, *dels ock* att egendomen i övrigt med undantag tillika

av tidigare försåld del av nämnda skifte måtte upplätas under åborätt till nuvarande arrendatorn Anders Olsson, eller, om detta icke kunde beviljas, egendomen måtte försäljas enligt gällande gruhder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med hembuds rätt för Anders Olsson.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 68 anförde jordbruksutskottet i ämnet följande.

Av innehållet i motionen framginge, att däri gjorts gällande, att Kungl. Maj:t i fråga om hembuds rätt vid Änghagsskiftets försäljning byggt sitt förslag på uppgifter, som icke skulle vara riktiga. Utskottet, som icke vore berett att taga ställning till spörsmålet, huruvida hembuds rätt borde tillerkännas K. A. Engström eller O. J. Krumlinde, ansåge ytterligare utredning härom böra företagas, i samband varmed även torde tagas under övertvägande, huruvida kronoegendomen i övrigt borde, såsom motionärerna föreslagit, under åborätt upplätas till nuvarande arrendatorn A. Olsson eller alternativt försäljas med hembuds rätt för bemälda arrendator. I anslutning härtill hemställde utskottet, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande framställning samt å den i ämnet väckta motionen, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte i ärendet låta verkställa den ytterligare utredning, som påkallades med hänsyn till vad utskottet anförde, samt därefter ånyo för riksdagen framlägga förslag rörande nu ifrågavarande kronoegendoms försäljning.

Den 29 juni 1928 anbefalldes Kungl. Maj:t domänstyrelsen att verkställa den ytterligare utredning beträffande dispositionen efter den 14 mars 1929 av ifrågavarande kronoegendom, som påkallades med hänsyn till vad i jordbruksutskottets förberörda utlåtande i ämnet anförts.

Sedan länsstyrelsen i anledning härav på domänstyrelsens föranstaltande dels låtit verkställa anbefalld utredning, dels ock ombesörjt skötsel och vård av egendomen under ett års tid från den 14 mars 1929, har domänstyrelsen med skrivelse den 4 januari 1929 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland vederbörande uppskattningsmäns protokoll över den 18 september 1928 verkställd förrättning för förnyad utredning i ärendet, vid vilken förrättning såväl Olsson som Krumlinde och Engström närvarit.

Av berörda handlingar inhämtas följande.

Uppskattningsmännen hava efter undersökning å platsen ansett, att förbemälda Olsson uppfyllde villkoren för att bliva antagen som åbo och att han borde anses mindre bemedlad. Huvudgårdens storlek och beskaffenhet vore emellertid sådan, att den enligt 1 § i förordningen den 17 december 1926, (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter ej kunde upplätas under sådan åborätt, särskilt emedan densamma ej kunde brukas utan ständigt anlitage av lejd arbetskraft. Huvudgården borde därför försäljas som jordbruksegnahemslägenhet med hembuds rätt för arrendatorn Olsson, som visat sig vara en dugande och arbetsam jordbrukare och sedan den 14 mars 1921 innehaft egendomen, vars åkerbruk han syntes hava avsevärt förbättrat.

Beträffande skiftet Änghagen hava uppskattningsmännen vid besiktning

utrönt, att Krumlinde sedan 32 år tillbaka där varit bosatt och nu bebodde ett honom tillhörigt boningshus av timmer under tak av tegel, oljemålat, innehållande 3 rum och kök med tillhörande får-, svin-, höns- och hemlighus samt vedbod, samtliga i mycket gott skick, att Krumlinde, som i samband med egendomens senaste utarrendering 1918 anhållit att få inköpa hela Änghagsskiftet, endast medgivits att lösa tomtplats med trädgård, vilken han nu ägde, att Krumlinde, som vore född 1864, dock ännu verkade fullt arbetsför samt försörjde sig och sin familj med målning och fiske, att förbemålde Engströms fader före 1914 genom årliga avtal innehåft mindre delar av Änghagen och därstädes för cirka 40 år sedan uppfört en mindre ladugårdsbyggnad, som nu befunde sig i ett mindre tillfredsställande skick, att denna ladugårdsbyggnad genom arvskifte efter modern år 1928 övergått i sonens ägo, att Änghagen under nuvarande arrendatorns innehav brukats till huvudgården, till vilken även tidigare brukats den huvudsakliga delen av ägoskiftet, att Engströms fader ägde ett mindre boningshus om 2 rum och kök av timmer under tak av tegel med tillhörande uthus i medelgott skick å av honom enligt ensittarlagen inlöst område från Margretebergs egendom, beläget intill Änghagen, samt att Engström, som vore född år 1897, sedan år 1924 innehåft stadigvarande arbete hos Åse härads vägstyrelse och vitsordades såsom en duglig arbetare, kunnig i jordbruk.

Uppskattningsmännen hava visserligen ansett, att Krumlindes tomtplats och byggnader synnerligen väl passade att förenas med Änghagen och bilda ett småbruk samt att hans lägenhet och hus härför vore lämpligare än de, som ägdes av Engström och dennes fader, men vitsordat, att Engström hade större kvalifikationer än Krumlinde som jordbrukare.

Då såväl Krumlinde som Engströms fader en lång följd av år varit bosatta på Änghagen hava uppskattningsmännen ej kunnat förorda företrädesrätt för någon av de båda sökandena till inköp av ägolotten utan föreslagit, att densamma försälldes å auktion.

Länsstyrelsen har tillstyrkt uppskattningsmännens förslag såväl beträffande Änghagsskiftet som egendomen i övrigt.

I infortrat yttrande har sedermera *domänintendenten* meddelat, att det av Engströms fader från Margretebergs egendom enligt ensittarlagen lösta området utgjordes av tomt, trädgård och mindre åker, att Engströms moder nyligen avlidit samt att fadern genom arvskifte tilldelats boningshuset och Engström förenämnda ladugård, att Engströms fader fortfarande levde och bebodde sitt boningshus samt försörjde sig med fiske och något litet jordbruk, att det egendomen tillhöriga gamla boningshuset å Änghagen, som under senaste sommar varit obebott, inginge i arrendet av egendomen, samt att försäljningen kunde ske endast med kronan tillhöriga byggnader, varvid Engström, i den händelse han ej inköpte fastigheten, borde förståndigas borttaga den honom tillhöriga ladugården, som han högst antagligt utan tillstånd uppfört å fastigheten.

Sedan domänstyrelsen anmodat länsstyrelsen att inkomma med yttrande från överlantmätaren i länet, huruvida ur de synpunkter, som lagen om delning av jord å landet föreskreve som villkor för att avstyckning måtte ske, något vore att erinra mot de ifrågasatta försäljningarna, har *överlantmätaren* i avgivet yttrande framhållit bland annat följande.

Den av Krumlinde inköpta lägenheten å Änghagen — omfattande ägofigurerna nr 136 och 149 — vore avsöndrad för alltid och införd i jordregistret såsom registerfastigheten Hallby Storegården 4². Den av Engströms fader, fiskaren August Engström, från Margretebergs egendom inlösta lägenheten omfattade dels ett område om 0.71 hektar under $\frac{3}{16}$ mantal Hallby nr 1 Skattegården, vilket område i jordregistret betecknats Hallby Skattegården 1³⁵, samt dels ett område om 0.2406 hektar under $\frac{1}{2}$ mantal Hallby nr 3 Fiskaregården och $\frac{1}{2}$ mantal Margreteberg nr 1, vilket område i jordregistret införts såsom registerfastigheten Tegen 1¹. Lägenheten vore belägen på andra sidan den väg, som utgjorde gräns emellan skiftet Änghagen och Margreteberg.

Enligt överlantmätarens åsikt borde Krumlinde, som tidigare anhållit att få inköpa hela Änghagen, äga företrädesrätt att nu få inköpa den till försäljning ifrågasatta delen och därigenom bliva ägare till hela skiftet. Därest nu ifrågavarande område avstyckades för sammanläggning med Krumlindes fastighet Hallby Storegården 4², så uppkomme en lämpligt anordnad mindre jordbrukslägenhet, och något hinder syntes icke böra förefinnas ur de synpunkter, som i jorddelningslagen uppställdes såsom villkor för att avstyckning på sådant sätt skedde. Skulle åter Engström få inköpa området, så måste, då avstyckning för sammanläggning med hans fastigheter icke torde kunna ske av den anledningen att dessa icke tillhörde samma primära skifteslag som Hallby Storegården, området avstyckas för att utgöra en fastighet för sig, vilket icke syntes vara i överensstämmelse med jorddelningslagens föreskrifter.

Vidkommande det till försäljning föreslagna området av Änghagsskiftet har *domänstyrelsen* — med erinran att detta område åsatts ett saluvärde av 3,450 kronor samt att Krumlinde år 1901 tillerkänts tryggad besittningsrätt till den lägenhet, som han sedermera inköpt, under det att Engströms och dennes faders nyttjande av del av skiftet ej grundats på av vederbörlig myndighet lämnat tillstånd — i sin förenämnda skrivelse den 4 januari 1929 fortfarande ansett berörda område böra vid försäljning under egnahemsvillkor hembjudas Krumlinde.

Vad angår egendomen i övrigt, vilken omfattar en areal av 32.8308 hektar, därav 21.7858 hektar åker, samt upptagits till ett värde av 22,000 kronor, har domänstyrelsen, som i nyssnämnda skrivelse föreslagit densammes försäljning med hembuds rätt för arrendatorn Olsson eller, därest Olsson ej begagnade sig av denna rätt, å offentlig auktion, i förnyad skrivelse till Kungl. Maj:t av den 8 februari 1929 ansett Olsson ej böra tillerkännas dylik hembuds rätt. Anledningen härtill vore den, att styrelsen på därom gjord framställning genom transportresolution sistnämnda dag medgivit, att den arrenderätt till ifrågavarande egendom, som Olsson innehade till den 14 mars 1930, finge övertagas från den 14 mars 1929 av lantbrukaren Gustaf Karlsson, Råskog, vilkens fastighet Olsson inköpt med tillträde den 14 mars 1929.

Departements-
chefen.

Av utredningen i ärendet torde framgå, att varken Krumlinde eller Engström enligt gällande bestämmelser kan påfordra att tillerkännas försäljningsrätt till ifrågavarande område av Änghagsskiftet. Skäl kunna emellertid

det oaktat anföras för hembud till förmån för såväl den förre som ock den senare. Det av överlantmätaren anförda förhållandet, att sammanläggning enligt lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet ej är medgiven beträffande detta område och Engströms lägenhet, synes mig härvid ej kunna tillmätas avgörande betydelse, då det ej ifrågasatts, att berörda område ej lämpligen skulle kunna avstyckas såsom en fastighet för sig. Då sålunda bestämt företräde till erhållande av hembuds rätt icke torde böra givas vare sig Krumlinde eller Engström, förordar jag, att sagda område försäljes enligt gällande grunder för egnahemslägenheter från kronoegendomar utan hembuds rätt för särskild person.

Sedan frågan om hembuds rätt för A. Olsson till den övriga delen av fastigheten numera förfallit, torde detta fastighetsområde böra försäljas enligt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Hallby nr 4 Storegården i Vänersnäs socken av Skaraborgs län blivit genom lantmäteriförrättning uppdelad i lotter i anslutning till vad domänstyrelsen förordat,

dels det område om 3.302 hektar av Änghagsskiftet, som å dåvarande lantmäteriauskultanten Lindes år 1918 upprättade karta över egendomen omfattar ägofigurerna nr 135, 137—148 och 150—158 må försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar,

dels ock egendomen i övrigt med undantag jämväl av förut försålda delen av Änghagsskiftet må försäljas under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdes rätt den 14 mars 1930 samt med den rätt till det genom Kungl. Maj:ts brev den 8 maj 1874 upplåtna området om 0.542 hektar, som må tillkomma kronan.

25:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 11 mars 1909 har för kronans räkning förvärvats bland annat $\frac{1}{8}$ mantal Kvinnebacken nr 1 och $\frac{1}{16}$ mantal Allmännegården i Trökörna socken av Skaraborgs län. Den 3 februari 1910 beslöt domänstyrelsen, att de genom förenämnda brev inköpta fastigheterna skulle benämnas kronoparken Tamstorp.

Tamstorps
kronopark i
Skaraborgs
län.

Hos domänstyrelsen har Oskar Hall i skrivelse den 1 augusti 1927 anhållit att få inköpa två av honom arrenderade områden, lägenheterna Kvinnebacken och Fruhagen, tillhörande ifrågavarande kronopark.

Med anledning härav har på domänstyrelsens föranstaltande domäninten-

denten i länet med biträde av uppskattningsmän samt vederbörande jägmästare och distriktslantmätare verkställt förslag till försäljning med saluvärdering av ifrågavarande områden.

I skrivelse den 13 februari 1929 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en över försäljningsområdena av distriktslantmätaren Gunnar Linde år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Enligt ifrågavarande karta tillhör det ena området, betecknat B, $\frac{1}{8}$ mantal Kvinnebacken 1¹ och det andra, betecknat A, Allmännegården 1¹⁰. Vederbörande överlantmätare har emellertid i avgivet yttrande meddelat, att området A rätteligen utgör en del av $\frac{1}{16}$ mantal Allmännegården 1¹⁵.

Områdena, som angränsa varandra, äro belägna omkring 6 kilometer från Norra Björke järnvägsstation och omkring 21 kilometer från staden Trollhättan. Utfartsvägen är dålig.

Arealen uppgår till 8.036 hektar, därav 4.578 hektar åker och 3.458 hektar skogsmark. Åkern består av ler-, svart- och sandmylla på grusbotten av knappt medelgod beskaffenhet. Den är vattensjuk samt svärdikad.

Åbyggnader saknas.

Skogsmarken är bevuxen med blandad barr- och lövskog. Ståndskogen har uppskattats till 170 kubikmeter.

Områdena äro gemensamt utarrenderade till Oskar Hall till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 80 kronor. Hall har innehaft arrendet sedan den 14 mars 1904.

Saluvärdet har uppskattats till 3,600 kronor och arrendevärdet till 90 kronor.

Uppskattningsmännen, vilka även verkställt värdering för upplåtelse under åborätt, tillstyrka försäljning av lägenheterna med rätt för förenämnde Hall att erhålla hembud. Denne har under arrendetiden väl värdat lägenheterna, anses mindre bemedlad och äger förutsättning att sköta ett mindre jordbruk.

Vederbörande överjägmästare tillstyrker försäljningen, då från skogsförvaltningens synpunkt vore lämpligt, att ifrågavarande lägenheter avhändes kronan.

Överlantmätaren anser, att de båda områdena böra, innan försäljning sker, avstyckas till fastigheter var för sig, vilka därefter sammanläggas till en fastighet.

Länsstyrelsen har, utöver vad överlantmätaren anför, icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens värdesättning och försäljningsförslag.

Domänstyrelsen har på av överjägmästaren anförda skäl tillstyrkt ifrågasatt försäljning. Styrelsen anser i likhet med överlantmätaren, att de båda områdena dessförinnan borde var för sig avstyckas och med varandra sammanläggas. Försäljningen borde ske enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter samt hembjudas innehavaren.

Även jag biträder försäljningsförslaget och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan från $\frac{1}{8}$ mantal Kvinnebacken nr 1 och $\frac{1}{16}$ mantal Allmännegården i Trökörna socken av Skaraborgs län avstyckats ovan nämnda två områden, innehållande en sammanlagd areal av 8.036 hektar, områdena må efter skedd sammanläggning till en fastighet försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesdag den 14 mars 1930 och med hembuds rätt för nuvarande arrendatorn av områdena, Oskar Hall.

26:o.

Enligt anteckning i kammarkollegii jordebok har jämlikt landshövdinge-ämbetets utslag den 27 mars 1837 från kronoparken Rådaås i Råda socken av Skaraborgs län till underjägarboställe upplåtits lägenheten Askeslätten nr 1, ett torp, med en areal av 23 tunnland 8 kappland. Genom Kungl. Maj:ts brev den 22 december 1837 angående reglering av skogs- och jägeristaten i Skaraborgs län meddelades beslut, att underjägaren å Råd-näs skulle innehava ifrågavarande lägenhet. Densamma har senare inne-hafts av kronojägaren i Källands, sedermera Lidköpings bevakningstrakt av Kinne revir. Från och med den 14 mars 1926 har lägenheten varit för statsverkets räkning utarrenderad.

*Askeslätten
nr 1 under
Rådaås
kronopark i
Skaraborgs
län.*

Sedan kronojägaren i Lidköpings bevakningstrakt numera medgivits tillstånd att vara bosatt i staden Lidköping, har fråga uppstått om försäljning av kronojägarbostället Askeslätten. Med anledning härav har på domänstyrelsens föranstaltande domänintendenten i länet med biträde av uppskattningsmän samt vederbörande jägmästare och distriktslantmätare upprättat förslag till försäljning med saluvärdering av ifrågavarande boställe.

I skrivelse den 13 februari 1929 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren O. Söderpalm år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning.

Av ifrågavarande handlingar inhämtas bland annat följande.

Bostället är beläget omkring 4 kilometer nordväst om Lidköping och om-kring 600 meter öster om kronoparken Rådaås. Bostället omfattar en sammanlagd areal av 11.728 hektar, varav 10.974 hektar tomt och åker och 0.754 hektar vägar och diken.

Akerjorden består av sandmylla och sandjord å kall grusbotten, mager samt i behov av gödning och dränering.

Å bostället finnas följande kronan tillhöriga byggnader, nämligen bo-ningshus i gott skick, gammalt boningshus, nu använt som magasin, ladu-gård, gammal men väl underhållen, stall och svinhus i gott skick samt hem-lighus i tillfredsställande skick. Ett å bostället befintligt mindre bonings-hus med uthus tillhör arrendatorn. Med vederbörligt tillstånd hava Södra Källands elektriska distributionsförening framdragit kraftledning och Lid-köpings stad vattenledning över lägenheten.

Bostället är för tiden till den 14 mars 1929 utarrenderat till förre kronojägaren J. E. Johansson mot en årlig avgäld av 684 kronor. Han har arrenderat bostället sedan den 14 mars 1926 samt dessförinnan innehaft detsamma såsom boställe sedan år 1900.

Saluvärdet har uppskattats till 16,000 kronor och arrendevärdet till 690 kronor.

Arrendatorn Johansson har anhållit att få köpa lägenheten med rätt att betala köpeskillingen med en sjättedel årligen.

Uppskattningsmännen, vilka även verkställt värdering för upplåtelse under åborätt, tillstyrka försäljning av bostället i ostyckat skick till nuvarande arrendatorn Johansson, vilken väl vårdat lägenheten och vore mycket fästad vid densamma.

Överlantmätaren har ansett, att gällande föreskrifter i lagen om delning av jord å landet icke kunna utgöra hinder för försäljningen.

Länsstyrelsen har intet att erinra emot den verkställda värderingen och boställets försäljning på sätt uppskattningsmännen föreslagit.

Vederbörande *jägmästare och överjägmästare* tillstyrka försäljning av hela bostället, då lämpligaste bostadsort för kronojägaren i Lidköpings bevakningstrakt med hänsyn till den omfattning nämnda bevakningstrakt numera erhållit vore staden Lidköping och då bostället ej heller vore behöfligt såsom skogsarbetartorp för skötseln av kronoparken Rådaås.

Av samma skäl förordar *domänstyrelsen* försäljningen. Då i skrivelse till styrelsen en spekulant förklarar sig villig inköpa bostället till ett pris av 17,500 kronor att erläggas vid tillträdet, anser emellertid styrelsen, att bostället bör försäljas på auktion till den högstbjudande.

Departements-
chefen.

Med stöd av vad i ärendet förekommit vill jag förorda lägenhetens försäljning. Med hänsyn till den långa tid, varunder nuvarande arrendatorn J. E. Johansson bebott lägenheten, vilken av honom väl vårdats och varå han äger ett mindre boningshus med uthus, tillstyrker jag, att Johansson måtte medgivas hembuds rätt.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Askeslätten 1^a med en areal av 11.728 hektar i Råda socken av Skaraborgs län må med därå befintliga kronan tillhöriga byggnader försäljas

antingen till lägenhetens arrendator, J. E. Johansson, för en köpeskillning av 16,000 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, att lägenheten försäljes i det skick den vid tillträdet befinnes, att köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lägenheten utfärda

köpebrev, att köparen skall svara för de å lägenheten efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, samt att köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fanget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lägenheten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälda Johansson ej begagnar sig av medgivandet att förvärva lägenheten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor, med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930,

skolande köpare respektera dels den Södra Kållands elektriska distributionsförening och Lidköpings stad medgivna rätt att hava respektive elektrisk ledning och vattenledning framdragna över lägenheten, dels ock de vederbörande vägintressenter eventuellt lämnade medgivanden att nyttja vägar över lägenheten.

27:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Mebacka nr 1 i Ransbergs socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 800 kronor. *Mebacka nr 1
i Skaraborgs
län.*

Under 1927 hava kronojordstyckningssakkunniga besiktigat egendomen samt egendomen varit föremål för uppskattningsförrättning.

Av de inkomna handlingarna, däribland en av distriktslantmätaren E. O. Jansson åren 1920—1921 upprättat karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 38 kilometer från Skövde stad och 8 kilometer från Fagersanna station, har en areal av 85.317 hektar, varav 19.381 hektar tomt och åker, 8.038 hektar äng, 57.083 hektar skogs- och betesmark och 0.815 hektar impediment. Egendomen har andel i Östra Stöpens häradsallmänning med en genomsnittlig årlig utdelning av 2 kronor 50 öre.

Åkerjorden består av sandmylla på sand- och grusbotten av knappast medelgod beskaffenhet, synnerligen starkt bemängd med större, fasta stenar och stora stenrör, vilka torde upptaga cirka $\frac{1}{8}$ av den redovisade åkerarealen.

Kronans byggnader å egendomen äro i allmänhet i gott skick och för egendomens behov tillräckliga.

Taxeringsvärdet å egendomen har upptagits till 21,900 kronor, därav för skog och skogsmark 6,600 kronor.

Kronojordstyckningssakkunniga hava, med framhållande att den illa belägna och steniga egendomen alltid torde komma att lämna låg ränta på jordvärdet och byggnadskapitalet, förordat egendomens försäljning i en eller två lotter, beroende på möjligheten att finna lämpliga köpare. Den huvudsakliga delen av skogen borde emellertid kvarbliva under kronan, som hade större skogar i närheten.

Uppskattningsmännen hava ansett, att egendomen med dess svaga, mycket steniga och svårbrukade åker i dåligt läge bleve allt svårare att få utarrenderad och alltid komme att lämna en mycket låg avkastning å byggnadskapitalet, varför den borde försäljas i ett bruk med skog enligt å kartan med röda linjer utmärkta gränser. Skogsmarken i övrigt borde bibehållas i kronans ägo.

Den till försäljning föreslagna delen av egendomen har å kartan betecknats med litt. A₁ och A₂ och omfattar ägofigurerna 1—44, av 45, av 46, av 47, 48—65, av 66, av 67, av 68, samt 70—115 med en areal av 44.277 hektar, varav 19.134 hektar tomt och åker, 8.038 hektar äng, 16.493 hektar avrösningsjord och 0.612 hektar impediment. Saluvärdet har uppskattats till 23,630 kronor, varav för växande skog 7,870 kronor och för andel i allmänning 50 kronor. Egendomen har arrendevärderats till 725 kronor.

Den del av egendomen, som skulle bibehållas i kronans ägo, har å kartan betecknats med litt. B och omfattar ägofigurerna av 45, av 46, av 47, 47 a, av 66, av 67, av 68 och 69 med en areal av 41.04 hektar, varav 0.247 hektar tomt och åker, 40.59 hektar avrösningsjord och 0.203 hektar impediment.

Upplåtelse under åborätt hava uppskattningsmännen ansett ej kunna ifrågakomma, då egendomen på grund av sin storlek och sin stenighet ej kunde brukas utan ständigt anlåtande av lejt arbetsfolk.

Nuvarande arrendatorn J. R. Johansson har innehaft egendomen under arrende i 57 år samt väl vårdat densamma till hus och jord. Hans son Carl Johansson, som biträdt fadern med skötseln av egendomen, har anmält sig som köpare av egendomen, och hava uppskattningsmännen, då goda vitsord lämnats om honom, tillstyrkt hans ansökan.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot den verkställda värderingen och uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har med hänsyn till att kronan har flera andra skogar i trakten tillstyrkt uppskattningsmännens förslag, att den del av egendomen, som ej skulle försäljas, bibehålles i kronans ägo att förvaltas såsom kronopark, samt har ej haft något att erinra mot den verkställda värderingen av skogen å de till försäljning föreslagna områdena.

Överlantmätaren i länet har ej haft något att erinra mot det till försäljning föreslagna områdets areal ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskriver som villkor för att avstyckning må ske.

I en till domänintendenten ställd av denne under hand till domänstyrelsen överlämnad skrift har förbemälda *Carl Johansson* förklarat, att såväl han som hans fader avsåde sig föreslagen hembuds rätt vid egendomens försäljning på grund av det höga pris, som åsatts den steniga, svårbrukade och avlägset belägna egendomen.

Med skrivelse den 7 december 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. För egen del biträder styrelsen uppskattningsmännens förslag, att ovan angivna del, 44.277 hektar, av egendomen försäljes samt föreslår, att återstoden ställes under skogsstatens vård för att förvaltas såsom kronopark.

Även jag biträder det av myndigheterna tillstyrkta förslaget om uppdelning av egendomen i två lotter, varav den ena, innehållande 44.277 hektar och betecknad med litt. A₁ och A₂ bör försäljas å offentlig auktion. Frågan om dispositionen av den andra lotten ämnar jag framdeles, sedan riksdagens beslut rörande försäljningen föreligger, underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen $\frac{1}{4}$ mantal Mebacka nr 1 i Ransbergs socken av Skaraborgs län blivit fördelad i två lotter, den med litt. A₁ och A₂ betecknade lotten, innehållande en areal av 44.277 hektar, må försäljas å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt den 14 mars 1930.

28:o.

Kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Åsaka nr 7 Stenhusgården i Vartofta-Åsaka socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 790 kronor.

Åsaka nr 7
Stenhus-
gården i
Skaraborgs
län.

Under 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Sune Frigell åren 1920—1921 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 14 kilometer från Falköpings stad och 3 kilometer från Vartofta järnvägsstation, innehåller en areal av 89.6738 hektar, varav 46.807 hektar tomt, åker och dylikt, 8.505 hektar äng och odlingsmark, 33.3308 hektar avrösningsjord och 1.031 hektar impediment.

Kronans hus å egendomen äro i allmänhet äldre, men i gott skick och för egendomens behov tillräckliga.

Åkerjorden består dels av sandmylla på mycket svårbrukad, stenbunden och kuperad grusbotten och dels av mossjord, som är starkt beroende på ån Åtrans vattenstånd samt därför lämnar en mycket osäker avkastning och efter fullbordad sänkning av Åtran är i behov av tegdikning.

Egendomen har andel i Hökensås häradsallmänning med en genomsnittlig årlig utdelning av cirka 60 kronor samt i ett i Sandhems socken beläget, skifteslaget odelat tillhörigt skogsskifte med en totalareal av cirka 90 tunnland, som lämnar oregelbunden och obetydlig inkomst, vilken beräknats till 2 kronor per år.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att egendomen bestode dels av mycket kuperad, stenig och svårbrukad fastjord i stort behov av stenröjning dels ock av vattendränkt mossjord, som vore deltagningsskyldig uti ån Åtrans nu pågående reglering. Detta företag hade blivit mycket dyrbart och återstode ännu åtskilligt arbete, som ansåges komma att för egendomen draga en kostnad av 12,000—14,000 kronor. Härtill komme, att åbyggnaderna voro äldre och obekväma. Dessa torde kunna användas tillsvidare under en arrendeperiod av 10 år, varunder behov av nybyggnad av eko-

nomihus kunde väntas uppstå. Då egendomen städse komme att lämna låg avkastning och på grund av dess dyrbara och besvärliga brukning i framtiden bleve mindre begärlig samt stora utgifter för pågående vattenavledningsföretag förestode och snart nog även behov av nybyggnad kunde väntas, hava uppskattningsmännen funnit det vara för kronan ekonomiskt lämpligt, att egendomen försälldes ostyckad, varvid det med gles och dålig ungskog bevuxna utmarksskiftet, omfattande ägofiguerna nr 111—121 samt av nr 122, enligt uppskattningsmännens uppfattning borde åtfölja egendomen.

Den vid uppskattningsförrättningen närvarande *jägmästaren* har emellertid ansett, att kronan borde vid egendomens försäljning bibehålla nämnda skogsmark. Denna, som bestode av stembunden ljunngmark med enbuskar, hade nämligen under de sista åren blivit skogsodlad och sankmarkerna hade utdikats, vartill komme, att skogsmarken låge i samband med kommuner- och kyrkoherdebostälernas skogar, varför hägnadskostnaderna betydligt minskades, om skogarna inhägnades gemensamt.

Med anledning av den ståndpunkt *jägmästaren* sålunda intagit, hava uppskattningsmännen saluvärderat allenast hemskiftet, omfattande ägofiguerna nr 1—106. Värdet har bestämts till 22,600 kronor, varav 1,240 kronor för kapitaliserad allmänningssutdelning och 205 kronor för växande skog. Arrendevärdet har uppskattats till 1,030 kronor.

Egendomens arrendator, Frans Johansson Lång, som innehaft egendomen sedan år 1898, har anhållit att på egnahemsvillkor få inköpa densamma. Uppskattningsmännen hava tillstyrkt arrendatorns ansökning, då denne städse väl värdat egendomen.

Överjägmästaren har framhållit, att förberörda utmarksskifte, som utgjordes av stembunden, delvis sidländ ljunngmark, varav en del under de senare åren skogsodlats, innehölle en ytvidd av endast 26.7483 hektar, vilken ytvidd vore alltför ringa att förvaltas såsom kronopark, samt på grund härav förordat, att egendomen måtte försäljas ostyckad.

Länsstyrelsen har ej haft något att erinra mot den verkställda värderingen och uppskattningsmännens förslag.

Kronojordstyckningssakkunniga hava på motsvarande skäl som åberopats av uppskattningsmännen ansett, att egendomen borde försäljas i en lott.

På föranstaltande av domänstyrelsen har saluvärdering sedermera hållits å egendomens utmarksskifte, varvid densamma åsatts ett saluvärde av 4,800 kronor, däraf för växande skog 4,082 kronor 35 öre.

Överjägmästaren har ej haft annat att erinra mot sistnämnda värdering, än att avdrag för årliga skatter, onera och skötsel, 1 krona per hektar, borde höjas till 1 krona 50 öre per hektar.

Domänstyrelsen, som i skrivelse den 14 december 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, anser, att hela egendomen bör försäljas ostyckad och att saluvärdet å densamma bör beräknas till det av uppskattningsmännen föreslagna beloppet för hemskiftet med tillägg av 4,460 kronor för utmarksskiftet eller tillhoppa 27,060 kronor. Styrelsen anser jämväl, att egendomen bör hembjudas nuvarande arrendatorn, därvid köpeskillingen borde erläggas under sex år med lika delar årligen.

Jag tillstyrker försäljning av hela egendomen på sätt domänstyrelsen föreslagit och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *Departements-
chefen.*

att kronoegendomen $\frac{3}{1}$ mantal Åsaka nr 7 Stenhusgården i Vartofta-Åsaka socken av Skaraborgs län må försälas

antingen till egendomens arrendator, Frans Johansson Lång, mot en köpeskilling av 27,060 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* egendomen försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å egendomen utfärda köpebrev, *att* egendomen skall i jordeboken upptagas under titeln allmänt frälse, *att* köparen skall svara för alla kostnader för egendomens deltagande i förberörda vattenavledningsföretag, *att* köparen skall svara för de å egendomen för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, *samt att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i egendomen till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälde Johansson Lång icke begagnar sig av medgivandet att förvärva egendomen, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930 och med skyldighet för köpare att ansvara för alla kostnader för egendomens deltagande i förberörda vattenavledningsföretag.

29:o.

Kronoegendomen 1 mantal Källstorp nr 1 i Broby socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 1,500 kronor. *Källstorp nr 1
i Skaraborgs
län.*

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyeckningssakkunniga och varit föremål för uppskattningsförrättning. Av instrumentet över nämnda förrättning jämte övriga till ärendet hörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren A. H. Öhrwall genom lantmäteriauskultanten Olof Nilsson år 1907 upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 16 kilometer från Lidköping och 6 kilometer från Lundsbrunns och Källby järnvägsstationer, innehåller en areal av 102.96 hektar, därav 87.68 hektar tomt och åker, 11.015 hektar ängs- och betesmark, 2.607 hektar skogsmark och 1.658 hektar impediment.

Av byggnaderna är boningshuset äldre men fullt användbart, ladugården och stallet i medelgott skick samt loge och lador i gott stånd.

Å egendomen finnas dels torpet Mossen, bebyggt med kronan tillhöriga manbyggnad och ladugård, vilka äro gamla och i behov av ombyggnad, samt svinhus, magasin och tillbyggnad till ladugården, tillhöriga huvudgårdens arrendator, dels ock lägenheten Ängsbo, bebyggd med huvudgårdens arrendator tillhöriga hus.

Kronojordstyckningsakkunniga hava ansett, att torpet Mossen lämpligen kunde fränskiljas och försäljas med en areal åker av omkring 7.5 hektar. Lägenheten Ängsbo lämpade sig enligt de sakkunnigas mening på grund av sitt läge icke för fränstyckning och vore i övrigt erforderlig för huvudgården. Då huvudgården hade tillräckliga hus, borde denna icke ifrågakomma till uppdelning i mindre lotter, och förordade de sakkunniga, att huvudgården och lägenheten Ängsbo ånyo utarrenderades.

Med hänsyn till den dåliga, kronan tillhöriga åbyggnaden vid torpet Mossen, vilken byggnads ersättande med nya hus beräknats draga en kostnad av omkring 7,500 kronor, hava *uppskattningsmännen* framhållit, att det syntes dem mest ekonomiskt att försälja torpet. Innehavaren Otto Andersson, vilken brukat torpet under nio år, har anhållit att få inköpa det samma, vilken ansökan av uppskattningsmännen tillstyrkts; och borde torpet upplåtas mot de för egnahemslägenheter gällande villkor. Upplåtelse under åborätt önskades icke och har icke heller av uppskattningsmännen ansetts böra ifrågakomma.

Torpet, som å kartan skilts från egendomen i övrigt medelst en streckad röd linje och utmärkts med litt. A. i rött, omfattar ägofigurerna nr 44—55, av 56, av 57, av 58, av 59, av 60, av 67, av 68, av 69, av 70, av 71 samt 73—107. Enligt en av distriktslantmätaren Tor Hjertquist i december 1927 upprättad ägobeskrivning innehåller torpet en areal av 8.404 hektar, därav 7.523 hektar tomt och åker, 0.85 hektar äng och avrösningsjord samt 0.031 hektar impediment. Saluvärdet har uppskattats till 7,400 kronor, därav 138 kronor 27 öre för växande skog och 500 kronor för den huvudgårdens arrendator tillhöriga åbyggnaden, vilken borde av kronan inlösas före torpets försäljning. Ägaren av åbyggnaden har också erbjudit kronan att övertaga husen för angivna belopp. Arrendevärdet har beräknats till 350 kronor.

Kronan borde förbehållas rätt att över lägenheten framdraga en elektrisk ledning.

För upplåtelse av torpet såsom åbolägenhet hava föreslagits vissa villkor.

Husen vid huvudgården hava ansetts kunna tjäna tills vidare, och har arrendevärdet för egendomen med undantag av torpet Mossen uppskattats till 2,510 kronor.

Överlantmätaren har meddelat att, då egendomen vore belägen inom ort med ringa skogstillgång, ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskreve som villkor för att avstyckning må ske, intet vore att erinra beträffande en avstyckning av lotten litt. A, vilken måste anses vara en efter ortens förhållanden lämpligt anordnad mindre jordbrukslägenhet.

Länsstyrelsen har icke haft någonting att erinra i anledning av uppskattningsmännens försäljningsförslag.

Med skrivelse den 30 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Jämväl styrelsen biträder förslaget; dock anser styrelsen, att de huvudgårdens arrendator tillhöriga husen å torpet Mossen böra av kronan inlösas endast under förutsättning att försäljning av torpet kommer till stånd.

Även jag biträder försäljningsförslaget och hemställer sålunda, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, *chefen.*

att — sedan arrendatorn av kronoegendomen 1 mantal Källstorp nr 1 i Broby socken av Skaraborgs län John Hagman medelst skriftlig handling förbundit sig att, därest försäljning av det till egendomen hörande torpet Mossen kommer till stånd, till kronan överlämna ovanberörda honom tillhöriga hus vid torpet för en köpeskilling av 500 kronor — sagda torp må med ovan angivet område och därå uppförda byggnader försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med förbehåll om rätt för kronan att utan särskild ersättning framdraga och nyttja en elektrisk ledning över torpet.

30:o.

Kronoegendomen 1 mantal Ekebo Lars Nilsgården nr 2 i Kållandsö eller Otterstads socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 750 kronor. I arrendet ingå ej de jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 3 juni 1921 försålda torpen Engeberg, Katrine-lund eller Spiken och Lilla Hörviken. Sedermera har domänstyrelsen föranstaltat om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1930.

*Ekebo Lars
Nilsgården nr
2 i Skara-
borgs län.*

Egendomen har under 1926 besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga och varit föremål för uppskattningsförrättning. Av instrumentet över berörda förrättning och övriga ärendet tillhörande handlingar, däribland två kartor, upprättade av lantmäteriauskultanten Gunnar Linde, den ena 1919 över egendomen med beskrivning, den andra 1920 över gränser kring egendomen vid ägoutbyte, fastställt den 11 maj 1921, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 22 kilometer från Lidköping och innehåller enligt Lindes karta en areal av 121.395 hektar, varav 41.281 hektar åker och tomt, 17.0366 hektar äng, 61.5874 hektar skogsmark och 1.49 hektar impediment. Ekebo by har gemensam fiskerätt och öar i Vänern.

Åkerjorden består av ler- och svartmylla på lerbotten av god beskaffenhet. Den så kallade Liemaden är invallad och mycket beroende av Väterns vattenstånd samt betalar ej brukningskostnaden; ängs- och skogsmarken lämnar ej tillräckligt bete.

Egendomens byggnader äro i allmänhet i gott skick och för behovet tillräckliga med undantag av bryggghus och ladugård å egendomen underlydande torpet Skogstorp.

Förutom nämnda torp finnes ett f. d. torp, Ekebolid, bebyggt med en lada.

Statens telefonledning till kronojägarbostället vid Läckö kungsgård korsar egendomen. Å egendomen tillhörande ön Transön är förlagd lotsstation, tillhörande Vänerns seglationsförening.

Den 2 december 1927 har Kungl. Maj:t medgivit, att den mark av egendomen, som erfordrades för omläggning av vägen Lidköping—Läckö, finge tillsvidare och så länge marken användes för angivet ändamål upplåtas till vägstyrelsen i Kallands härads väghållningsdistrikt med ersättning till statens domäners fond och under vissa villkor i övrigt.

Då egendomens ägor äro splittrade och dess byggnader delvis gamla och tarva ombyggnad för omkring 4,000 kronor, hava *uppskattningsmännen* i likhet med förbemälda *sakkunniga* ansett egendomen böra försälas i fyra lotter, omfattande följande ägofigurer å kartan och arealer enligt av distriktslantmätaren Tor Hjertquist 1928 upprättad beskrivning, nämligen

A, huvudgården, ägofigurer nr 1—79, 80 a, 80 b, 81—90, 91 a, 91 b, 98—107, av 108, 146, 147 a, 147 b, 148 (mader), vartill kommer mark enligt ägoutbytet 1920; areal 21.311 hektar tomt och åker samt 32.35 hektar äng, odlingsmark och skogsmark.

B, Skogstorp, ägofigurer nr 110—129, av 130, av 131, 132—135, av 136 och av 137; areal 2.909 hektar tomt och åker samt 1.628 hektar äng, odlingsmark och skogsmark.

C, Liemaden, ägofigurer nr 221—263, vartill kommer mark enligt ägoutbytet 1920; areal 6.032 hektar tomt och åker samt 1.334 hektar äng och odlingsmark.

D, Ulvedalen, ägofigurer nr 193—219; areal 4.62 hektar åker och 1.201 hektar äng och odlingsmark.

Förenämnda fyra lotter hava saluvärderats lotten litt. *A* till 41,700 kronor, därav 20,766 kronor 13 öre för skogsmark och växande skog; lotten litt. *B* till 3,700 kronor, därav 711 kronor 95 öre för skogsmark och växande skog; lotten litt. *C* till 1,800 kronor och lotten litt. *D* till 3,000 kronor.

Egendomens arrendator A. P. Andersson har anmält sig såsom köpare av huvudgården lotten litt. *A*, men ansett, att enligt uppskattning, som han låtit verkställa, värdet av skogsmarken med växande skog borde upptagas till allenast 9,000 kronor.

Innehavaren av lotten litt. *B*, Skogstorp, Emma Josefina Otterberg, har anmält sig såsom köpare därav, varjämte skepparen Janne Vogler, som äger intill lotten litt. *D* liggande obetydligt jordbruk anhållit att få köpa sistnämnda lott.

Lotten litt. *C*, Liemaden, har ansetts böra lämpligen försälas å auktion. Å detta skifte hava två anbud avgivits å respektive 600 och 1,000 kronor.

Återstående delar av ägofigurer nr 108, 130, 131, 136 och 137 samt ägofigurer nr 220, 264, 266—270, huvudsakligen bestående av avrösningsjord, däribland Transön med lotsstationen samt 4 skär, hava ansetts böra bibehållas och förvaltats tillsammans med kronoegendomen Leckös intilliggande skog.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot den verkställda värderingen och uppskattningsmännens förslag.

Överjägmästaren har i likhet med vederbörande jägmästare ansett sig på det kraftigaste böra avstyrka uppskattningsmännens förslag om bibehållande åt kronan av vissa områden, då förvaltningen av dessa från varandra skilda områden och holmar sasom kronopark skulle bliva oskäligt dyr och besvärlig, vartill komme, att marken vore bergig och av mindre god beskaffenhet och ståndskogen kortväxt, grenig och föga värdefull. Dessa områden borde därför enligt skogsstatstjänstemännens mening antingen på lämpligt sätt uppdelas på de olika försäljningslotterna eller ock sasom särskilda lotter försäljas. Den omständigheten att köpskillingarna för ett par av försäljningslotterna möjligen skulle bliva så stora, att de nuvarande innehavarna skulle få svårt att köpa desamma, finge icke föranleda träffande för all framtid av sådan disposition av egendomen, som från kronans synpunkt vore ofördelaktig. Vad anginge de uppskattade värdena vore de åsatta å-prisen a ståndskogen väl höga och borde nedsättas med 1 krona per kubikmeter för tall och gran och 50 öre per kubikmeter för björk, al och asp.

I samband med uppskattning av virkesförrådet och markvärdet å de av uppskattningsmännen till försäljning ej föreslagna områden, som överjägmästaren anmodats verkställa, har överjägmästaren företagit besiktning av skogsmarken och ståndskogen å de delar av egendomen, som enligt uppskattningsmännens förslag skulle försäljas. Överjägmästaren har därvid funnit, att värdet av skog och skogsmark å försäljningslotterna litt. A och litt. B borde beräknas till respektive 15,100 kronor och 540 kronor efter avdrag för förvaltnings- och bevakningskostnad samt skatter.

Enligt den anbefallda saluvärderingen av de till bibehållande förordade ägofigurerna skulle saluvärdena bliva för ägofiguren nr 108 i dess helhet 7,600 kronor, för till försäljning ej föreslagna delar av ägofigurerna nr 130, 131 och 136 3,800 kronor, för ägofiguren nr 220 5,000 kronor, för ägofiguren nr 264 2,600 kronor och för ägofigurerna nr 266—270 870 kronor, allt efter sådana avdrag, som förut nämnts.

Överlantmätaren har ansett försäljningslotterna litt. A, B och D tvivelsutan hava en sådan ägosammansättning i åker, äng eller därtill odlingsbar mark, att de bleve tjänliga till jordbruk och att lotten litt. A erhållit för dess nyttjande sasom jordbruksfastighet erforderlig skog. Beträffande lotten litt. B har det syntes överlantmätaren, att den bort tilldelas något större andel av skogsmarken under ägofigurerna nr 130 och 131 men att, då lotten syntes vara en väl avvägd egnahemslägenhet, en avstyckning av densamma finge anses stå i överensstämmelse med föreskrifterna i jorddelningslagen. Försäljningslotten litt. D däremot har av överlantmätaren ansetts böra tilldelas ett lämpligt skogsskifte å återstoden av ägofigurerna nr 130, 131 samt 136 och 137. Detsamma skulle visserligen komma att bliva beläget på ett avstånd av 1 å 1.5 kilometer från inägoskiftet, men detta förhållande borde icke tillmätas någon betydelse, då ett tillgodoseende av lottens husbehovsskog ej kunde på annat sätt ordnas. Överlantmätaren ifrågasätter lämpligheten av lotten litt. C sasom självständigt jordbruk. I varje fall torde en blivande ägare för sin utkomst behöva stödskog. Då skogsmarken å det skifte, varå ifrågavarande lott vore belägen, ifrågasatts till försäljning, syntes lämpligast, att hela skiftet försåldes som en helhet. Då ägofigur nr 108 omfattade överloppsmark syntes den kunna avstyckas till särskild fastighet för skogsbruk.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 23 februari 1929 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har anfört följande.

Styrelsen biträdde förslaget om försäljning av lotterna litt. A och litt. B med den omfattning, som för dem angivits i distriktslantmätaren Hjertquists ägobeskrivning, men med nedsättning av saluvärdena med hänsyn tagen till överjägmästarens skogsvärdering till 36,000 kronor för lotten litt. A och till 3,525 kronor för lotten litt. B. Med avseende å vad överlantmätaren anfört syntes det styrelsen lämpligt, att lotten litt. D, vars försäljning jämväl tillstyrktes, tillades de i lotten litt. B ej intagna delarna av ägofigu- rerna nr 130, 131 och 136 med areal av tillhopa 6.59 hektar jämte del av vägen nr 137 med ett sammanlagt saluvärde av 3,800 kronor, i följd varav saluvärdet å lotten litt. D i dess helhet bleve 6,800 kronor. I likhet med överlantmätaren ansåge styrelsen vidare, att med försäljningslotten litt. C borde förenas ägofiguerna 220 och 264. Arealen av nämnda ägofigurer utgjorde tillhopa 16.78 hektar, som med växande skog uppskattats till 7,600 kronor, vadan hela denna lotts saluvärde komme att uppgå till 9,400 kronor.

I fråga om sättet för försäljningarna biträdde styrelsen uppskattnings- männens förslag. Då vederbörande arrendator, Anders Petter Andersson, innehaft egendomen sedan år 1901 och därunder i alla avseenden mycket väl vårdat denna, ansåge styrelsen, att han borde tillerkännas förköpsrätt vid försäljningen av lotten litt. A. Vidare borde Janne Vogler, som för- fattningsenligt icke ägde rätt till hembud vid försäljningen av lotten litt. D, tillerkännas sådan.

Vad återstående delar av egendomen beträffade, nämligen ägofiguren nr 108 samt ägofiguerna nr 266—270, anslöte sig styrelsen till uppskattnings- männens förslag om deras bibehållande åt kronan för att ställas under skogsstatens vård och förvaltning.

Under återropande av utredningen i ärendet vill jag tillstyrka försälj- ningsförslaget, sådant detsamma av domänstyrelsen förordats. Till frågan om dispositionen efter den 14 mars 1930 av den i kronans ägo kvarvarande delen av egendomen torde jag få återkomma, sedan riksdagens beslut i försäljningsfrågan föreligger.

Jag hemställer nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att, sedan kronoegendomen 1 mantal Ekebo Lars Nilsgården nr 2 i Källandsö eller Otterstads socken av Skaraborgs län blivit fördelad i lotter i huvudsaklig överensstämmelse med vad domänstyrelsen förordat,

lotten *litt. A*, huvudgården, med i distriktslantmäta- ren Tor Hjertquists beskrivning år 1928 angivna ägor må försäljas

antingen till egendomens arrendator, Anders Pet- ter Andersson, mot en köpeskillning av 36,000 kro- nor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i lä-

net, som har att, så snart första sjättedelen av köpe-
skillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å åter-
stoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att*
lotten skall i jordeboken upptagas under titeln all-
mänt frälse, *att* köparen skall svara för de å lotten för
tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och
andra onera, *samt att* köparen skall ensam vidkännas
alla med lagfart å fånget och andra med köpet förena-
de utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lot-
ten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest bemälde Andersson ej begagnar sig av
medgivandet att förvärva lotten i fråga, å offentlig
auktion till den högstbjudande under de i Kungl.
Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med till-
trädesrätt för köpare den 14 mars 1930,

lotten *litt. C*, Liemaden, med i Hjertquists berörda
beskrivning angivna ägor jämte å kartan över egen-
domen med ägofigurerna nr 220 och 264 utmärkta om-
råden må försäljas å offentlig auktion till den högst-
bjudande under de i förenämnda brev den 29 maj
1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den
14 mars 1930, samt

lotterna *litt. B*, Skogstorp, och *litt. D* må var för sig
med i Hjertquists beskrivning angivna ägor, lotten *litt.*
D med tillägg av i lotten *litt. B* ej ingående delar av
å kartan över egendomen med ägofigurerna nr 130,
131 och 136 utmärkta områden samt del av den å kartan
med ägofiguren nr 137 betecknade vägmärken, försäljas
enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-
lägenheter från kronoegendommar med hembuds rätt för
Emma Josefina Otterberg till lotten *litt. B* och för Jan-
ne Vogler till lotten *litt. D*;

skolande köparna respektera den Kållands härads
väghållningsdistrikt medgivna rätt att hava väg fram-
dragen över egendomen.

31:o.

Kronoegendomen 1 mantal Rangtorp nr 1 i Mellby socken av Skaraborgs län är utarrenderad till den 14 mars 1930 mot ett årligt arrende av 2,000 kronor. *Rangtorp nr 1
i Skaraborgs
län.*

Under 1927 har egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga, varjämte egendomen under 1928 undergått arrendevärdering. Av de inkomna handlingarna, däribland en av distriktslantmätaren O. Söderpalm

1927 i två blad upprättad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 8 kilometer från Lidköping och 4 kilometer från Lovene järnvägsstation, har en areal av 137.539 hektar, därav 94.862 hektar tomt och åker, 6.361 hektar äng, 33.887 hektar avrösningsjord och 2.429 hektar impediment. I denna areal äro icke inräknade de tidigare fransålda lägenheterna Nöden och Nycklamossen. Ägora äro fördelade på tre skiften, hemskiftet, skogsskiftet och skiftet Digrimosse, vilket sistnämnda skifte utgöres av en torvmosse om 0.299 hektar omkring 5 kilometer från hemskiftet. Landsvägen Åsaka—Roo avskär av hemskiftet åt vänster en smal jordremsa, vilken ur brukningssynpunkt ligger mindre väl till för huvudgården. A hemskiftet är beläget torpet Hästbagen och finnas å skogsskiftet de med arrendatorns av huvudgården tillhöriga hus försedda lägenheterna Lunnemad och Djurgården.

Av huvudgårdens byggnader äro källare och brygghus äldre, ladugården svagt byggd samt övriga hus solida och i gott skick. Någon nybyggnad under en ny tioårig arrendeperiod har ej ansetts behöva ifrågakomma.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 7 oktober 1921 har vattenfallsstyrelsen berättigats att hava elektrisk kraftledning framdragen över egendomen.

Kronojordstyckningssakkunniga hava ansett, att det av landsvägen Åsaka—Roo avskilda området av hemskiftet lämpligen borde upplåtas till innehavarna av intelligande mindre jordbruk. Arbetskraften vid förberörda torp och två lägenheter vore erforderlig för driften av huvudgården. Då denna i huvudsak hade tillfredsställande åbyggnad, hava de sakkunniga ej funnit anledning föreslå någon ytterligare uppdelning. Förnyad utarrendering av denna del av egendomen förordades.

Till uppskattningsförrättningen 1928 har inkommit ansökning från Axel Hasselström och Gustaf Svensson att få för en önskvärd utvidgning av sina intill förut berörda av landsvägen Åsaka—Roo avskilda området av hemskiftet belägna ofullständiga jordbruk förvärva området i fråga. Då denna jord kunde fränskiljas utan men för egendomen, som därefter finge en mera tilltalande gräns i landsvägen, hava *uppskattningsmännen* tillstyrkt denna ansökning. Området har saluvärderats, fördelat i två lotter, nämligen

litt. A, motsvarande ägofiguren nr 112 å kartan, om 0.74 hektar åker; saluvärde 775 kronor; lotten borde hembjudas Gustaf Svensson; och

litt. B, motsvarande ägofigurerna nr 113—114 å kartan, om 0.708 hektar åker; saluvärde 740 kronor; lotten borde hembjudas Axel Hasselström.

Köpeskillingarna borde erläggas under sex år med en sjättedel årligen.

Någon annan försäljning från egendomen hava uppskattningsmännen icke ansett lämplig. Arrendevärdet för den återstående delen av gården har, med en beräknad årlig husbehovsutsyning av 15 kubikmeter, uppskattats till 3,440 kronor.

Överlantmätaren har på det sätt tillstyrkt den föreslagna försäljningen, att området *litt. A* avstyckades för sammanläggning med Gustaf Svenssons ägande fastighet $\frac{1}{4}$ mantal Mellby Tomten 4¹ och att området *litt. B* avstyckades för sammanläggning med Axel Hasselströms ägande fastighet $\frac{1}{4}$ mantal Bjärby Kullen 2³, i vilket fall hinder för sammanläggning ej syntes förefinnas.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag.

Med skrivelse den 26 januari 1929 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Styrelsen förordar försäljning av ifrågavarande två lotter i enlighet med överlantmätarens förslag.

Domänstyrelsen har under hand inhämtat, att av det tillämpade arealpriset, 1,050 kronor per hektar, 50 kronor vore inberäknade med hänsyn till att köpeskillingen skulle erläggas räntefritt under sex år, samt att förut berörda kraftledning vore framdragen över försäljningslotterna.

Jag finner icke anledning till erinran mot de ifrågasatta upplåtelseerna och hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen med-
giva, *Departements-
chefen.*

att av kronoegendomen 1 mantal Rangtorp nr 1 i Mellby socken av Skaraborgs län må efter avstyckning försäljas *dels* ovanberörda med litt. A betecknade område om 0.74 hektar till Gustaf Svensson för att sammanläggas med dennes fastighet $\frac{1}{4}$ mantal Mellby Tomten 4¹ *dels* ock det med litt. B betecknade området om 0.708 hektar till Axel Hasselström för sammanläggning med dennes fastighet $\frac{1}{4}$ mantal Bjärby Kullen 2³ för köpeskillingar av respektive 775 kronor och 740 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt beträffande en var av försäljningslotterna, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lottens avskiljande, lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse, samt *att* köpare skall respektera det vattenfallsstyrelsen lämnade medgivande att hava elektrisk kraftledning framdragen över lotten.

32:o.

*Sunnegata nr
4 Smedsgården
i Skaraborgs län.*

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Sunnegata nr 4 Smedsgården i Otterstads socken av Skaraborgs län är med undantag av de enligt Kungl. Maj:ts brev den 13 april 1922 till försäljning medgivna lägenheterna Trälleslätten, Ulvmossen samt Rödjan och Rödjuhagen utarrenderad till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 750 kronor.

Under 1927 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning, varjämte egendomen under samma år besiktigats av kronojordstyckningsakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av lantmäteriauskultanten Gunnar Linde 1919 vid nymätning och rågångsutstakning upprättad karta över egendomen med till Läckö hörande torpet Kolartorp med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 22 kilometer från Lidköping och innehåller 93.666 hektar, därav 24.181 hektar tomt och åker, 69.344 hektar skogsmark och 0.141 hektar impediment. Utmarken är undantagen från arrendet och ställd under skogsstatens vård samt förvaltas av skogsstaten gemensamt med skogsmark till Läckö kungsgård och vissa andra förut tillsammans med kungsgården utarrenderade kronohemman. Gården har andel i skärgård och fiske i Vänern med en årlig inkomst av omkring 2 kronor ävensom andel i ett för egendomen samt kronoegendomarna 1 mantal Sunnegata nr 2 Uppegården och $\frac{1}{3}$ mantal Sunnegata nr 5 Hulan gemensamt soldattorp. För torpet betalas i årligt arrende 40 kronor.

Ladugård och vedbod äro mycket gamla och fordra nybyggnad under en kommande arrendeperiod, varför kostnaden beräknats till omkring 6,500 kronor. I övrigt äro byggnaderna goda och för behovet tillräckliga. Ungefär hälften av jorden lider av ofta återkommande översvämningar av sjön Vänern och besväras egendomen av pumpningskostnader till invallningsföretag, omkring 100 kronor årligen, varför gården ej kommer att lämna god förräntning å eventuellt byggnadskapital. Med anledning härav samt på grund av inkomna ansökningar och förhållandena i övrigt hava *uppskattningsmännen* föreslagit fränstyckning av följande jordbrukslotter:

1) *litt. A, Huvudgården*

ägofigurer 1—118; areal 16.431 hektar tomt och åker, 22.673 hektar avrösningsjord och 0.138 hektar impediment; saluvärde 17,030 kronor, därav 2,926 kronor för avrösningsjord med växande skog och 40 kronor för andel i allmännigar; arrendevärde 750 kronor.

Lotten har av nuvarande arrendatorn, J. N. Brink, brukats från år 1923, då han övertog gården efter fadern, som därförut arrenderat denna sedan år 1879. Brink har anhållit att få köpa lotten under egnahemsvillkor. Då han visat sig vara en duglig jordbrukare och ansetts mindre bemedlad, hava uppskattningsmännen tillstyrkt han ansökning.

2) *litt. B, Ekeslätten*

ägofigurer 214—225; areal 1.659 hektar tomt och åker samt 0.191 hektar avrösningsjord; saluvärde 1,135 kronor, därav 5 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 50 kronor.

3) *litt. C, Soldattorpet*

ägofigurer 247—263; areal 1.347 hektar tomt och åker samt 0.67 hektar

avrösningsjord; saluvärde 885 kronor, därav 48 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 40 kronor.

Torpet borde i enlighet med gjord ansökning under egnahemsvillkor försäljas till innehavaren, Gustaf Granat, vilken sedan 1921 brukade detsamma och ansåges vara mindre bemedlad. Arrendetiderna för de övriga egendommar, vilka hade del i torpet, utlöpte för Sunnegata Hulan den 14 mars 1930 och för Sunnegata Uppegården den 14 mars 1933. Tillträdesdagen borde därför bestämmas till den 14 mars 1933 och eventuellt tidigare, om köparen för tiden till den 14 mars 1933 till arrendatorn av Sunnegata Uppegården erlade en årlig avgäld av 16 kronor.

4) litt. D, Skogshagen

ägofigurer av 169, 171—184, av 185; areal 1.514 hektar tomt och åker samt 0.185 hektar avrösningsjord; saluvärde 865 kronor, därav 48 kronor för avrösningsjord med växande skog; arrendevärde 40 kronor.

Lotterna litt. B och D arrenderades av Torsten Jansson, ägare till det år 1925 försålda Kolartorpet med Rödjan och Rödjhagen, benämnd Sunnegata Smedsgården 4⁴. Jansson har anhållit att under egnahemsvillkor få köpa lotterna för utvidgning av det egna icke tillräckliga jordbruket. Då om Jansson lämnats goda vitsord och han ansåges mindre bemedlad, har Janssons berörda anhållan av uppskattningsmännen tillstyrkts.

5) litt. E, Missunna

ägofigurer av 185, 186—193; areal 0.916 hektar tomt och åker samt 0.01 hektar avrösningsjord; saluvärde 500 kronor; arrendevärde 20 kronor.

Lotten brukades tillsammans med ett intilliggande område av kronoegendomen Sunnegata nr 2 Uppegården sedan 40 år tillbaka av J. Svensson, som har egna hus å området av Uppegården. Svensson har anhållit att få förvärva hela den av honom brukade lägenheten. Uppskattningsmännen hava föreslagit, att Svensson, som vitsordats vara skötsam och mindre bemedlad under egnahemsvillkor måtte få köpa den Smedsgården tillhöriga delen av lägenheten för att senare efter uppskattningsförrättning å Uppegården beredas tillfälle lösa den övriga delen av lägenheten.

Vid försäljningen av lotterna litt. D och E borde föreskrivas, att de mellan innehavarna och skogsstaten om lotterna träffade arrendekontrakten vid tillträdet skulle upphöra att gälla.

Vidare har värdering skett för upplåtelse av lotten litt. A såsom åbolägenhet. Emellertid hade samtliga spekulanter anhållit att få förvärva lotterna med äganderätt, vilket också av förrättningsmännen tillstyrkts.

Den återstående delen av egendomen borde bibehållas i statens ägo.

Kronojordstyckningssakkunniga hava uttalat sig för en disposition av egendomen, överensstämmande med uppskattningsmännens förslag.

Överlantmätaren har ur jorddelningssynpunkt icke funnit något att erinra mot avstyckningen enligt förslaget av lotterna litt. A, B, C och D. Vad lotten litt. E beträffade skulle denna strängt taget icke kunna avstyckas till en särskild fastighet. Då emellertid lotten tillsammans med det därtill nu brukade området av Uppegården syntes bilda en lämpligt anordnad mindre jordbrukslägenhet samt det icke syntes böra ifrågakomma, att beträffande avstyckningen av lotten anlades en så formell synpunkt, att Svensson skulle utestängas från möjligheten att få inköpa hela den av honom å båda egendomarna innehavda arealen, borde en avstyckning till särskild fastighet kunna i detta fall ske. Såsom förutsättning härför borde emellertid upp-

ställas det villkoret, att det område av Uppegården, som Svensson framdeles kunde hembjudas att inköpa, skulle avstyckas för sammanläggning med det område, som nu avstyckades till särskild fastighet från Smedsgården. På detta sätt tillgodosåges, ehuru på en annan väg, det i jorddelningslagen uppställda kravet, att de båda områdena skulle bilda en fastighet.

Länsstyrelsen och *överjägmästaren* hava icke haft något att erinra i anledning av dispositionsförslaget.

Med skrivelse den 28 december 1928 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning. Jämväl styrelsen biträder det föreliggande förslaget till egendomens disposition. I fråga om lotten litt. C, Soldattorpet, anser styrelsen, att tillträdesdagen borde bestämmas till den 14 mars 1933 eller dessförinnan å dag, dock tidigast den 14 mars 1930, varom överenskommelse kan träffas med arrendatorn av kronoegendomen Sunnegata Uppegården. Skulle tillträdet komma att äga rum först under 1933, torde styrelsen kunna intill angivna tidpunkt till innehavaren utarrendera andelarna i torpet, tillhörande egendomarna Sunnegata Smedsgården och Sunnegata Hulan. Beträffande lotten litt. E, Missunna, har styrelsen erfarit att, sedan innehavarens hustru, Lovisa Svensson, avlidit, arvingarna avträtt boet till konkurs och att fråga föreläge om försäljning av byggnaderna å det Uppegården tillhöriga området. Vid sådant förhållande torde det vara lämpligt att låta anstå med försäljningen av lotten litt. E och att upplåta lotten i samband med försäljningen av området av Uppegården. En sådan försäljning borde kunna beslutas under år 1931, då en eventuell ny innehavare av lägenheten även torde vara känd. Under tiden torde skogsförvaltningen kunna till vederbörande utarrendera området av Smedsgården. Beträffande egendomen i övrigt hemställer styrelsen, att densamma den 14 mars 1930 ställes under skogsstatens vård för att förvaltas såsom kronopark.

Domänstyrelsen har sedermera till Kungl. Maj:t överlämnat en av skepparen J. Svensson gjord ansökning om förvärfv av tomten litt. D. I likhet med domänintendenten har domänstyrelsen icke ansett nämnda ansökning föranleda ändring i förslaget om hembud av lotten åt Torsten Jansson.

*Departements-
chefen.*

Jag tillstyrker försäljningsförslaget sådant detsamma förordats av domänstyrelsen. Försäljning bör sålunda nu ifrågakomma endast beträffande lottorna litt. A, B, C och D, medan försäljningen av lotten litt. E tillsvärdare torde få anstå. Till frågan om dispositionen av egendomen i övrigt vill jag återkomma, sedan riksdagens beslut rörande ifrågavarande försäljning föreligger.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Sunnegata nr 4 Smedsgården i Otterstads socken av Skaraborgs län må enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar var för sig försäljas

ovan berörda med litt. A, B, C och D betecknade lotter med hembuds rätt för J. N. Brink till lotten litt. A, för Torsten Jansson till lotterna litt. B och D och för Gustaf Granat till lotten litt. C, samt med tillträdes rätt för köpare beträffande lotterna litt. A, B och D den 14 mars 1930, därvid för tiden därefter till äventyrs med skogsstaten träffat arrendeavtal om lotten litt. D skall upphöra att gälla, och beträffande lotten litt. C den 14 mars 1933 eller dessförinnan å dag, dock tidigast den 14 mars 1930, varom överenskommelse kan träffas med arrendatorn av kronoegendomen Sunnegata nr 2 Uppegården.

33:o.

Jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 1 september 1876 har till kronopark avsatts skogsmarken till förra kompanichefsbostället $\frac{1}{2}$ mantal Tåstebol nr 1 i Ny socken av Värmlands län. Inägorna till förenämnda boställe hava genom Kungl. Maj:ts brev den 1 augusti 1902 från den 14 mars 1903 ställts under skogsstatens omedelbara vård och förvaltning samt tillagts förenämnda kronopark, som benämnts kronoparken Tåstebol.

*Tåstebol nr 1
i Värmlands
län.*

Hos domänstyrelsen har arrendatorn av torplägenheten Skogsdalen å ifrågavarande kronopark, Magnus Edgren, anhållit att få inköpa lägenheten. Med anledning härav har vederbörande jägmästare verkställt värdering därav.

Med skrivelse den 13 februari 1929 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid överlämnat ärendet tillhörande handlingar, däribland en av t. f. distriktslantmätaren Tor Åberg över försäljningsområdet år 1928 upprättad karta med tillhörande beskrivning.

Av handlingarna inhämtas bland annat följande:

Lägenheten Skogsdalen är belägen i en utkant av kronoparken Tåstebol omkring 6 kilometer från Åmotfors järnvägsstation. Lägenhetens areal omfattar 16.883 hektar, varav 3.185 hektar tomt och åker, 1.218 hektar äng och odlingsmark och 12.48 hektar avrösningsjord.

Å lägenheten finnas stugubyggnad, innehållande rum och kök samt vindsrum, uthusbyggnad med ladugård, loge, 2 lador, visthusbod och vedbod, samt stallbyggnad med stall, redskapshus och hemlighus. Byggnaderna äro uppförda åren 1917—1918 och i gott skick.

Skogsmarken är i allmänhet god. Virkesförrådet därå utgör 549 kubikmeter av huvudsakligen tall, gran och björk.

Lägenheten är för tiden till den 14 mars 1929 utarrenderad till Magnus Edgren mot en årlig avgift av 210 kronor. Edgren har innehaft arrendet å lägenheten sedan den 14 mars 1911.

Överjägmästaren, som även verkställt värdering för upplåtelse såsom åbolägenhet, har uppskattat saluvärdet till 6,460 kronor.

Edgren har uttalat önskan att förvärva lägenheten med äganderätt och icke med åborätt samt förklarat sig villig betala förenämnda pris.

Vederbörande *distriktslantmätare* anser, att hinder icke föreligger för avstyckning av området jämlikt bestämmelserna i 19 kapitlet 3 § i lagen om delning av jord å landet.

Vederbörande *jägmästare och överjägmästare* tillstyrka försäljningen, då lägenheten icke är behövlig för kronoparkens skötsel.

Av ovan angivna skäl anser jämväl *domänstyrelsen*, att lägenheten bör försälas. Det av överjägmästaren lägenheten åsatta priset, 6,460 kronor, synes styrelsen skäligt.

Departements-
chefen.

Enär anledning till erinran ej synes förefinnas mot ifrågavarande försäljning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Skogsdalen, omfattande enligt här förut åberopade av t. f. distriktslantmätaren Tor Åberg år 1928 upprättade karta med tillhörande beskrivning en areal av sammanlagt 16.883 hektar, må avstyckas från $\frac{1}{3}$ mantal Tåstebol nr 1 i Ny socken av Värmlands län och med å lägenheten befintliga, kronan tillhöriga byggnader försälas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar med tillträdesdag den 14 mars 1930 och med rätt för nuvarande arrendatorn Magnus Edgren att erhålla hembud.

34:o.

Björka nr 2
i Örebro län.

Kronoegendomen 1 mantal Björka nr 2 i Kumla socken av Örebro län är genom domänstyrelsens kontrakt den 3 septemter 1909 upplåten å arrende till den 14 mars 1930 mot en årlig avgäld av 950 kronor.

Å egendomen hölls arrendeuppskattning under år 1927. Av det vid förretningen uppgjorda instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren Ernst Fjellman år 1906 upprättad karta över egendomen med beskrivning samt tre av distriktslantmätaren Athos Eckerbom år 1927 kopierade kartor över föreslagna avstyckningar från egendomen, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 4 kilometer från Kumla och 5 kilometer från Hallsbergs järnvägsstationer.

Ågora äro fördelade i fyra skiften, hemskiftet och tre utskiften. Av de senare är ett, Södra Ången benämnt, beläget 4 kilometer från huvudgården och 1 kilometer från Hallsberg, ett beläget omkring 2.2 kilometer från huvudgården och det tredje, utgörande en skogsteg i den så kallade Hultaskogen, beläget inom Hallsbergs köpings område.

Egendomen innehåller en areal av 60.5679 hektar, därav 42.67 hektar tomt och åker, 6.403 hektar ängsmark, 10.1099 hektar skogsmark samt 1.385 hektar impediment.

I en Björka by tillhörig samfällighet om 0.45 hektar äger kronan andel med en tredjedel. Å nämnda samfällighet brukar Per Johan Larsson en

lägenhet, varå hans fader låtit uppföra byggnader, bestående av boningshus, bod, ladugård och loge. Till kronoegendomens arrendator betalar Larsson 23 kronor i årlig avgäld för lägenheten i fråga.

Vid uppskattningstillfället hade ansökningar inkommit dels från ovannämnda Larsson att få inköpa kronans andel i samfälligheten, dels ock från Harry Emanuel Karlsson, som är son till egendomens arrendator, samt lägenhetsägaren Axel P. Persson i Björka var för sig att få inköpa det med Södra Ängen benämnda utskiftet.

Uppskattningsmännen hava tillstyrkt Larssons ansökning om förvärvande av kronans andel i samfälligheten, och hava uppskattningsmännen föreslagit, att den av Larsson nu brukade lägenheten skulle utökas med ett stamhemmanet tillhörigt, lägenheten angränsande område om 1.237 hektar, därav 0.691 hektar åker, 0.049 hektar backe och 0.497 hektar skogsmark, omfattande ägofigurerna å kartan nr 55—59.

Beträffande frågan om försäljning av det obebyggda, Södra Ängen benämnda åkerskiftet, hava uppskattningsmännen ansett, att detsamma utan olägenhet för kronoegendomen i övrigt kunde från egendomen avstyckas, och hava uppskattningsmännen föreslagit, att detsamma skulle hembjudas bemälda Karlsson.

Därjämte hava uppskattningsmännen föreslagit, att den i Hultaskogen belägna skogstegen skulle försäljas.

De föreslagna försäljningslotterna hava av uppskattningsmännen saluvärderats sålunda.

Per Johan Larssons lägenhet.

Kronans andel i samfälligheten	kronor	150: —
Ovannämnda kronoegendomen tillhöriga markområde om 1.237 hektar, varmed lägenheten enligt uppskattnings- männens förslag skulle utökas	»	1,085: 66

Summa kronor 1,235: 66,

därav för växande skog 350 kronor, avrundat till 1,235 kronor.

Södra Ängen,

omfattande å Fjellmans karta ägofigurerna nr 85—113, innehållande åker 6.266 hektar, vägren 0.125 hektar och avloppsdiken 0.125 hektar eller sålunda tillhopa 6.516 hektar, värderade till 6,776 kronor 50 öre, avrundat till 6,800 kronor.

Arrendevärde 250 kronor.

För upplåtelse under åborätt av ifrågavarande område hava av förrättningsmännen föreslagits vissa villkor.

Vid försäljning hava uppskattningsmännen föreslagit, att köparen skulle förbindas att övertaga ett å området vilande odlingslån.

Skogstegen i Hultaskogen,

omfattande å Eckerboms karta över Hultaskogen området litt. E., omkring 1.03 hektar värderat till 7,210 kronor.

Kronojordstykningssakkunniga, som under 1927 besiktigat egendomen, hava ansett, att från egendomen utan olägenhet kunde fränskiljas dels det Södra Ängen benämnda utskiftet, dels ock ett obebyggt område om 0.5 hektar åker jämte någon skogsmark för att försäljas till ägaren av en bostadsbyggnad å området angränsande samfällid mark. Då byggnaderna äro fullt tillfredsställande, har någon ytterligare beskärning av jorden icke ansetts av de sakkunniga för närvarande böra ifrågakomma.

Jägmästaren har värderat skogen å Per Johan Larssons lägenhet till 524 kronor 50 öre. Uppskattningsmännen hava ansett detta belopp för högt och hava såsom sin åsikt förklarat, att skogsvärdet ej borde sättas högre än till det av dem värderade beloppet, 350 kronor.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra emot de av uppskattningsmännen föreslagna områdenas försäljning till de av dem åsatta saluvärden.

Överlantmätaren i länet har ansett, att de till försäljning ifrågasatta områdena torde kunna från egendomen avstyckas, dock att den egendomen tillhöriga andelen i samfällid mark syntes före avstyckningen böra utbrytas genom skifte.

Länsstyrelsen, som i huvudsak tillstyrkt försäljningsförslaget, har beträffande den av uppskattningsmännen föreslagna skyldighet för köparen av Södra Ängen att övertaga å området vilande odlingslån anmärkt att, då det enligt vad erfarenheten visat vore förenat med praktiska svårigheter att verkställa en ny fördelning av odlingslånet i fråga, lämpligare vore att stamfastigheten svarade för hela odlingslånet och köpeskillingen för det till försäljning avsedda området höjdes med ett belopp, motsvarande kapitalvärdet av odlingslånet i vad detta belöpte å området. Enligt länsstyrelsens beräkning skulle saluvärdet å området under sådant förhållande höjas med 150 å 200 kronor till 6,950 eller 7,000 kronor. Beträffande uppskattningsmännens förslag att hembjuda Södra Ängen till nuvarande arrandatorns son har länsstyrelsen icke ansett detta förfarande kunna ifrågakomma.

Domänstyrelsen har, sedan Hallsbergs köpingsfullmäktige på förfrågan förklarat sig icke vilja för närvarande reflektera å inköp av den inom köpingen belägna skogstegen, ansett lämpligast att med försäljning av densamma borde anstå tillsvidare. I likhet med länsstyrelsen har domänstyrelsen icke funnit blivande köpare av det Södra Ängen benämnda området böra övertaga den samma område åvilande delen av förefintligt odlingslån. Istället borde köpeskilligen för området höjas med ett belopp av 200 kronor till 7,000 kronor. Södra Ängen borde upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter. I övrigt har domänstyrelsen tillstyrkt uppskattningsmännens förslag.

*Departements-
chefen.*

Förslaget rörande avstyckning och försäljning av ifrågavarande områden sådant samma förslag förordats av domänstyrelsen biträdades av mig. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att ovan omförmälda, med ägofigurerna nr 55—59 betecknade område om 1.237 hektar av kronoegendomen 1 mantal Björka nr 2 i Kumla socken av Örebro län må jämte kronans andel i Björka bys samfällighet försäljas till Per Johan Larsson mot en köpeskillning av 1,235 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av

nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* områdena försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, varvid köparen inträder i de rättigheter och skyldigheter, Kungl. Maj:t och kronan ägt till den arrendator eller brukare, som vid samma tid avträder egendomen, *att* köpeskilligen erlægges till länsstyrelsen i länet, som har *att*, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å områdena utfärda köpebrev, *att* köparen skall svara för de områdena efter tillträdet åliggande utskylder och andra onera, *samt att* köparen ensam skall vidkännas lagfarts- och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i områdena till säkerhet för berörda skuldförbindelse, *dels ock att* förberörda, Södra Ängen benämnda område om 6.516 hektar av nämnda kronoegendom må upplåtas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahems-lägenheter från kronoegendomar.

35:o.

Kronoegendomen 1 mantal Ekeby nr 1 i Dingtuna socken av Västmanlands län har utarrenderats till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 850 kronor. Efter nämnda tidpunkt är egendomen utarrenderad under ett år mot enahanda avgäld.

Ekeby nr 1 i Västmanlands län.

Under 1926 har egendomen besiktigats av kronojordstycknings-sakkunniga och hava under 1926, 1927 och 1928 uppskattningsförrättningar hållits å egendomen. Av handlingarna i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Ragnar Grebius 1926 kopierad och kompletterad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 3.5 kilometer från Dingtuna järnvägsstation och 13 kilometer från Västerås. Den innehåller en sammanlagd areal av 77.55 hektar, därav 44.135 hektar tomt och åker, 31.412 hektar avrösningsjord och 2.003 hektar impediment. Egendomen äger andel i Tuhundra härads allmänning med en årlig utdelning om 3.48 kubikmeter virke fast mått. Åkerjorden består av lerjord och mylljord på lerbotten av medelgod beskaffenhet, delvis stenbunden.

Å egendomen finnas två boningshus, varav det större tillhör egendomens arrendator. En byggnad, innehållande häststall, svin- och fårhus samt vagnslider, ävensom logebyggnaden äro dåliga. Övriga hus äro tillräckliga för bruket av cirka 30 hektar åker. Arrendatorn äger vidare en bodbyggnad, tillbyggd kronans sädesbod, samt en källare med överbyggnad. Förslag har uppgjorts till nybyggnad av stall och lider med spannmålsbotten, loge samt en uthusbyggnad, avsedd för bodar, svin- och hemlighus. Kostnaden för kronan för dessa arbeten har beräknats till 15,300 kronor jämte fritt byggnadsvirke från egendomens skog.

Vid uppskattningstillfället 1926 föreslogo vederbörande *uppskattningsmän* förnyad utarrendering av egendomen. Denna arrendevärderades till 1,765 kronor och tillstyrktes hembuds rätt för egendomens arrendator, C. W. Carlsson, vilken tillträtt egendomen i början av år 1920.

Kronojordstyckningssakkunniga hava med hänsyn till att nuvarande arrendatorn för täckdikning m. m. i egendomen nedlagt kostnader, för vilka han icke torde hava åtnjutit fullt vederlag, föreslagit, att arrendatorn måtte beredas möjlighet att under en period ånyo arrendera hela egendomen. Därefter borde gården lämpligen kunna styckas i två lotter, en obebyggd närmast landsvägen om cirka 15 hektar åker och den andra bestående av huvudgården i övrigt. Till detta förslag borde hänsyn tagas vid uppförande av nödiga byggnader under den föreslagna nya arrendeperioden. En av de sakkunniga, Elof B. Andersson, har hemställt, att berörda lott om cirka 15 hektar redan nu måtte fränstyckas, varigenom nybyggnadsbehovet vid huvudgårdsslotten komme att avsevärt reduceras. Huvudgården borde utarrenderas till bemälda Carlsson.

Sedermera har vid förrättning år 1927 på av domänstyrelsen given anledning förslag uppgjorts till försäljning av egendomen dels i de två i styckningssakkunnigas utlåtande omförmälda lotter, vilka å kartan skiljts från varandra medelst en röd linje, och dels som en lott. Lotterna hava, efter det av överjägmästaren föreslagen reducering av det utav jägmästaren beräknade skogsvärdet iakttagits och det till 417 kronor 60 öre uppskattade värdet av egendomens andel i häradsallmanning fördelats mellan lotterna i proportion till inägoarealen, av *uppskattningsmännen* saluvärderats sålunda:

huvudlotten, å kartan utmärkt med litt. A:

areal: 53.953 hektar, därav 29.653 hektar tomt och åker, 23.197 hektar avrösningsjord och 1.103 hektar impediment; saluvärde: 34,870 kronor, därav 10,048 kronor för växande skog och 278 kronor 40 öre för andel i kapitaliserad allmänningssutdelning; arrendevärde: 1,235 kronor;

styckningslotten, å kartan utmärkt med litt. B (obebyggd):

areal: 23.597 hektar, därav 14.482 hektar åker, 8.215 hektar avrösningsjord och 0.9 hektar impediment; saluvärde: 14,680 kronor, därav 5,580 kronor för växande skog och 139 kronor 20 öre för andel i kapitaliserad allmänningssutdelning; arrendevärde: 515 kronor.

Vid försäljningen av lotten litt. B borde förbehåll göras om rätt för lotten litt. A att begagna den å kartan med ägofiguren nr 27 betecknade vägen.

Saluvärdet för *egendomen* vid försäljning i *en lott* har beräknats till 52,450 kronor, därav 15,628 kronor för växande skog, vilket värde med 2,900 kronor överstiger summan av saluvärderna vid försäljning i två lotter.

För upplåtelse av lotten litt. B såsom åbolägenhet har föreslagits en avgäldstid av 20 år och en årlig avgäld av 49.5 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn. Åbo borde tillika äga rätt till husbehovsvirke årligen 17 kubikmeter ävensom att vid första avgäldstidens slut lösa lägenheten.

I fråga om förut berörda i de sakkunnigas utlåtande omförmälda kostnader för täckdikning m. m. hava uppskattningsmännen efter verkställd närmare utredning beräknat, att av dylika kostnader, vilka sammanlagt uppginge

till 4.490 kronor, arrendatorn vid arrendeperiodens slut den 14 mars 1929 kunde anses hava icke erhållit vederlag för ett belopp av 2,804 kronor.

Uppskattningsmännen hava framhållit, att de ingalunda frångått sitt förslag vid 1926 ars förrättning, då egendomens synnerligen gynnsamma ekonomiska belägenhet och kvalifikationer i övrigt förutsatte en framtida fullt tillfredsställande avkomst därav såsom arrendegård trots den jämförelsevis betydande kostnaden för åbyggnadens förbättring. Skulle detta förslag icke komma att godkännas, ville uppskattningsmännen förorda försäljning av egendomen ostyckad och i nu befintligt skick, sedan arrendatorn genom arrendeavdrag gottgjorts nyssberörda belopp 2,804 kronor, vilket förslags genomförande skulle kräva arrendeupplåtelse under ytterligare två år. En sådan anordning vore enligt uppskattningsmännens förmenande att föredraga, då däri genom — i motsats till de sakkunnigas förslag — varje byggnadsföretag uteslötes och en försäljning kunde åstadkommas inom närmare tid. Förslaget om avstyckning av lotten litt. B vore allt utom tilltalande med all den risk för åkers utsugning, som vid fall av lottens utlämnande på arrende i brist på köpare måste hota och inverka på beloppet av köpeskillingen, varjämte åkerarealen, 15 hektar, syntes för stor för ett småbruk och för liten för ett bondställe. Egendomens åkerinnehav, omkring 44 hektar, motsvarade vad man inom dessa trakter funne normalt för att en bonde därav skulle kunna finna sin bärning.

Överjägmästaren har ansett, att ur skogssynpunkt egendomen lämpligen borde försäljas.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra i anledning av uppskattningsmännens förslag eller av dem gjorda värdesättningar

Domänstyrelsen har med skrivelse den 28 december 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Med hänsyn till de förestående byggnadsarbetena torde det vara lämpligast, att egendomen nu försåldes. Vad anginge frågan om egendomens upplåtande i en eller två lotter ville styrelsen icke motsätta sig, att försök gjordes till försäljning av styckningslotten litt. B enligt gällande egnahemsförfattning och borde därvid, om köpare erhöles till sagda lott, huvudgårdslotten litt. A upplåtas för sig. Skulle ej anbud inkomma å lotten litt. B, borde båda lotterna upplåtas som en lott. Försäljningsåtgärder beträffande lotten litt. A torde alltså ej böra vidtagas, förrän köpare erhållits å lotten litt. B.

Vid den avstyckningsförrättning, som komme att hållas å egendomen, torde jämlikt 19 kap. 12 § jorddelningslagen tillses, att lotterna tillförsäkrades erforderliga utfartsvägar.

Brukningsrätten till gården för tiden till den 14 mars 1930 innehades av förenämnde C. W. Carlsson. Då Carlsson vid sitt avträde arrenderat egendomen i 10 år och nedlagt kostnader för dennas bättre torrläggning, torde skäl föreligga att medgiva honom hembuds rätt vid försäljningen av lotten litt. A, eventuellt även litt. B. Vidkommande den ifrågasatta ersättningen till arrendatorn för havda kostnader, vilka han vid avträdet ännu icke hunnit gottgöra sig genom en däremot svarande nytta, torde dylik ersättning lämpligen kunna gå i avräkning på köpeskillingen. Från den av uppskattningsmännen beräknade ersättningen, vilken hänförde sig till ett eventuellt avträde av egendomen den 14 mars 1929, borde nu ytterligare dragas ett belopp, motsvarande den nytta, arrendatorn kunde tillgodogöra sig för arrendeåret 1929/1930, eller med ledning av uppskattnings-

männens beräkningar 449 kronor. Köpeskillingen borde sålunda minskas med i runt tal 2,350 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 17 oktober 1919 hade Dingtuna elektriska distributionsförening u. p. a. medgivits rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Departements-
chefen.

Emot domänstyrelsens förslag har jag ej annan erinran än att lotten litt. B i första hand bör utbudas under åborätt samt, om detta ej går, med äganderätt, allt enligt förordningen den 17 december 1926, nr 509. I händelse egendomen kommer att upplåtas i två lotter, litt. A och litt. B, bör ägaren av förstnämnda lott tillförsäkras rätt till den över litt. B gående väg, som å förutnämnda karta omfattar ägofigur nr 27.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Ekeby nr 1 i Dingtuna socken av Västmanlands län må upplåtas,

antingen i förutberörda två lotter var för sig, lotten litt. B såsom åbolägenhet eller eventuellt såsom egnahemslägenhet jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt av viss jord samt av egnahemslägenheter med förbehåll om rätt för ägaren av lotten litt. A att begagna en å ovannämnda karta med ägofigur nr 27 betecknad väg, ävensom i händelse av åborättsupplåtelse under de ovan därutinnan angivna villkor, samt, sedan upplåtelse skett av lotten litt. B, lotten litt. A i första hand till egendomens arrendator, C. W. Carlsson, för en köpeskilling av 32,520 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att* lotten försäljes i det skick, vari den vid tillträdet befinnes, *att* köpeskillingen skall erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav avlämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för in-teckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse, eller ock, därest bemälde Carlsson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva lotten litt. A för nämnda

köpeskilling, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1930,

eller, därest upplåtelse av lotten litt. B enligt förberörda förordning den 17 december 1926 ej kommer till stånd, såsom en lott till egendomens arrendator, C. W. Carlsson, för en köpeskilling av 50,100 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under de villkor i övrigt, som här ovan föreskrivits beträffande hembudet till arrendatorn av lotten litt. A, eller ock, om Carlsson icke begagnar sig av medgivandet att förvärva egendomen för angivna köpeskilling, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i ovannämnda brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köparen den 14 mars 1930;

skolande innehavare av förvärvad fastighet vara skyldig respektera den Dingtuna elektriska distributionsförening u. p. a. medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

36:o.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Ramsta nr 2 i Björksta socken av Västmanlands län, som varit utarrenderad till den 14 mars 1929 mot en årlig avgäld av 1,050 kronor, har efter nämnda tidpunkt utarrenderats under ytterligare ett år för nämnda belopp.

Ramsta nr 2
i Västmanlands län.

Under 1925 och 1927 hava uppskattningsförrättningar hållits å egendomen och har under 1926 egendomen besiktigats av kronojordstyckningssakkunniga. Av handlingarna i ärendet, däribland en av förste lantmätaren N. Th. Schönström verkställd kopia av en av distriktslantmätaren Walter Raquette 1917 kompletterad och ändrad karta över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen 15 kilometer från Västerås stad och 4 kilometer från Orresta järnvägsstation, är förlagd i två skiften, det ena innehållande egendomens gårdstomt, ett åkerkomplex och ett mindre skogsområde, det andra bestående av två åkerkomplex, skilda från varandra genom en skogstrakt, samt innehåller 60.452 hektar, därav 34.482 hektar tomt och åker, 0.19 hektar äng, 25.256 hektar avrösningsjord och 0.524 hektar impediment.

Byggnaderna äro otillräckliga. Närmast har föreslagits nybyggnad av redskapslider med spannmålsbotten mot en ersättning till vederbörande arrendator av 2,200 kronor förutom fritt byggnadsvirke från egendomens skog.

Enligt Kungl. Maj:ts resolution den 22 december 1922 har Tortuna elektriska distributionsförening erhållit rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Vid förrättningen 1925 har föreslagits egendomens förnyade utarrendering.

Kronojordstyckningsakkunniga hava på grund av otillfredsställande byggnader och jordens splittrade belägenhet förordat egendomens styckning i följande tre lotter, nämligen dels hemskiftet om 9.73 hektar tomt och åker och dels två lotter i utskiftet om respektive cirka 12 och 13 hektar åker. Lotten om cirka 12 hektar saknade hus och bestode av stenbunden lerjord av god beskaffenhet. Lotten om cirka 13 hektar vore bebyggd med en lada och utgjordes mestadels av god lermylla och till någon del av lerblandad, medelgod sandjord, något stenbunden; för åstadkommande av nöjaktig torrläggning vore erforderligt att fördjupa det genom lotten löpande avloppsdiket. Avrösningsjorden i utskiftet borde uppdelas på de två lotterna därstädes.

Den under 1927 å egendomen hållna uppskattningsförrättningen har tillkommit på av domänstyrelsen given anledning och i anslutning till de sakkunnigas utlåtande. *Uppskattningsmännen* hava uppgjort förslag till egendomens styckning i följande tre lotter, upptagna i en av distriktslantmätaren Ragnar Grebius den 24 oktober 1927 verkställd beskrivning sålunda:

litt. Ba, hemskiftet:

areal: 12.84 hektar, därav 9.73 hektar tomt och åker, 0.1 hektar äng och 3.01 hektar avrösningsjord; saluvärde: 13,395 kronor, därav 1,115 kronor 80 öre för växande skog; arrendevärde: 500 kronor;

litt. Bb, del av utskiftet, obebyggd:

areal: 22.837 hektar, därav 11.737 hektar tomt och åker, 0.05 hektar äng, 10.562 hektar avrösningsjord och 0.488 hektar impediment; saluvärde: 12,830 kronor, därav 5,655 kronor 60 öre för växande skog; arrendevärde: 475 kronor; och

litt. Bc, del av utskiftet, bebyggd med en kronan tillhörig lada, som är sammanbyggd med en dylik byggnad, tillhörig egendomens arrendator:

areal: 24.775 hektar, därav 13.015 hektar tomt och åker, 0.04 hektar äng, 11.684 hektar avrösningsjord och 0.036 hektar impediment; saluvärde: 10,720 kronor, därav 4,373 kronor 40 öre för växande skog; arrendevärde: 520 kronor.

Uppskattningsmännen hava ansett att, i händelse av egendomens försäljning, denna torde äga rum i enlighet med gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

För upplåtelse av lotterna såsom åbolägenheter med rätt för åbon att vid första avgäldstidens slut lösa området har föreslagits en avgäldstid av 20 år med en avgäld av för litt. Ba 25 hektoliter, för litt. Bb 43 hektoliter och för litt. Bc 35.5 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften korn. Köpeskillingen för å lotterna befintliga, kronan tillhöriga byggnader har beräknats till för litt. Ba 5,850 kronor och för litt. Bc 150 kronor. Åbon å en var av lotterna borde tillika äga rätt till utsyning å lotten av virke med 3.5 kubikmeter vid litt. Ba, 20 kubikmeter vid litt. Bb och 14.3 kubikmeter vid litt. Bc.

I en till domänstyrelsen ingiven skrift har *domänintendenten* hemställt, att egendomens huvudlott måtte hembjudas egendomens arrendator, Carl Axel Jansson, att förvärvas enligt Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874. Såsom skäl härför har anförts, att Jansson som arrendator

städse visat föredömlig id och iver vid fullgörandet av sina förpliktelser gent emot kronan, att föreskrivna iståndsättningsarbeten av honom alltid verkställts inom bestämd tid med ordning och noggrannhet samt att han åt åkerns torrläggning medelst täckdikning och befriande från en myckenhet sten samt omsorgsfulla hävd ägnat ett oförtrutet arbete.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot de gjorda värderingarna.

Länsstyrelsen har lämnat uppskattningsmännens värdesättningar och förslag utan anmärkning.

Domänstyrelsen har verkställt utredning, huruvida ur de synpunkter, som jorddelningslagen föreskriver som villkor för att avstyckning må ske, något kunde vara att erinra mot styckningsförslaget. *Överlantmätaren* har i sådant hänseende i fråga om styckningslotternas tilldelning av skog ansett, att jorddelningslagens fordringar icke blivit uppfyllda, då endast det skogsanslag, som tilldelats lotten litt. Bb, kunde anses uppfylla minimikravet. *Lantmäteristyrelsen* har däremot framhållit, att den föreslagna fördelningen av skogsmarken syntes styrelsen vara ändamålsenlig och att styrelsen icke kunde finna, att jorddelningslagens bestämmelser lade hinder i vägen för genomförande av det uppgjorda styckningsförslaget.

Domänstyrelsen, som med skrivelse den 21 december 1928 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, har biträtt styckningsförslaget. Styrelsen föreslår därvid, att hemskiftet måtte till inköp erbjudas Jansson, vilken förordats till erhållande av hembuds rätt vid egendomens förnyade utarrendering samt innehafvande egendomen på arrende sedan den 14 mars 1921. Köpeskillingen borde erläggas med lika delar under 6 år. Övriga båda lotter föreslår styrelsen skola avyttras enligt gällande grunder för försäljning av egna-hemslägenheter.

Jag tillstyrker, att hemskiftet må erbjudas Jansson till inköp på sätt domänstyrelsen föreslagit. De övriga två lotterna synas böra upplåtas med åborätt. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Ramsta nr 2 i Björksta socken av Västmanlands län

dels lotten litt. Ba, hemskiftet, må försäljas

antingen till Carl Axel Jansson för en köpeskilling av 13,395 kronor att erläggas med en sjättedel vid tillträdet den 14 mars 1930 och en sjättedel den 14 mars varje av nästföljande fem år samt under villkor i övrigt, *att lotten försäljes* i det skick den vid tillträdet befinnes, *att köpeskillingen erlægges* till länsstyrelsen i länet, som har att, så snart första sjättedelen av köpeskillingen erlagts och köparens skuldförbindelse å återstoden därav av-

lämnats, å lotten utfärda köpebrev, *att* köparen skall svara för de å lotten för tiden efter tillträdesdagen belöpande utskylder och andra onera, samt *att* köparen skall ensam vidkännas alla med lagfart å fånget och andra med köpet förenade utgifter ävensom kostnaderna för inteckning i lotten till säkerhet för berörda skuldförbindelse,

eller, därest Jansson icke begagnar sig av omförmälda medgivande att förvärva lotten, å offentlig auktion till den högstbjudande under de i Kungl. Maj:ts brev den 29 maj 1874 stadgade villkor med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1930,

dels ock lotterna litt. Bb och Bc var för sig må upplåtas såsom åbolägenheter jämlikt bestämmelserna i förordningen den 17 december 1926 (nr 509) angående grunder för upplåtande från vissa kronoegendomar av jordbrukslägenheter under åborätt enligt lagen om upplåtelse under åborätt att viss jord samt av egnahemslägenheter ävensom i övrigt under de förut för åborättsupplåtelse angivna villkor,

skolande blivande fastighetsinnehavare vara skyldiga att dels i förekommande fall vidkännas de med respektive lotts avskiljande förenade kostnader dels ock respektera den Tortuna elektriska distributionsförening medgivna rätt att hava elektriska ledningar framdragna över egendomen.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:0—36:0 här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Hugo Nordlander.